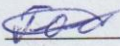

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Аудит, облік та оподаткування»

«Допущено до захисту»
зав. кафедрою аудиту, обліку та
оподаткування
к.е.н., професор
Олена МАГОПЕЦЬ
«30» травня 2024 р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:
«Обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності
фермерських господарств»

Виконав здобувач вищої освіти
II курсу, групи ООА-22 М (1,9)
ОПП «Аудит, державний
фінансовий контроль та
експертиза»
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
 Головка А.М.
«30» травня 2024 р.

Керівник проекту
к.е.н., доцент

_____ Алла ЛИСЕНКО
«30» травня 2024 р.

Рецензент
доктор філософії,
ст. викладач кафедри обліку,
оподаткування, публічного
управління та адміністрування
Криворізького національного
університету
_____ Ольга РОЄВА

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет Економічний

Кафедра аудиту, обліку та оподаткування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма аудит, державний фінансовий контроль та експертиза

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри

к.е.н., професор

Олена МАГОПЕЦЬ

« 30 » травня 2024 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Головко Андрій Михайлович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проекту) Обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств

2. Керівник роботи (проекту)

Миснюк Ірина Миколаївна кандидат економічних наук доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту 30 травня 2024 р.

4. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи

(проекту) Мета роботи - розробити напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств на основі вивчення міжнародних аспектів проблеми та практичного досвіду СРТ "Земельний банк", "Завдопекс". Ознайомитися з організаційно-методичними аспектами розвитку фермерських господарств України; дослідити роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерськими господарствами; розглянути теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств; здійснити організаційно-методичну характеристику СРТ "Земельний банк"; ознайомитися з особливостями формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства; перевірити повноту, правильність складання та порівняти цілі показників фінансової звітності та здійснити оцінку фінансового стану господарства; дослідити проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності на парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку; розробити напрями удосконалення організації та методів аудиту фінансової звітності фермерських господарств

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Узагальнення матеріалів переддипломної практики	04.03.2024р. - 08.03.2024р.	Виконано
2.	Огляд літературних джерел, узагальнення нормативних законодавчих документів	11.03.2024р. - 17.03.2024р.	Виконано
3.	Написання основного змісту випускної кваліфікаційної роботи	18.03.2024р. - 06.03.2024р.	Виконано
4.	Оформлення випускної кваліфікаційної роботи	07.05.2024р. - 20.05.2024р.	Виконано
5.	Отримання відгуку наукового керівника	21.05.2024р. - 22.05.2024р.	Виконано
6.	Представлення випускної кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри аудиту обліку та оподаткування	30.05.2024р.	Виконано

Дата видачі завдання

«02» лютого 2024 р.

Підпис керівника

_____ (прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

«05» лютого 2024 р.

Підпис здобувача

Головко Т.М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Головка А.М. Обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств. – Випускна кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза». – Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2024.

В першому розділі досліджено організаційно-економічні аспекти розвитку фермерських господарств України, а також роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерським господарством, розглянуто теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств. У другому розділі здійснено організаційно-економічну характеристику СФГ «Зелений клин», досліджено особливості формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства, здійснено перевірку повноти, правильності складання та порівнянності показників фінансової звітності СФГ «Зелений клин», узагальнено результати аудиту фінансової звітності та проведено оцінку фінансового стану господарства. У третьому розділі досліджено проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку, розроблено напрями удосконалення організації та методики аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

Ключові слова: аудит, фінансова звітність, обліково-аналітичне забезпечення, фермерське господарство.

ANNOTATION

Golovko A.M. Accounting and analytical support for the audit of financial statements of farms. – Graduate qualification work for the second (master's) higher education degree in specialty 071 "Accounting and taxation" of the educational-professional program "Audit, state financial control and expertise". – Central Ukrainian National Technical University Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kropyvnytskyi, 2024.

In the first chapter, the organizational and economic aspects of the development of farms in Ukraine, as well as the role of audit in the formation of accounting and analytical support of the farm management system, are examined. In the second section, the organizational and economic characteristics of SFG "Green Wedge" were carried out, the peculiarities of the formation of accounting and analytical support for the audit of financial statements of the farm were investigated, the completeness, correctness of compilation and comparability of financial reporting indicators of SFG "Green Wedge" were checked, the results of the audit of financial statements were summarized and the financial condition of the farm was assessed. In the third chapter, the problematic aspects of accounting and analytical support of farming in the context of the formation of financial statements and the paradigmatic development of the accounting system are investigated, directions for improving the organization and methods of auditing financial statements of farms are developed.

Keywords: audit, financial reporting, accounting and analytical support, farming.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	15
1.1. Організаційно-економічні аспекти розвитку фермерських господарств України.....	15
1.2. Роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерським господарством.....	22
1.3. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств	31
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА «ЗЕЛЕНИЙ КЛИН».....	42
2.1. Організаційно-економічна характеристика селянського (фермерського) господарства «Зелений клин».....	42
2.2. Особливості формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства.....	59
2.3. Перевірка повноти, правильності складання та порівнянності показників фінансової звітності селянського (фермерського) господарства «Зелений клин»	64
2.4. Узагальнення результатів аудиту фінансової звітності та оцінка фінансового стану господарства.....	74
Висновки до розділу 2.....	92
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	94
3.1. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової	

звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку.	94
3.2. Удосконалення організації та методики аудиту фінансової звітності фермерських господарств	106
Висновки до розділу 3.....	116
ВИСНОВКИ.....	118
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	123
ДОДАТКИ.....	139

ВСТУП

Актуальність теми. Система управління суб'єктами господарювання може ефективно функціонувати лише за умови наявності достовірної інформації, сформованої у процесі управлінського та фінансового обліку, її аналітичного опрацювання. Від якісного обліково-аналітичного забезпечення залежить продукування релевантної фінансової інформації, яка знаходить своє відображення у фінансовій звітності. У зв'язку з цим актуальним питанням залишається розробка обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності та пошук шляхів її удосконалення на основі урахування як особливостей суб'єкта господарювання, за даними якого проводиться аудит, так і загальних організаційних та методичних аспектів аудиту.

Враховуючи той факт, що Україна є країною з розвиненим сільськогосподарським виробництвом, важливу роль у веденні якого відіграють фермерські господарства, розробка якісного обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності таких господарств має важливе значення.

Особливості обліково-аналітичного забезпечення аудиту, перевірки повноти та правильності складання фінансової звітності досліджуються у наукових працях Брохун Н.С. [5], Бутинця Ф.Ф. [8], Гарасима П.М. [14], Гедзя М.Й. [16], Гоголь Т.А. [17], Голячук Н.В. [23], Грицишена Д.О. [25], Гуцаленко Л.В. [26], Давидова Г.М. [27], Дорош Н.І. [30], Жидєєвої Л.І. [32], Колісник Г.М. [39], Кочина Т.М. [44], Кравцової Ю.М. [45], Кудрицького Б.В. [48], Кулаковської Л.П. [49], Кулинич М.Б. [50], Олійничук О.І. [76], Остап'юк Н.А. [79], Позняковської Н.М. [73], Рубейкіна В.А. [94], Рудницького В.С. [95], Ткачук Г.О. [107], Труш В.Е. [108], Утенкової К.О. [109], Шалімової Н.С. [28] та ін. Обліково-аналітичне забезпечення аудиту діяльності фермерських господарств досліджується у роботах Беренди Н.І. [3], Бруханського Р.Ф. [75], Бунди О.М. [7], Вольської В.В. [13], Король Г.О. [42], Костецького Я.І. [43],

Лисенко А.М. [53], Маркус О.В. [63], Назаренко О.В. [71], Шматковської Т.О. [113], Ярмолюк О.Ф. [114] та ін. Водночас, обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств потребує більш детального дослідження як на теоретичному рівні, так і з урахуванням практики діяльності конкретних суб'єктів господарювання.

Метою дослідження є розробка напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств на основі вивчення теоретичних аспектів проблеми та практичного досвіду СФГ «Зелений клин».

Завдання дослідження:

- ознайомитися з організаційно-економічними аспектами розвитку фермерських господарств України;
- дослідити роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерським господарством;
- розглянути теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств;
- здійснити організаційно-економічну характеристику СФГ «Зелений клин»;
- ознайомитися з особливостями формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства;
- перевірити повноту, правильність складання та порівнянність показників фінансової звітності СФГ «Зелений клин»;
- узагальнити результати аудиту фінансової звітності та здійснити оцінку фінансового стану господарства;
- дослідити проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку;
- розробити напрями удосконалення організації та методики аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

Об'єкт дослідження - аудит фінансової звітності фермерських господарств та його обліково-аналітичне забезпечення.

Предмет дослідження - теоретико-методичні та практичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

У процесі проведення даного дослідження використано інформацію СФГ «Зелений клин», що знаходиться у с. Добрянка Вільшанського району Кіровоградської області, за 2021-2023 рр.

Інформаційне забезпечення проведених досліджень. Інформаційною базою дослідження слугують дані бухгалтерського обліку, фінансова та статистична звітність СФГ «Зелений клин», нормативно-законодавчі документи, які регламентують процес формування обліково-аналітичного забезпечення та проведення аудиту фінансової звітності фермерських господарств, публікації у наукових виданнях, internet-ресурси.

Методи дослідження. В основу дослідження покладено діалектичний метод пізнання процесів та явищ, системний підхід при узагальненні визначень різними науковцями суті обліково-аналітичного забезпечення аудиту, результатів аудиту фінансової звітності, а також при розробці пропозицій та висновків. На різних етапах дослідження використано: абстрактно-логічний метод (при аналізі наукових публікацій щодо проблематики дослідження), прийом порівняння (у процесі аналізу динаміки економічних показників, оцінки відповідності ідентичних показників, відображених в обліку та фінансовій звітності господарства), графічний метод (при побудові графіків та діаграм), коефіцієнтний аналіз (як основний при розрахунку показників оцінки фінансового стану господарства), прийоми факторного аналізу (для розрахунку впливу факторів на важливі показники фінансово-господарської діяльності).

Теоретична та практична значимість результатів дослідження:

- на основі узагальнення поглядів різних науковців при визначенні поняття «обліково-аналітичне забезпечення» виокремлено процесний,

системний та компонентний підходи. З урахуванням цього обліково-аналітичне забезпечення визначено як систему, компонентами якої є інформаційні блоки та взаємозв'язки підсистем обліку, контролю, аудиту та аналізу, які ефективно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, забезпечуючи необхідною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів. Формулювання визначення обліково-аналітичного забезпечення на основі поєднання різних підходів забезпечує краще розуміння його суті та компонентного наповнення;

- розроблено пропозиції щодо формування структури обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства з виокремленням трьох складових: організаційного компонента (який включає вибір форми обліку, технічного забезпечення, розробку облікових реєстрів та реєстрів, форм аналітичних таблиць, графіка документообігу і т. ін.); облікового забезпечення (у межах якого формується автоматизований банк даних, вводиться в систему первинна документація, здійснюється обробка даних, формуються облікові реєстри та звітність); аналітичного забезпечення (що передбачає арифметичну перевірку узгодженості форм фінансової звітності, проведення її аналізу, комплексну оцінку фінансового стану господарства). Така структура спрямована на раціональну організацію обліково-аналітичного процесу з чітким виокремленням облікової й аналітичної підсистем у системі обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства в контексті формування ним фінансової звітності;

- виокремлено рівні вирішення проблем аудиту фінансової звітності та розроблено заходи, які доцільно здійснювати на законодавчому рівні, на рівнях органу регулювання аудиторської діяльності, виконавців аудиту, замовників аудиту. Запропоновано проводити аудит фінансової звітності фермерського господарства за наступними етапами: 1) вирішення організаційних питань щодо проведення аудиту фінансової звітності із замовником (головою фермерського господарства); 2) ознайомлення з особливостями діяльності фермерського господарства, розробка плану та

програми проведення аудиту; 3) формальна перевірка фінансової звітності; 4) перевірка правильності складання форм фінансової звітності; 5) перевірка взаємної узгодженості показників, відображених у формах фінансової звітності; 6) оцінка фінансового стану господарства та рівня його фінансового потенціалу з використанням перевіреної інформації; 7) узагальнення результатів аудиту, підготовка звіту та передача його замовнику. Рекомендовано встановлювати конкретизований перелік основних показників для оцінки фінансового стану та рівня фінансового потенціалу за даними фінансової звітності господарства, з урахуванням чого здійснюватиметься організація збору облікової інформації за об'єктами обліку. У такий спосіб забезпечуватиметься формування надійної системи даних для прийняття рішень.

Результати дослідження мають практичне спрямування. Вони застосовуються в СФГ «Зелений клин» та можуть бути використані іншими фермерськими господарствами при розробці ними обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності та напрямів його удосконалення.

Апробація результатів дослідження та їх публікація. Результати дослідження оприлюднені:

1) на Міжнародних науково-практичних інтернет-конференціях:

- «Підприємництво, облік та фінанси: сучасний стан й перспективи повоєнного відродження» (ХДАЕУ, 24.04. 2024 р., м. Херсон - м. Кропивницький). Тема доповіді: «Особливості обліку, аудиту, аналізу та оподаткування фермерських господарств в Україні» [18];

- «Облік, оподаткування і контроль в управлінні» (ЦНТУ, 17.04.2024 р., м. Кропивницький). Тема доповіді: «Особливості формування системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах») [19];

2) на Днях науки в ЦНТУ, м. Кропивницький:

- у 2023 р. (тема доповіді: «Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання», 20.04.2023 р.) [20];

- у 2024 р. (тема доповіді: «Удосконалення підходів щодо формування показників звітності фермерських господарств», 16.05.2024 р.) [21].

Ключові положення даного дослідження висвітлені в публікаціях:

- «Особливості обліку, аудиту, аналізу та оподаткування фермерських господарств в Україні» (ХДАЕУ, 24.04.2024 р. Внесок автора - п. 2, 3, 7, 8) [18];

- «Особливості формування системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах» (ЦНТУ, 17.04.2024 р.) [19].

Пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств впроваджуються в СФГ «Зелений клин» (додаток М).

Структура роботи. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

В першому розділі досліджено організаційно-економічні аспекти розвитку фермерських господарств України, а також роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерським господарством, розглянуто теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

У другому розділі здійснено організаційно-економічну характеристику СФГ «Зелений клин», досліджено особливості формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства, здійснено перевірку повноти, правильності складання та порівнянності показників фінансової звітності СФГ «Зелений клин», узагальнено результати аудиту фінансової звітності та проведено оцінку фінансового стану господарства.

У третьому розділі досліджено проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи

бухгалтерського обліку, розроблено напрями удосконалення організації та методики аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

Обсяг роботи. Роботу викладено на 122 сторінках. Вона містить 30 рисунків, 33 таблиці, додатки. Список використаних джерел налічує 115 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

1.1. Організаційно-економічні аспекти розвитку фермерських господарств України

Фермерські господарства на сьогоднішній день вважаються однією з найбільш розповсюджених організаційно-правових форм господарювання на селі, завдяки якій суб'єкт аграрних правовідносин має можливість займатися веденням товарного виробництва, використовуючи сільськогосподарські угіддя. У зв'язку з цим виникає потреба у забезпеченні ефективної діяльності таких господарств, що вплине не лише на підвищення їх конкурентоспроможності на продовольчому ринку, а й на часткове вирішення проблеми зайнятості сільського населення.

Однією з ключових проблем, що перешкоджає ефективному розвитку фермерських господарств, є відсутність доступу до дешевих кредитних ресурсів для фінансування поточних потреб та забезпечення розширення експортних можливостей. У той же час, особливістю сучасного етапу розвитку фермерства в Україні є складні умови воєнного стану при одночасній інтенсифікації процесів інтернаціоналізації та глобалізації, відкритість національного аграрного ринку та у зв'язку з цим підвищення його вразливості до прояву зовнішніх впливів.

Важливі організаційні аспекти розвитку фермерських господарств в Україні прописані у Законі № 973-IV [88].

«Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування,

у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону» [88].

На думку Г.М. Беженар, визначення поняття фермерського господарства не є досконалим, тому що у ньому відображається загалом виробничо-господарська діяльність суб'єкта господарювання без урахування таких ключових ознак, як земельно-майнові та управлінські відносини, суб'єктний склад [2, с.14].

У визначенні поняття фермерського господарства доречно закріпити й сімейно-трудова ознаку. Так, Проценко Т.П. розглядає фермерське господарство, як «сімейно-трудова об'єднання», зі створенням якого формується «єдиний виробничий колектив» [89, с. 26]. На сімейно-трудова характері створення фермерських господарств акцентує свою увагу й Титова Н.І. Науковець вважає, що при створенні таких господарств існує можливість вдалого поєднання праці з веденням домашнього господарства на засадах так званої «сімейної доброзичливості» [34, с. 26].

Важливими ознаками фермерського господарства є виробництво, реалізація та переробка сільськогосподарської продукції, а також використання у якості ключового засобу виробництва земель сільськогосподарського призначення.

Фермерське господарство може створити як один громадянин України, так і декілька громадян (родичі, або члени сім'ї). Кожне створене господарство обов'язково повинне бути зареєстроване в державному реєстрі, мати назву та діяти на підставі установчого документа. Для юридичної особи таким документом є статут, а для господарства, яке діє без оформлення статусу юридичної особи - договір (декларація).

В установчих документах фермерських господарств зазначають:

- найменування господарства;
- місцезнаходження, адресу господарства;
- предмет та мету діяльності;

- порядок формування майна;
- органи управління;
- порядок прийняття рішень;
- порядок вступу / виходу в / з господарства;
- інші положення, які не суперечать чинному законодавству України [88].

Фермерське господарство (як юридична особа, так і ФОП) може мати статус сімейного фермерського господарства, якщо до його підприємницької діяльності залучаються виключно члени однієї сім'ї (з урахуванням норм ст. 3 Сімейного кодексу). У той же час, для виконання сезонних робіт, а також робіт, які потребують особливих знань або навичок, за трудовим договором (контрактом) можуть бути залучені інші громадяни. Головою такого господарства є виключно член конкретної сім'ї.

Державна реєстрація фермерського господарства як юридичної особи здійснюється на загальноприйнятих засадах, за умови набуття громадянином або кількома громадянами України права власності / користування земельною ділянкою.

При організації сімейного фермерського господарства без створення юридичної особи, фізична особа з членами сім'ї укладає у письмовій формі договір про створення такого господарства, а у випадку одноосібного ведення господарства фізична особа у письмовій формі складає декларацію про створення сімейного фермерського господарства. Після укладання договору або складання декларації голова господарства реєструється як ФОП (чи реєструє зміни до відомостей про ФОП). Складові умов договору / декларації чітко визначені п. 5 ст. 8¹ Закону № 973-IV [88].

Землі фермерського господарства складаються з ділянок, які належать громадянам України, що є членами господарства (на праві власності, користування) та ділянок, які належать господарству (на праві власності, користування).

На основі аналізу Закону № 973-IV можна виокремити наступні права й обов'язки голови фермерського господарства та його членів (рис. 1.1) [88]:

Рис. 1.1. Права й обов'язки голови та членів фермерського господарства (у відповідності до Закону № 973-IV)

Досліджуючи організаційно-економічні аспекти розвитку фермерських господарств необхідно враховувати, що їх діяльність залежить також від галузевих особливостей, напрямів державної підтримки, свободи доступу до ринків збуту продукції.

Економічна ефективність функціонування фермерських господарств передбачає максимізацію виходу продукції з одного гектара та від однієї тварини при одночасній мінімізації затрат праці й коштів на одиницю продукції. При цьому відбувається нарощування доходів, розширення й удосконалення виробництва.

Українські фермери надають перевагу розвитку рослинницької галузі, а основними сільськогосподарськими культурами, які вирощують у господарствах, є зернові культури, соняшник та ріпак. При цьому не дотримується науково обґрунтована структура сівозмін, тому необхідною умовою ефективного розвитку фермерства є доцільність передбачення відповідальності у випадку недотримання фермером структури сівозмін, нецільового використання земельних угідь сільськогосподарського призначення.

Необхідно зазначити, що перші фермерські господарства з'явилися в Україні у 1991 р. За даними Держкомстату, станом на 01.04.2024 р. в Україні налічувалося 50355 фермерських господарств-юридичних осіб, тоді як на 01.04.2023 р. - 49797, на 01.04.2022 р. - 49091 [29].

Фермерські господарства є активними учасниками агропродовольчого ринку. Будучи економічно самостійними, вони діють на умовах самоокупності, самостійно обирають напрями спеціалізації, організовують виробництво, переробку та збут сільськогосподарської продукції.

Динаміку посівних площ, зайнятих під сільськогосподарськими культурами у фермерських господарствах України у 2018-2022 рр. відображено на рис. 1.2 [93, с. 9; 92, с. 10].

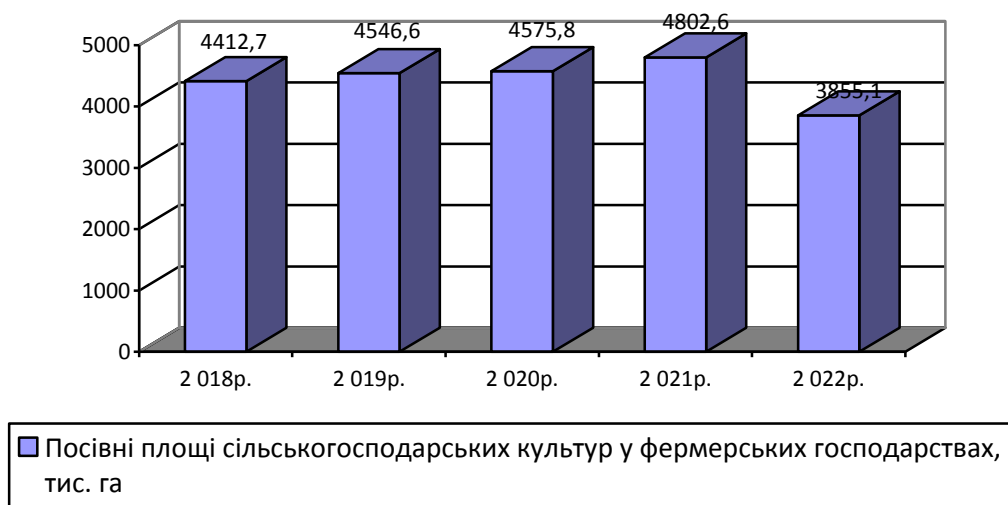

Рис. 1.2. Посівні площі, зайняті під сільськогосподарськими культурами у фермерських господарствах України у 2018-2022 рр.

З рис. 1.2 видно, що у фермерських господарствах України до 2022 р. щорічно спостерігалось нарощування посівних площ, зайнятих під сільськогосподарськими культурами.

У структурі посівних площ вагомую є частка зернових і зернобобових та технічних культур (рис. 1.3) [92, с. 10].

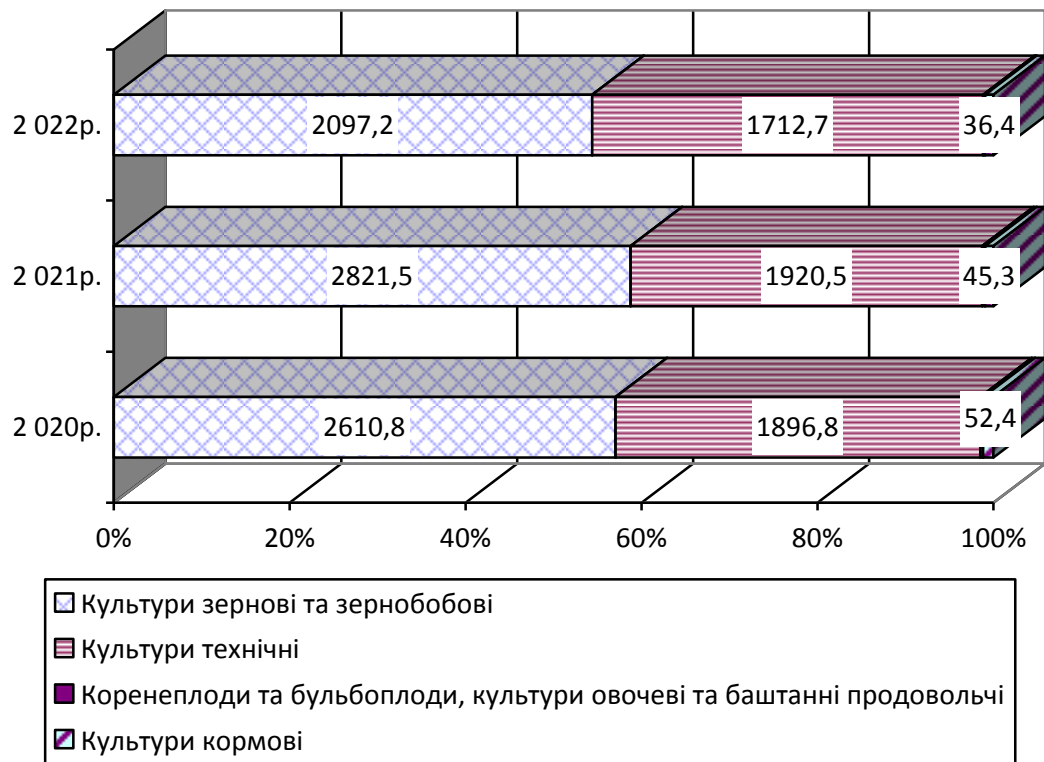

Рис. 1.3. Посівні площі, зайняті під окремими групами сільськогосподарських культур у фермерських господарствах України у 2020-2022 рр., тис. га

У 2022 р. під вирощування зернових та зернобобових культур у фермерських господарствах України було відведено 2097,2 тис. га (54,40 % загальної посівної площі), технічних культур - 1712,7 тис. га (44,43 %), коренеплодів та бульбоплодів, культур овочевих та баштанних продовольчих - 8,8 тис. га (0,23 %), кормових культур - 36,4 тис. га (0,94 %).

Інформацію про обсяги виробництва продукції рослинництва по фермерських господарствах України за 2021-2023 рр. узагальнено на рис. 1.4 [92, с. 22].

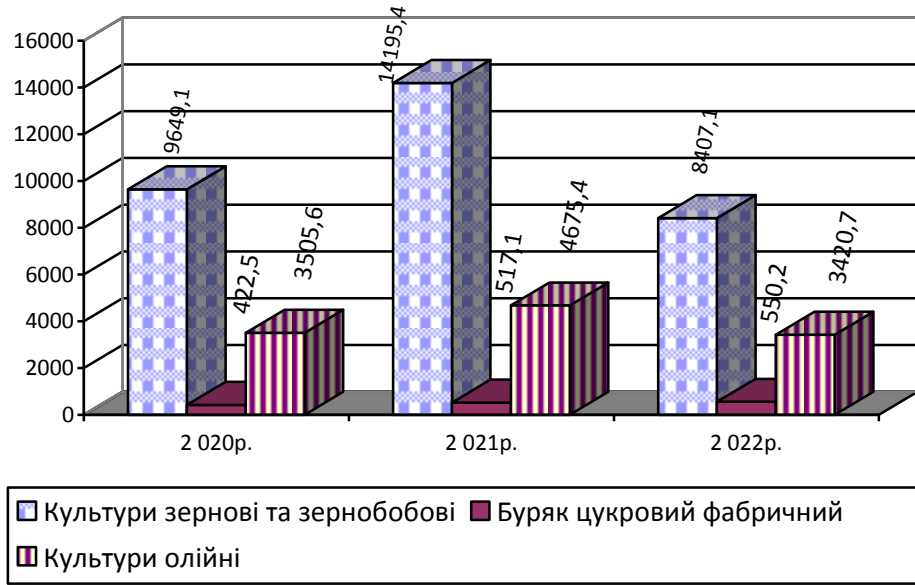

Рис. 1.4. Виробництво сільськогосподарських культур у фермерських господарствах України у 2020-2022 рр., тис. т.

Динаміку урожайності сільськогосподарських культур у фермерських господарствах України у 2020-2022 рр. відображено на рис. 1.5 [92, с. 29].

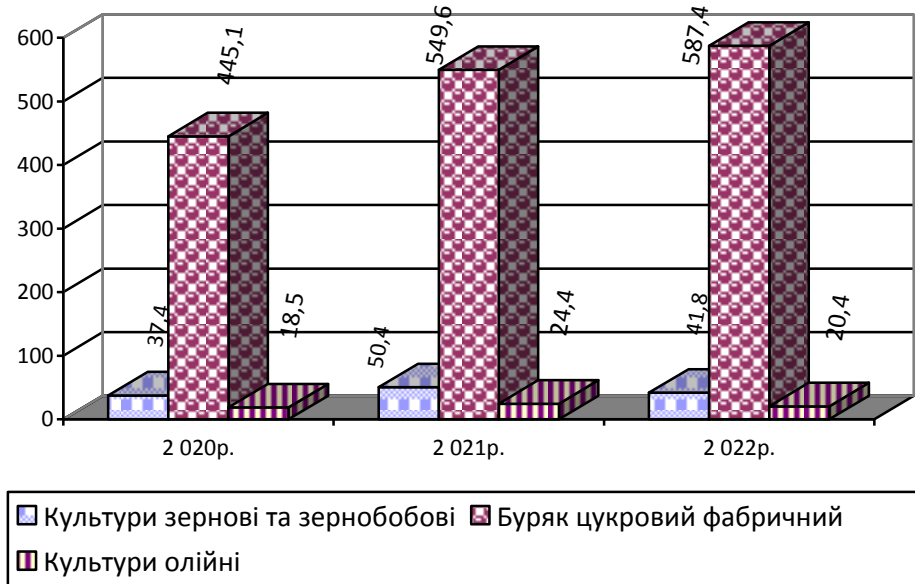

Рис. 1.5. Урожайність сільськогосподарських культур у фермерських господарствах України у 2020-2022 рр., ц/га.

Динаміку поголів'я сільськогосподарських тварин у фермерських господарствах України відображено на рис. 1.6 [103, с. 107].

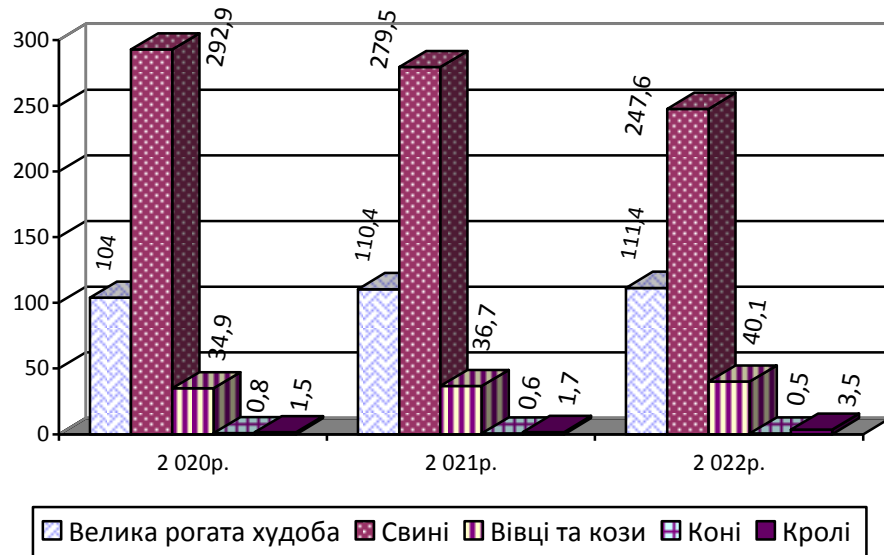

Рис. 1.6. Поголів'я сільськогосподарських тварин у фермерських господарствах України на кінець 2020-2022 рр., тис. гол.

Крім того, у фермерських господарствах утримують птицю та бджолосім'ї. Так, на кінець 2020 р. поголів'я птиці становило 4749,9 тис. гол., на кінець 2021 р. - 5167,1, а на кінець 2022 р. - 1590,2 тис. гол. Кількість бджолосімей скоротилася з 5,6 тис. у 2020 р. до 4,9 тис. у 2022 р.

Отже, фермерські господарства займаються виробництвом різних видів сільськогосподарської продукції та є однією з важливих форм ведення бізнесу. Будучи економічно самостійними, такі господарства визначають напрями своєї діяльності, організують внутрішню структуру та обліково-аналітичне забезпечення як основу для прийняття раціональних управлінських рішень.

1.2. Роль аудиту у формуванні обліково-аналітичного забезпечення системи управління фермерським господарством

Ефективне управління фермерським господарством неможливе без наявності повної та достовірної інформації, яка продукується у результаті

функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення, якісні параметри якої формують відповідний масив інформаційних даних для подальшого прийняття управлінських рішень.

Підвищення якості обліково-аналітичного забезпечення вимагає, перш за все, прискіпливої уваги до підготовки облікових даних, їх ретельної перевірки, систематизації та аналізу. При цьому слід врахувати відсутність методологічної єдності у трактуванні суті поняття «обліково-аналітичне забезпечення», що не сприяє формуванню загальної моделі побудови інформаційної системи підтримки менеджменту на основі використання обліково-аналітичної системи суб'єкта господарювання.

Гедз М.Й. зазначив, що досліджуючи зміст обліково-аналітичного забезпечення, науковці вивчають поняття обліково-аналітичної інформації, а також складові, які його формують: облікову інформацію та аналітичну інформацію [15, с. 126]. «Таким чином, категорія «обліково-аналітична інформація» включає інформацію, яка формується аналітичним і синтетичним бухгалтерським обліком та інформацію, сформовану методами економічного аналізу» [15, с. 127].

Обліково-аналітичну інформацію доцільно вивчати як складову інформаційної системи фермерського господарства (рис. 1.7).

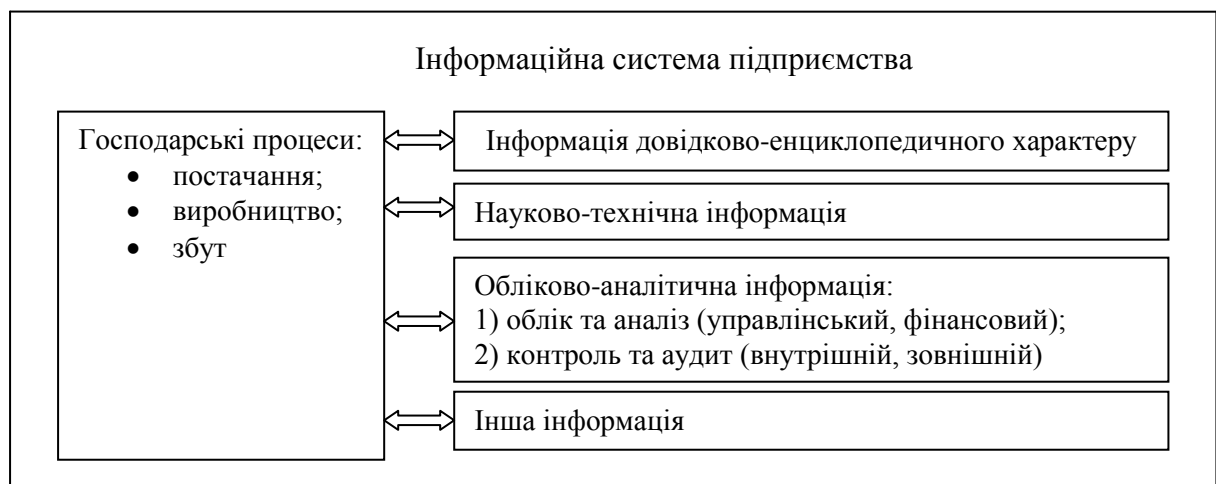

Рис. 1.7. Обліково-аналітична інформація як складова інформаційної системи фермерського господарства

В підсистемі управлінського обліку здійснюється збір інформації про виробничу та постачальницько-збутову діяльність господарства, її обробка й узагальнення, передача, формування управлінської звітності. Організація та ведення обліку при цьому здійснюється за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності. Одночасно передбачається перевірка доцільності здійснення господарських операцій, аналітична оцінка ефективності використання коштів та майна.

В підсистемі фінансового обліку здійснюється збір інформації про результати діяльності господарства, рух коштів, фінансовий стан, забезпечується її обробка й узагальнення, передача, а також формування фінансової звітності з відображенням динаміки фінансових результатів діяльності та фінансово-майнового стану фермерського господарства.

У процесі здійснення обліку та проведення аналізу реалізується контрольна функція, забезпечуючи повноту та правильність формування інформації.

Ключовим елементом у забезпеченні якості обліково-аналітичної інформації є аудит. Відіграючи важливу роль в обліково-аналітичному забезпеченні процесу управління, аудит сприяє зниженню ризиків у прийнятті управлінських рішень.

Складові обліково-аналітичної інформації представлені на рис. 1.8.

Рис. 1.8. Складові обліково-аналітичної інформації

Обліково-аналітична інформація є основою інформаційного забезпечення системи управління фермерським господарством. Вона поєднує усі господарські процеси, забезпечуючи взаємодію між структурними підрозділами.

Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М., Дробот Н.М., Ільчак О.В. пропонують класифікувати обліково-аналітичну інформацію за наступними ознаками (рис. 1.9) [74, с. 12].

Рис. 1.9. Ознаки класифікації та види обліково-аналітичної інформації, виокремлені Камінською Т.Г., Шатковською Л.С., Шишем А.М., Дробот Н.М., Ільчак О.В.

Досліджуючи роль обліково-аналітичного забезпечення в системі управління суб'єктом господарювання, Гедз М.Й. порівнює поняття «обліково-аналітичне забезпечення» та «обліково-аналітична інформація». «Поняття обліково-аналітичного забезпечення управління є ширшим за поняття обліково-аналітичної інформації та передбачає здійснення процесу постачання достовірної обліково-аналітичної інформації системі управління. Таке постачання забезпечується шляхом підготовки та подання (оприлюднення) фінансової звітності» [15, с. 127].

У контексті вивчення понятійно-категоріального апарату щодо обліково-аналітичного забезпечення, Гоголь Т.А. виокремлює наступні поняття: «обліково-аналітичне забезпечення», «обліково-аналітична інформація», «обліково-аналітичний механізм», «обліково-аналітична система». Зокрема, науковець зазначила, що «обліково-аналітичне забезпечення - це організація процесу збору, обробки, узагальнення і збереження облікової і аналітичної інформації, узгодження її руху між різними структурними підрозділами управлінської служби, забезпечення ефективної взаємодії з зовнішнім середовищем з метою інформаційного забезпечення системи управління та зовнішніх користувачів» [17, с. 41].

Касич А.О., Циган Р.М., Карбан О.І. при визначенні поняття обліково-аналітичного забезпечення застосовують процесний підхід. «Обліково-аналітичне забезпечення - це процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості» [37, с. 192]. Науковці трактують обліково-аналітичне забезпечення:

- по-перше, як діяльність, що пов'язана зі збором інформації, її реєстрацією й узагальненням, а також зі збереженням, передаванням, аналітичною обробкою;

- по-друге, як забезпечення управлінської системи певною кількістю необхідної якісної інформації [37, с. 192-193].

Волощук Л.О. пропонує розглядати обліково-аналітичне забезпечення як систему, до складу якої входять підсистеми обліку, аудиту та аналізу. «Водночас, обліково-аналітичне забезпечення у поширеному розумінні є поєднанням підсистем управління, що поєднують відповідні функції та взаємодіють між собою через інформаційні потоки» [12, с. 330].

Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М., Дробот Н.М., Ільчак О.В. також розглядають обліково-аналітичне забезпечення як складну інформаційну систему. «Обліково-аналітичне забезпечення являє собою досить складну інформаційну систему, тому що мова йде про різні рівні управління, багаточисельні об'єкти фінансового менеджменту. При цьому

потрібно враховувати інформаційні взаємозв'язки між фінансовим менеджментом на макро- і макрорівні, а також взаємозалежність між рівнями, тому що на макрорівні необхідна інформація макрорівня, і навпаки, на макрорівні необхідна інформація макрорівня» [74, с. 12].

Побережець О.В. та Макаревич Г.В. при розкритті суті поняття «обліково-аналітичне забезпечення» також враховують системний підхід. «Під обліково-аналітичним забезпеченням управління підприємства розуміють систему накопичення, узагальнення та передачі інформації, яка допомагає управлінцям відповідного рівня приймати рішення, здійснювати планування та контролювати діяльність суб'єкта господарювання у сучасних умовах» [81, с. 59].

Голячук Н.В. зводить поняття обліково-аналітичного забезпечення до здійснення обліково-аналітичних процедур та розрахунку відхилень. «Суть обліково-аналітичного забезпечення полягає в здійсненні облікових та аналітичних процедур у режимі реального часу, виявлення відхилень від запланованих показників і використання отриманих результатів для прийняття управлінських рішень» [23, с. 408]. Науковець розглядає обліково-аналітичне забезпечення у якості компонента інформаційного забезпечення управління суб'єктом господарювання, який забезпечує розв'язок функціональних управлінських завдань, управління повною й достовірною інформацією щодо господарських процесів і зв'язків із зовнішнім середовищем.

Дослідженню суті обліково-аналітичного забезпечення приділила свою увагу й Сирцева С.В. «Під обліково-аналітичним забезпеченням системи управління аграрними підприємствами слід розуміти формування інформації як облікового характеру, що узагальнює результати діяльності, так і аналітичного, що передує прийняттю обґрунтованого управлінського рішення» [98, с. 92].

Схожої думки дотримується Яценко В.Ф. у процесі виокремлення понять «обліково-аналітичне забезпечення» та «обліково-аналітичне

забезпечення» управління. «Отже, обліково-аналітичне забезпечення - сукупність принципів, методів і процедур, застосування яких дозволяє отримати обліково-аналітичну інформацію, необхідну для задоволення інформаційних потреб певної групи користувачів (інституцій, стейкхолдерів)» [115, с. 81]. «Обліково-аналітичне забезпечення управління - сукупність принципів, методів і процедур, застосування яких дозволяє отримати обліково-аналітичну інформацію, необхідну для процесу управління підприємством» [115, с. 81].

Вакун О.В. вважає, що використання поняття «обліково-аналітичне забезпечення» більш пріоритетне у порівнянні з поняттями «облікове забезпечення», «облікове інформаційне забезпечення», оскільки воно робить можливим формування системи інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень з урахуванням комплексного підходу [9, с. 213].

«Однією з основних причин відсутності однозначності щодо трактування даного поняття є його відсутність у міжнародній обліковій практиці, зокрема дане поняття не використовується представниками англо-американської облікової школи, а подібні дослідження відносяться до сфери управлінського обліку або обліку в управлінні» [9, с. 211].

Причину виникнення розбіжностей у трактуванні терміну «обліково-аналітичне забезпечення» досліджувала і Яценко В.Ф. «Міждисциплінарний характер дослідження сутнісного наповнення категорії «забезпечення» у поєднанні із різноманітністю принципів і методологічних підходів, технологій та інструментів управління підприємством, обумовлюють невизначеність самої дефініції «обліково-аналітичне забезпечення»» [115, с. 76].

Перелік причин виникнення розбіжностей у трактуванні поняття «обліково-аналітичне забезпечення» дещо розширили Брохун Н.С. та Новіченко Л.С., виокремивши наступні причини:

- застосування різних назв тотожних термінів;
- використання слів-синонімів;

- наявність міждисциплінарних зв'язків, їх ігнорування при трактуванні змісту економічних понять [5, с. 300].

На основі узагальнення поглядів різних науковців щодо визначення поняття «обліково-аналітичне забезпечення», пропонуємо виокремлювати такі підходи:

1) процесний підхід (передбачає організацію процесу збирання обліково-аналітичної інформації, її обробки, узагальнення й зберігання). Прибічниками цього підходу є: Гедз М.Й. [15, с. 127]; Гоголь Т.А. [17, с. 41]; Касич А.О., Циган Р.М., Карбан О.І. [37, с. 192];

2) системний підхід (оснований на урахуванні взаємодії через інформаційні потоки підсистем обліку, контролю, аудиту, аналізу). Його прибічниками - Волощук Л.О. [12, с. 330]; Камінська Т.Г, Шатковська Л.С., Шиш А.М., Дробот Н.М., Ільчак О.В. [74, с. 12]; Побережець О.В., Макаревич Г.В. [81, с. 59];

3) компонентний підхід (при цьому інформаційне забезпечення розглядається як компонентна складова формування потоків інформації для вирішення управлінських завдань). Прибічниками даного підходу є Голячук Н.В. [23, с. 408; Сирцева С.В. [98, с. 92]; Яценко В.Ф. [115, с. 81].

Отже, поняття «обліково-аналітичне забезпечення» є багатоаспектним. На основі урахування різних думок щодо визначення його суті, вважаємо, що обліково-аналітичне забезпечення являє собою систему, компонентами якої є інформаційні блоки та взаємозв'язки підсистем обліку, контролю, аудиту та аналізу, які ефективно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, забезпечуючи необхідною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Для наукового обґрунтування обліково-аналітичного забезпечення необхідно систематизувати основні принципи його організації. Такими принципами є:

1. Системність (забезпечення системного підходу у вивченні взаємозв'язків між складовими обліково-аналітичного забезпечення);

2. Комплексність (реалізується на основі взаємодії потоків облікової інформації та інформації аналітичного характеру при розробці рішень);

3. Безперервність взаємодії (між системами обліку та аналізу забезпечується безперервний зв'язок для надання релевантної інформації сфері управління);

4. Синергія (при вдалому поєднанні обліково-аналітичних даних загальний ефект є вищим від суми ефектів потенціалу складових);

5. Ефективність (витрати на впровадження системи обліково-аналітичного забезпечення мають бути нижчими за ефект від прийняття рішень з використанням отриманої інформації).

У процесі підготовки обліково-аналітичного забезпечення Гедз М.Й. пропонує виділяти такі стадії:

- бухгалтерський облік;
- звітність;
- аудит;
- аналіз та синтез (рис. 1.10) [15, с. 127].

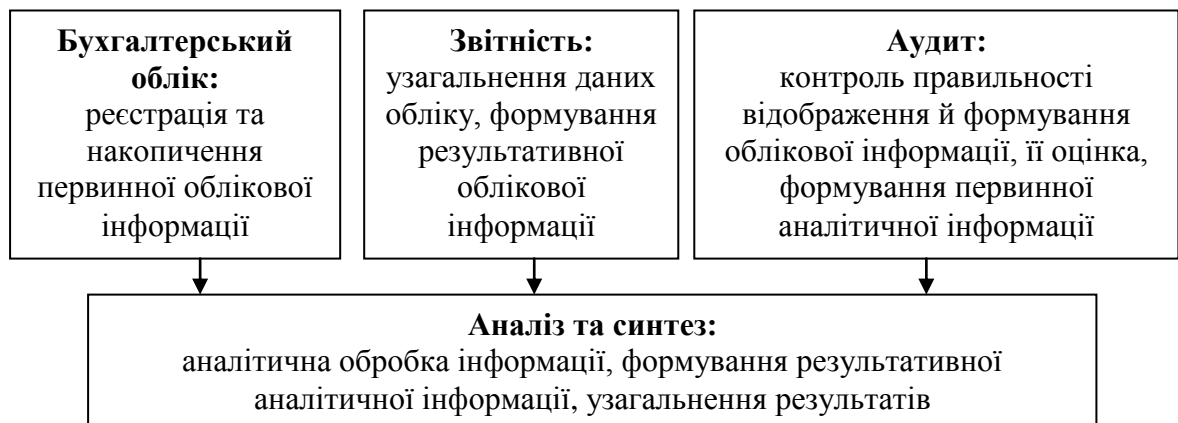

Рис. 1.10. Стадії процесу підготовки обліково-аналітичного забезпечення, виокремлені Гедзем М.Й. [15, с. 128]

Важливу роль у забезпеченні використання в процесі управління фермерським господарством достовірної інформації відіграє аудит. Так, може проводитися:

- внутрішній аудит (як поточний контроль перевірки повноти та правильності формування інформації в обліку);
- зовнішній аудит (як засіб дослідження первинної та результативної інформації облікового характеру для надання обґрунтованої впевненості користувачам у відповідності такої інформації реаліям та її належному розкритті у всіх суттєвих аспектах).

Щоб досягти обґрунтованої впевненості, аудитор повинен виконати обов'язкові процедури, які передбачені відповідно до МСА [69]:

- здійснити оцінку ефективності системи внутрішнього контролю;
- визначити й оцінити ризики суттєвого викривлення облікових даних;
- застосувати процедури по суті.

Використання перевіреної облікової інформації та її аналіз є основою розробки ефективних управлінських рішень. Отже, належно розроблене з використанням перевіреної інформації обліково-аналітичне забезпечення відіграє важливу роль у формуванні системи управління фермерським господарством.

1.3. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств

При формуванні обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств необхідно враховувати, що такі господарства ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність у відповідності до Закону України № 996-XIV [85], керуючись чинними НП(С)БО / МСФЗ.

«Питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів» [85].

Бухгалтерський облік та формування фінансової звітності у фермерських господарствах мають деякі особливості, адже запровадження традиційної (надто громіздкої й трудомісткої) системи обліку й звітності малими формами господарювання не завжди є доречним, натомість, часто такі господарства здійснюють обліковий супровід власної діяльності з використанням послуг бухгалтерського аутсорсингу. Аутсорсингові фірми можуть якісно розробити облікову політику, сформувати баланс, частково або повністю взяти на себе функції з ведення обліку, надати компетентні відповіді на питання голови ФГ. Крім того, мікропідприємства, не зареєстровані платниками ПДВ, можуть узагальнювати інформацію в облікових регістрах без використання подвійного запису.

Облікове супроводження господарських операцій здійснюється на підставі первинних документів, шляхом узагальнення інформації з яких формуються регістри (зведені облікові документи).

Облікові документи можуть формуватися у паперовій або електронній формі та повинні мати обов'язкові реквізити, встановлені Законом № 996-ХІV. Документи, сформовані в електронному вигляді, можуть бути використані в обліку за умови дотримання вимог законодавства про електронний документообіг. Інформація узагальнюється й систематизується на рахунках, а також відображається у регістрах аналітичного й синтетичного обліку.

Фермерські господарства можуть складати фінансову звітність за НП(С)БО 1, 25, або МСФЗ (для МСП розроблено окремий МСФЗ) [68].

В НП(С)БО 1 зазначено, що «фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [33]. У відповідності з цим стандартом, фінансова звітність суб'єктів господарювання складається з:

- балансу (звіту про фінансовий стан);
- звіту про фінансові результати (про сукупний дохід);
- звіту про рух грошових коштів;

- звіту про власний капітал;
- приміток до фінансової звітності [33].

Господарства, які відповідно до Закону № 996-XIV мають право вести спрощений облік доходів та витрат, мікропідприємства формують скорочену фінансову звітність відповідно до НП(С)БО 25 у складі:

- балансу;
- звіту про фінансові результати [101].

Якісними характеристиками інформації, відображеної у фінансовому звіті, є:

- зрозумілість;
- доречність;
- достовірність;
- суттєвість;
- превалювання сутності над формою;
- повнота;
- обачність;
- зіставність;
- співвідношення вигід та витрат;
- своєчасність.

Фінансовий звіт повинен достовірно відображати результати діяльності та фінансовий стан господарства. При цьому слід врахувати, що середні за розміром фермерські господарства мають більше порівняно з малими господарствами, мікропідприємствами та ФОПами можливостей щодо використання спеціалізованих програмних продуктів, тому що вони мають більше фінансових можливостей.

У більшості випадків фермер самостійно вирішує як виробничо-господарські проблеми, так і обліково-фінансові питання (у т.ч. й обліковий супровід, складання й подання форм звітності). В умовах військових дій комунікацію з контрагентами й контролюючими органами, обмін документами й подання звітності переведено у електронний формат.

Фермерські господарства нині мають змогу користуватися Електронним кабінетом платника податків (<https://cabinet.tax.gov.ua>) без використання додаткового програмного забезпечення. До його складу входить два компонента: відкрита частина (загальнодоступна) та закрита (приватна, особистий кабінет). Це значно спрощує обліковий супровід процесу формування витрат та доходів, подачу форм звітності.

Господарства формують і подають фінансову, статистичну, податкову звітність. Користуючись меню «введення звітності», власник електронного кабінету може формувати і редагувати, підписувати і надавати податкову, фінансову, статистичну звітність до ДПС, органів пенсійного страхування, Держкомстату. Також тут є можливість формування й видалення звітних форм, їх зберігання та підпису, доступу до всіх звітів, поданих через електронний кабінет. Крім того, є можливість відслідкувати статус документа (зазначається інформація про відсутність помилок, або наявність некритичних чи критичних помилок). За наявності критичних помилок система не дає можливість сформувати цифровий електронний підпис.

Законодавством передбачається оприлюднення форм фінансової звітності певними суб'єктами господарювання. Хто саме та в які терміни має реалізувати таку процедуру стосовно річної фінансової звітності, чітко прописано в Законі № 996-XIV (табл. 1.1) [85].

Структура нормативно-правового регулювання аудиту фінансової звітності фермерських господарств основана на загальних підходах, які представлені трьома рівнями:

- рівень I - Господарський кодекс України [24]; Закон № 996-XIV [85]; Закон № 2258-VIII [84]; НП(С)БО; МСФЗ [33; 68; 101] та ін.;
- рівень II - МСА [69];
- рівень III - внутрішні нормативні документи підприємства.

Малі й середні групи (за виключенням тих груп, до складу яких входять підприємства, які становлять суспільний інтерес) звільнені від

обов'язкового формування і подання фінансової консолідованої звітності й консолідованого звіту про управління.

Таблиця 1.1

Терміни й порядок оприлюднення форм фінансової звітності відповідно до Закону № 996-XIV [85]

Суб'єкти господарювання	Оприлюднення:	
	терміни	порядок
Підприємства, які становлять суспільний інтерес (окрім великих підприємств, що не є емітентами цінних паперів (ЦП))	Не пізніше 30.04 року, який настає за звітним періодом	Оприлюднюють у повному обсязі на власній веб-сторінці або веб-сайті річну фінансову звітність, консолідовану річну фінансову звітність з: <ul style="list-style-type: none"> • аудиторськими звітами; • звітом про управління; • консолідованим звітом про управління; • звітом про платежі на користь держави; • консолідованим звітом про платежі на користь держави
Публічні акціонерні товариства		
Суб'єкти природних монополій		
Суб'єкти, що здійснюють свою діяльність у видобувних галузях		
Великі підприємства, що не є емітентами ЦП	Не пізніше 01.06 року, який настає за звітним періодом	Оприлюднюють у повному обсязі на власній веб-сторінці або веб-сайті річну фінансову звітність, консолідовану річну фінансову звітність з: <ul style="list-style-type: none"> • аудиторськими звітами; • звітом про управління; • консолідованим звітом про управління
Середні підприємства		
Інші фінансові установи, недержавні пенсійні фонди - мікропідприємства, малі підприємства	Не пізніше 01.06 року, який настає за звітним періодом	Оприлюднюють у повному обсязі на власній веб-сторінці або веб-сайті річну фінансову звітність, консолідовану річну фінансову звітність з: <ul style="list-style-type: none"> • аудиторськими звітами; • звітом про управління; • консолідованим звітом про управління
Малі підприємства - суб'єкти державного сектору		
Материнські підприємства з великої групи, що не відносяться до категорії великих підприємств (окрім суб'єктів, які зайняті інвестиційною діяльністю і не складають з урахуванням міжнародних стандартів консолідовану фінансову звітність)	Не пізніше 01.06 року, який настає за звітним періодом	Оприлюднюють у повному обсязі на власній веб-сторінці або веб-сайті консолідовану річну фінансову звітність, сформовану за міжнародними стандартами, з: <ul style="list-style-type: none"> • аудиторським звітом; • консолідованим звітом про управління; • консолідованим звітом про платежі на користь держави
Материнські підприємства, що є одночасно дочірніми і не подають консолідовану фінансову звітність відповідно до вимог НП(С)БО або міжнародних стандартів		
		Оприлюднюють у повному обсязі на власній веб-сторінці або веб-сайті консолідовану річну фінансову звітність власного материнського підприємства з: <ul style="list-style-type: none"> • аудиторським звітом; • консолідованим звітом про управління

Якісно розроблені фінансові звіти сприяють прийняттю головою фермерського господарства ефективних управлінських рішень.

Досліджуючи обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств, потрібно враховувати можливість вибору ними різних форм обліку.

У відповідності з Методичними рекомендаціями № 189, фермерські господарства можуть обирати:

- просту форму обліку (без використання подвійного запису) для фермерських господарств;
- спрощену форму обліку для фермерських господарств;
- облік за спрощеним планом рахунків;
- облік за звичайним планом рахунків [64].

У відповідності з Методичними рекомендаціями № 422, фермерські господарства можуть обрати:

- просту форму обліку для малих підприємств (без використання подвійного запису);
- спрощену форму обліку для малих підприємств [66].

Просту форму обліку (без використання подвійного запису), у відповідності з Методичними рекомендаціями № 189, можуть обрати фермерські господарства, у яких працюють тільки голова ФГ та члени родини (без залучення найманих працівників) [64]. Відповідно до Закону № 996-XIV, просту форму обліку обирають суб'єкти господарювання, які належать до мікропідприємств і які не зареєстровані платниками ПДВ [85].

З 01.01.2021 р. (відповідно до Закону № 786 та ст. 296 ПКУ) ФОП-єдинники першої-третьої груп (за виключенням платників ПДВ) ведуть облік доходів шляхом їх помісячного відображення в довільній формі у паперовому та / або електронному вигляді. ФОП-платники ЄП третьої групи - платники ПДВ здійснюють облік доходів у довільній формі на основі помісячного відображення витрат і доходів. МФУ видало відповідний наказ (№ 728 від 26.11.2020 р.) щодо скасування типових форм та порядку їх

ведення, а саме скасовано форми: книги обліку доходів (для платників ЄП першої - третьої груп неплатників ПДВ); книги обліку доходів та витрат (для платників ЄП третьої групи - платників ПДВ). На підставі даних книги обліку доходів та витрат при простій формі обліку складається фінансова звітність.

Спрощена форма обліку, у відповідності з Методичними рекомендаціями № 189 [64], передбачає ведення журналу реєстрації господарських операцій фермерського господарства.

Обираючи просту форму обліку для малого підприємства, фермерське господарство (у відповідності з Методичними рекомендаціями № 422) складає Журнал обліку господарських операцій та відомість № 3-м [66].

Спрощена форма обліку для малих підприємств, визначена Методичними рекомендаціями № 422, передбачає складання відомостей №№ 1-м - 5-м. Залишки коштів, отримані по відомостях, мають бути зіставними з даними первинних і зведених документів, на основі яких робилися записи до відомостей [66].

Фермерські господарства, які відповідають статусу малих підприємств, можуть вести бухгалтерський облік за спрощеним планом рахунків № 186 [102] та складати фінансову звітність за НП(С)БО 25 [101]. Середні та великі за розміром господарства ведуть облік за планом рахунків № 291 [36] та у відповідності з Методичними рекомендаціями № 390 можуть застосовувати регістри журнально-ордерної форми обліку для с/г підприємств [67]. Загалом середні та великі за розміром аграрні підприємства формують фінансову звітність з використанням НП(С)БО 1, а у деяких випадках і за міжнародними стандартами.

При проведенні аудиту фінансової звітності потрібно враховувати загальні вимоги до її складання, встановлені Законом № 996-XIV [85], діючими стандартами бухгалтерського обліку.

Поняття аудиту фінансової звітності визначене в Законі № 2258-VIII: «аудит фінансової звітності - аудиторська послуга з перевірки даних

бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність у всіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам» [84].

Аудит фінансової звітності є комплексним процесом, що потребує раціональної організації, об'єктивного та незалежного огляду фінансових звітів з метою перевірки їх достовірності, точності та надійності, відповідності міжнародним і національним стандартам обліку та звітності. Щоб досягти поставленої мети, аудитор виконує такі процедури, як перевірка реальності відображення активів, оцінка структури витрат та доходів, здатності до генерування грошових потоків і т. ін.

Аудитор повинен ретельно перевірити й проаналізувати компоненти фінансової звітності з використанням необхідних процедур для виявлення можливих помилок або недоліків:

- виявити некоректні бухгалтерські проведення;
- встановити неправильну класифікацію тощо.

Це допоможе не лише забезпечити точність та достовірність звітності, а й убезпечить господарство від штрафних санкцій.

Мету, процедури аудиту, можливі помилки за основними компонентами фінансової звітності представлено в табл. 1.2 [4, с. 53].

Основними проблемами, які часто виникають під час проведення аудиту фінансової звітності, є:

- порушення законодавства;
- недостовірна інформація;
- втрати та ризики;
- слабкість системи внутрішнього контролю;

- обмежена здатність до розвитку на основі планування.

Таблиця 1.2

Мета, процедури аудиту та можливі помилки за основними компонентами фінансової звітності

Компонент фінансової звітності	Мета аудиту	Процедури	Можливі помилки
Баланс	Отримати точну, об'єктивну інформацію щодо майнового та фінансового стану на відповідну дату	Перевірка фактичної наявності активів, правильності їх визнання та оцінювання, особливостей зберігання, ефективності використання, перевірка правильності формування власного капіталу, реальності зобов'язань	Помилки в оформленні розрахункових операцій, наявність фіктивних документів, занижена або завищена оцінка активів, проблеми в обліку власного капіталу й зобов'язань, неправильні бухгалтерські проведення, необґрунтовані виправлення цифрових даних в облікових регістрах, наявність прихованих нестач та крадіжок
Звіт про фінансові результати	Отримати точну та достовірну інформацію щодо результативності діяльності за звітний період	Перевірка обсягів продажу, класифікації, відображення в обліку витрат, доходів, фінансових результатів	Необґрунтоване завищення або заниження витрат та доходів, некоректне відображення доходів, витрат, фінансових результатів в обліку та звітності
Звіт про рух грошових коштів	Оцінити спроможність генерувати грошові потоки для погашення зобов'язань та розвитку	Перевірка класифікації грошових потоків, правильності визначення чистого руху коштів	Вплив недостовірності даних обліку та інформації щодо руху коштів на формування показників звіту
Звіт про власний капітал	Оцінити законність та правильність внесення змін щодо реальності розміру власного капіталу	Перевірка дотримання норм законодавства при оформленні установчих документів, відповідності статутним вимогам, правильності відображення в обліку операцій з власним капіталом	Здійснення діяльності без оформлених дозволів, некоректний розподіл прибутку, несвоєчасне відображення внесків до статутного капіталу, помилки у веденні обліку

Аудитор повинен забезпечити можливість отримання достатньої кількості аудиторських доказів, що сприятиме об'єктивному оцінюванню повноти та достовірності звітності. При формуванні думки аудитор збирає докази на основі бухгалтерських даних, інформації, отриманої з фінансової звітності та з інших джерел.

Основними методами отримання аудиторських доказів є: спостереження; зовнішнє підтвердження; повторне виконання; повторне обчислення; аналітичні процедури. Крім того, МСА 500 регламентує передумови підготовки фінансової звітності, урахування яких забезпечує її достовірність та надійність.

Фінансова звітність повинна бути точною, відображати повний спектр господарських операцій, правильно віднесених до відповідного періоду та документально оформлених. З урахуванням цього аудитор формує власну думку щодо повноти та реальності інформації, відображеної господарством у формах фінансової звітності.

Висновки до розділу 1

Фермерське господарство - одна з найбільш розповсюджених організаційно-правових форм господарювання на селі. Його важливими ознаками є виробництво, реалізація та переробка сільськогосподарської продукції, а також використання у якості ключового засобу виробництва земель сільськогосподарського призначення. Будучи економічно самостійним, таке господарство визначає напрями своєї діяльності, організує внутрішню структуру та обліково-аналітичне забезпечення.

При визначенні поняття «обліково-аналітичне забезпечення» пропонуємо виокремлювати такі підходи: процесний (організація процесу збирання обліково-аналітичної інформації, її обробки, узагальнення й зберігання); системний (урахування взаємодії через інформаційні потоки

підсистем обліку, контролю, аудиту, аналізу); компонентний (розгляд інформаційного забезпечення як складової формування потоків інформації для вирішення управлінських завдань). На основі цього пропонуємо визначати обліково-аналітичне забезпечення як систему, компонентами якої є інформаційні блоки та взаємозв'язки підсистем обліку, контролю, аудиту та аналізу, які ефективно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, забезпечуючи необхідною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

При формуванні обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств необхідно враховувати, що такі господарства ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність у відповідності до Закону України № 996-XIV, загалом керуючись чинними НП(С)БО. Фермерські господарства можуть обирати просту або спрощену форми обліку для фермерських господарств чи для малих підприємств, застосовувати регістри журнально-ордерної форми обліку, вести облік за спрощеним або за звичайним планом рахунків.

Аудит фінансової звітності є комплексним процесом, що потребує раціональної організації, об'єктивного та незалежного огляду фінансових звітів з метою перевірки їх достовірності, точності та надійності, відповідності міжнародним і національним стандартам обліку та звітності. Аудитор повинен забезпечити можливість отримання достатньої кількості аудиторських доказів, що сприятиме об'єктивному оцінюванню повноти та достовірності звітності.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА «ЗЕЛЕНИЙ КЛИН»

2.1. Організаційно-економічна характеристика селянського (фермерського) господарства «Зелений клин»

Селянське (фермерське) господарство «Зелений клин» (СФГ «Зелений клин») зареєстроване в Єдиному державному реєстрі у 2000 р. (реєстраційний № справи - 142300003274), є юридичною особою (код ЄДРПОУ - 31192177), знаходиться за адресою: 26612, Кіровоградська обл., Вільшанський р-н, с. Добрянка, вул. Інтернаціональна, буд. 49. Одноосібний засновник господарства та його голова (керівник) - Пилипчук Андрій Вікторович (додатки А, Б).

Метою створення господарства є отримання прибутку на основі здійснення господарської діяльності, не забороненої чинним законодавством, завдяки виробництву сільськогосподарської продукції.

СФГ «Зелений клин» займається наступними видами економічної діяльності:

- 01.11 - вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;
- 46.21 - оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;
- 47.11 - роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;
- 01.61 - допоміжна діяльність у рослинництві.

Основний вид діяльності - 01.11 (додаток Б).

СФГ «Зелений клин» зареєстроване в Державній службі статистики України, взяте на облік у Вільшанській ДПП Головного управління ДПС у

Кіровоградській області (Вільшанський район) як платник податків та єдиного внеску (додаток Б). Господарство є платником єдиного податку IV групи (додаток В), а також податку на додану вартість (додаток Д).

Складовими майна СФГ «Зелений клин» є будівлі, споруди, матеріальні цінності, вироблена продукція, інше майно. Господарство є власником майна, переданого від його засновника та членів.

Джерелами формування майна є грошові й матеріальні вклади засновника і членів господарства, доходи, отримані у процесі діяльності, інші не заборонені законодавством джерела.

Володіння, користування та розпорядження майном здійснюється головою на підставі статуту й угод з членами господарства. З отриманого доходу господарство здійснює обов'язкові платежі у бюджет, розраховується з контрагентами, сплачує за трудові ресурси.

Земельні ресурси СФГ «Зелений клин» формують:

- земельна ділянка, що належить господарству як юридичній особі на праві власності;
- земельні ділянки, які належать засновнику і громадянам - членам господарства на праві приватної власності;
- земельні ділянки, що використовуються господарством на умовах оренди.

Відносно ділянок, наданих для ведення фермерського господарства, СФГ «Зелений клин» забезпечує їх використання за цільовим призначенням, дотримується вимог законодавства в частині охорони довкілля, не порушує права власників суміжних ділянок та землекористувачів, не допускає зниження родючості ґрунтів.

Управління діяльністю СФГ «Зелений клин» здійснює засновник, який є одночасно головою господарства, безпосередньо або на основі делегування повноважень іншим членам господарства.

Членами СФГ «Зелений клин» є подружжя, діти, які досягли 14-річного віку, а також інші члени сім'ї, які об'єдналися з метою спільного ведення

сільськогосподарського виробництва та дотримуються положень статуту. Не можуть бути членами господарства особи, які у ньому працюють за трудовим договором (контрактом). Для набуття членства в господарстві обов'язковою умовою є передача в користування земельних ділянок, які належать громадянам на праві приватної власності.

Свої повноваження засновник господарства реалізує шляхом видання розпоряджень та наказів.

Виключною компетенцією засновника є:

- затвердження статуту;
- визначення основних напрямків діяльності, затвердження планів і звітів щодо їх виконання;
- прийняття нових членів;
- визначення порядку розподілу прибутку (покриття збитків);
- затвердження річної звітності.

Голова господарства здійснює його представництво як в Україні, так і за її межами, оформляє необхідні документи для забезпечення діяльності, видає відповідні накази, доручення та розпорядження, розробляє штатний розклад, приймає та звільняє працівників. Він має право підпису документів, необхідних для забезпечення діяльності господарства, без довіреності.

Свою діяльність СФГ «Зелений клин» планує самостійно, враховуючи попит на продукцію або послуги. Основою планів є договори з постачальниками й споживачами.

Господарство здійснює продаж продукції за цінами, встановленими на договірній основі, веде оперативний та бухгалтерський облік результатів діяльності, складає фінансову, статистичну, податкову звітність за встановленими формами.

Особливості організаційної структури господарства, погодні умови конкретного року, а також інші внутрішні та зовнішні фактори здійснюють вплив на формування основних економічних показників фінансово-господарської діяльності (табл. 2.1, додатки Е.1, Е.2, Е.3, Ж.1, Ж.2, Ж.3).

Таблиця 2.1

Основні показники фінансово-господарської діяльності СФГ «Зелений
клин» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення показника за 2023 рік від (+,-):			
				2021 р.		2022 р.	
				абсолютне	відносне	абсолютне	відносне
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3472,5	4968,9	4624,8	1152,3	33,18	-344,1	-6,93
2. Виробництво продукції за окремими видами у натуральному вимірникові, ц.:							
- пшениця	1575,0	375,0	1410,0	-165,0	-10,48	1035,0	> у 2,76 рази
- кукурудза	7182,0	3655,6	4690,0	-2492,0	-34,70	1034,4	28,30
- ячмінь озимий	1200,0	450,0	1505,0	305,0	25,42	1055,0	> у 2,34 рази
- ріпак	-	555,0	360,0	360,0	x	-195,0	-35,14
- соняшник	2115,0	2520,0	2110,0	-5,0	-0,24	-410,0	-16,27
3. Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (без ПДВ), тис. грн.	4535,4	6434,3	6318,8	1783,4	39,32	-115,5	-1,80
4. Середньорічна вартість основних засобів (за залишковою вартістю), тис. грн.	9316,7	9732,0	10444,6	1127,9	12,11	712,6	7,32
5. Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	1167,7	1173,3	1337,3	169,6	14,52	164,0	13,98
6. Дебіторська заборгованість на 31.12, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-
7. Поточні зобов'язання на 31.12, тис. грн.	552,7	333,9	192,7	-360,0	-65,13	-141,2	-42,29
8. Середня кількість працівників, осіб	5	5	5	-	-	-	-
9. Чистий прибуток, тис. грн.	1062,9	1465,4	1694,0	631,1	59,38	228,6	15,60
10. Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (без ПДВ) на 1 працівника, тис. грн. / чол.	907,1	1306,9	1263,76	356,66	39,32	-43,14	-3,30
11. Чистий прибуток на 1 працівника, тис. грн. / чол.	212,6	293,1	338,8	126,2	59,36	45,7	15,59
12. Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (без ПДВ) на 1 грн. вартості основних засобів, грн./грн.	0,49	0,66	0,60	0,11	22,45	-0,06	-9,09
13. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,88	5,48	4,73	0,85	21,91	-0,75	-13,69
14. Рентабельність продукції, %	30,61	29,49	36,63	6,02	19,67	7,14	24,21
15. Норма прибутку, %	10,14	13,44	14,38	4,24	41,81	0,94	6,99

У 2021-2023 рр. у результаті фінансово-господарської діяльності СФГ «Зелений клин» отримувало прибуток. З кожним роком відбувалося його зростання: у 2023 р. порівняно з 2021 р. чистий прибуток зріс на 59,38 %, порівняно з 2022 р. - на 15,6 %.

Кількість працівників була незмінною - 5 осіб. З розрахунку на одну особу у 2023 р. порівняно з 2021 р. та з 2022 р. чистий прибуток збільшився, відповідно, на 59,36 та 15,59 %.

Також підвищилися показники рентабельності продукції й норми прибутку, збільшилася середньорічна вартість основних засобів та оборотних активів.

Основні засоби у господарстві мають високий рівень придатності (> 97 %) (табл. 2.2, додатки Е.1, Е.2, Е.3).

Таблиця 2.2

Аналіз технічного стану основних засобів СФГ «Зелений клин» на
31.12.2021-31.12.2023 рр.

Показник	На 31.12. 2021 р.	На 31.12. 2022 р.	На 31.12. 2023 р.	Абсолютна зміна значення показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на (+,-):	
				31.12.2021 р.	31.12.2022 р.
1. Основні засоби, тис. грн.:					
- залишкова вартість	9738,5	9725,5	11163,7	1425,2	1438,2
- первісна вартість	9936,8	10023,4	11523,4	1586,6	1500,0
- знос	198,3	297,9	359,7	161,4	61,8
2. Коефіцієнт зношеності основних засобів	0,02	0,03	0,03	0,01	-
2. Коефіцієнт придатності основних засобів	0,98	0,97	0,97	-0,01	-

Динаміку показників технічного стану основних засобів СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр., представлених у табл. 2.2, відобразимо на рис. 2.1.

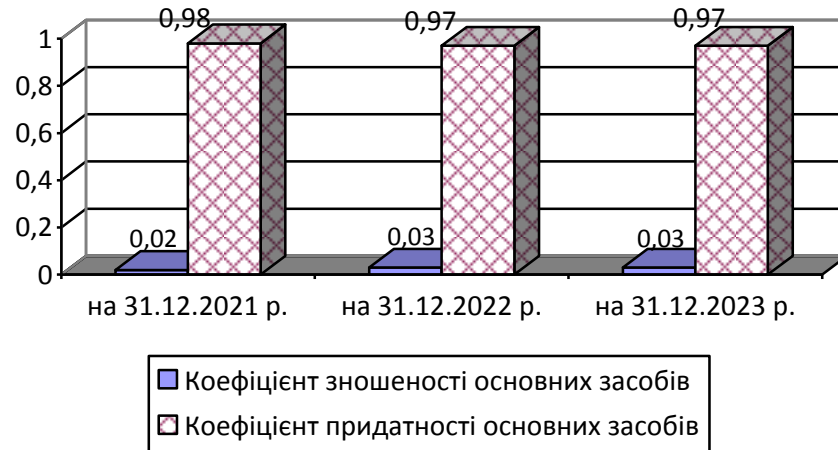

Рис. 2.1. Показники технічного стану основних засобів СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр.

Оборотні активи СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. були представлені лише двома складовими - запасами і грошовими коштами та їх еквівалентами (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз оборотних активів СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр.

Показник	На 31.12. 2021 р.		На 31.12. 2022 р.		На 31.12. 2023 р.		Абсолютна зміна значення показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на ((+,-), тис. грн.):	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	31.12. 2021 р.	31.12. 2022 р.
Запаси	1008,1	95,61	1263,8	97,81	1369,8	99,08	361,7	106
Грошові кошти та їх еквіваленти	46,3	4,39	28,3	2,19	12,7	0,92	-33,6	-15,6
Загальна вартість оборотних активів	1054,4	100,00	1292,1	100,00	1382,5	100,00	328,1	90,4

З табл. 2.3 видно, що збільшення загальної вартості оборотних активів господарства на 31.12.2023 р., як порівняно з їх вартістю на 31.12.2021 р., так і порівняно з вартістю на 31.12.2022 р., відбулося за рахунок зростання

вартості запасів. При цьому дещо зменшилися залишки грошових коштів та їх еквівалентів.

Для дослідження складу і динаміки витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства по СФГ «Зелений клин» використовуємо дані форми № 2-ферм (рис. 2.2, додатки 3.1, 3.2).

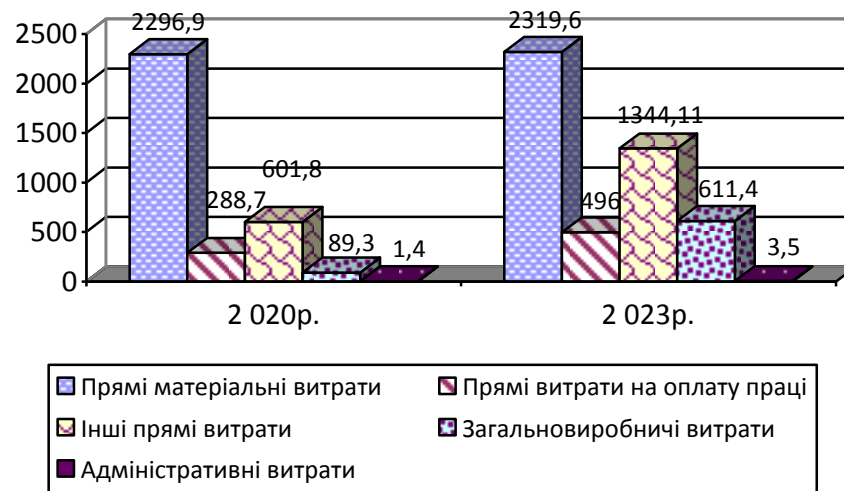

Рис. 2.2. Склад та динаміка витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства по СФГ «Зелений клин» за 2020 та 2023 рр., тис. грн.

З рис. 2.2 видно, що найбільш вагомою складовою витрат на виробництво у господарстві є прямі матеріальні витрати. Також у динаміці спостерігався негативний момент - значне зростання загальновиробничих та адміністративних витрат.

Враховуючи, що значну частку у загальній сумі витрат виробництва становили прямі матеріальні витрати, необхідно проаналізувати їх склад та структуру. Для цього за даними форми № 2-ферм (додатки 3.1, 3.2) будуємо табл. 2.4.

У 2023 р. порівняно з 2020 р. в СФГ «Зелений клин» змінилася структура прямих матеріальних витрат: у 2020 р. найбільшу частку таких витрат становили мінеральні добрива, у 2023 р. - пальне і мастильні матеріали.

Таблиця 2.4

Склад та структура прямих матеріальних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства по СФГ «Зелений клин» за 2020 та 2023 рр., тис. грн.

Витрати	2020 р.		2023 р.		Абсолютне відхилення показника за 2023 р. від 2020 р., +/-	
	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	по структурі, %
Прямі матеріальні витрати - усього	2296,9	100	2319,6	100	22,7	-
у т.ч.:						
- насіння та посадковий матеріал	603,6	26,28	439,8	18,96	-163,8	-7,32
- мінеральні добрива	709,3	30,88	420,0	18,11	-289,3	-12,77
- пальне і мастильні матеріали	680,7	29,63	1100,1	47,43	419,4	17,8
- запасні частини, ремонтні та будівельні матеріали для ремонту	302,1	13,16	359,7	15,50	57,6	2,34
- інші прямі матеріальні витрати	1,2	0,05	-	-	-1,2	-0,05

Структуру прямих матеріальних витрат відображено на рис. 2.3.

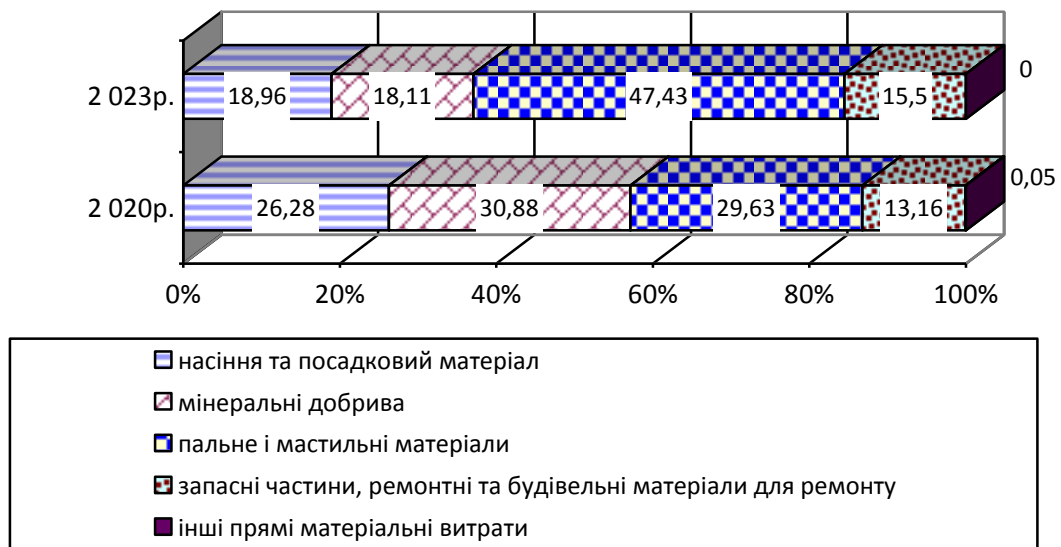

Рис. 2.3. Структура прямих матеріальних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг) сільського господарства за 2020 та 2023 рр., %

Чистий прибуток СФГ «Зелений клин» та його доходи формуються виключно за рахунок основної діяльності. У 2023 р. господарство займалося вирощуванням зернових та технічних сільськогосподарських культур.

Дані про динаміку обсягів виробництва за видами продукції та про факторні впливи на її зміну за 2021-2023 рр. представлені у формі № 29-сг (додатки Ж.1, Ж.3) та відображені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Факторний аналіз обсягів виробництва сільськогосподарської продукції по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

Культури	2021 р.			2023 р.			Абсолютна зміна валового збору у 2023 р. порівняно з 2021 р. (+,-), ц.:		
	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	всього	у т.ч. за рахунок зміни:	
								зібраної площі	урожайності
Пшениця озима	45,0	35,0	1575,0	47,0	30,0	1410,0	-165,0	70,0	-235,0
Ячмінь озимий	30,0	40,0	1200,0	43,0	35,0	1505,0	305,0	520,0	-215,0
Кукурудза	119,7	60,0	7182,0	156,33	30,0	4690,0	-2492,0	2197,9	-4689,9
Соняшник	90,0	23,5	2115,0	140,0	15,07	2110,0	-5,00	1175,0	-1180,0

За всіма культурами у 2023 р. порівняно з 2021 р. відбулося зниження урожайності. Одночасно зростали розміри зібраних площ.

За рахунок впливу екстенсивного фактора (збільшення площ) відбулося збільшення обсягів виробництва озимого ячменю. По інших культурах вплив збільшення зібраних площ не компенсував зниження урожайності, внаслідок чого зменшилися обсяги виробництва.

Дані про динаміку обсягів виробництва за видами продукції та про факторні впливи на її зміну за 2022-2023 рр. представлені у формі № 29-сг (додатки Ж.1, Ж.2) та відображені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Факторний аналіз обсягів виробництва сільськогосподарської продукції по СФГ «Зелений клин» за 2022-2023 рр.

Культури	2022 р.			2023 р.			Абсолютна зміна валового збору у 2023 р. порівняно з 2022 р. (+,-), ц.:		
	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	всього	у т.ч. за рахунок зміни:	
								зібраної площі	урожайності
Пшениця озима	15,0	25,0	375,0	47,0	30,0	1410,0	1035,0	800,0	235,0
Ячмінь озимий	15,0	30,0	450,0	43,0	35,0	1505,0	1055,0	840,0	215,0
Кукурудза	182,78	20,0	3655,6	156,33	30,0	4690,0	1034,4	-529,0	1563,4
Ріпак озимий	37,0	15,0	555,0	30,0	12,0	360,0	-195,0	-105,0	-90,0
Соняшник	168,0	15,0	2520,0	140,0	15,07	2110,0	-410,0	-420,0	10,0

Узагальнені результати факторного аналізу виробництва зернових та зернобобових культур за 2021-2023 рр. відображені в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Факторний аналіз обсягів виробництва зернових та зернобобових культур по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

Культури	2021 р.			2023 р.			Абсолютна зміна валового збору у 2023 р. порівняно з 2021 р. (+,-), ц.:		
	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	всього	у т.ч. за рахунок зміни:	
								зібраної площі	урожайності
Зернові та зернобобові культури	194,7	51,14	9957,0	246,33	30,87	7605,0	-2352,0	2640,0	-4992,0

Аналогічно узагальнюємо результати факторного аналізу виробництва зернових та зернобобових культур за 2022-2023 рр. (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Факторний аналіз обсягів виробництва зернових та зернобобових культур по СФГ «Зелений клин» за 2022-2023 рр.

Культури	2022 р.			2023 р.			Абсолютна зміна валового збору у 2023 р. порівняно з 2022 р. (+,-), ц.:		
	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	зібрана площа, га	урожайність, ц/га	валовий збір, ц	всього	у т.ч. за рахунок зміни:	
								зібраної площі	урожайності
Зернові та зернобобові культури	212,78	21,06	4480,6	246,33	30,87	7605,0	3124,4	706,6	2417,8

У 2023 р. порівняно з 2021 р. виробництво зернових та зернобобових культур в СФГ «Зелений клин» зменшилося на 2352,0 ц., у т.ч. вплив збільшення зібраної площі склав «+» 2640,0 ц., а вплив зниження урожайності - «-» 4992,0 ц.

У 2023 р. порівняно з 2022 р. виробництво зернових та зернобобових культур в СФГ «Зелений клин» збільшилося на 3124,4 ц., у т.ч. вплив збільшення зібраної площі склав «+» 706,6 ц., а вплив збільшення урожайності - «+» 2417,8 ц.

Важливе значення при аналізі обсягів виробництва продукції рослинництва надається дослідженню складу та структури посівних площ.

Для дослідження складу та структури посівних площ по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр. використовуємо інформацію з форми № 29-сг (додатки Ж.1, Ж.2, Ж.3). Узагальнюємо результати розрахунків у табл.2.9.

Таблиця 2.9

Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» у 2021-2023 рр.

Культури	2021 р.			2022 р.			2023 р.			Абсолютне відхилення показника 2023 р. від:			
	Площа посівна уточнена		Площа зібрана, га	Площа посівна уточнена		Площа зібрана, га	Площа посівна уточнена		Площа зібрана, га	2021 р.		2022 р.	
	га	% до підсумку		га	% до підсумку		га	% до підсумку		площа посівна уточнена	% до підсумку	площа посівна уточнена	% до підсумку
Культури зернові та зернобобові - всього у т.ч.:	194,70	68,39	194,70	212,78	50,93	212,78	246,33	59,17	246,33	51,63	-9,22	33,55	8,24
- пшениця озима	45,00	15,81	45,00	15,00	3,59	15,00	47,00	11,29	47,00	2,00	- 4,52	32,00	7,7
- ячмінь озимий	30,00	10,54	30,00	15,00	3,59	15,00	43,00	10,33	43,00	13,00	- 0,21	28,00	6,74
- кукурудза	119,70	42,04	119,70	182,78	43,75	182,78	156,33	37,55	156,33	36,63	- 4,49	- 26,45	- 6,2
Культури технічні - всього у т.ч.:	90,00	31,61	x	205,00	49,07	x	170,00	40,83	x	80,00	9,22	- 35,00	- 8,24
- ріпак озимий	-	-	-	37,00	8,86	37,00	30,00	7,20	30,00	30,00	7,20	-7,00	-1,66
- соняшник	90,00	31,61	90,00	168,00	40,21	168,00	140,00	33,63	140,00	50,00	2,02	-28,00	-6,58
Культури сільсько-господарські	284,70	100	x	417,78	100	x	416,33	100	x	131,63	-	-1,45	-

Структуру посівних площ СФГ «Зелений клин» за групами сільськогосподарських культур відобразимо на рис. 2.4.

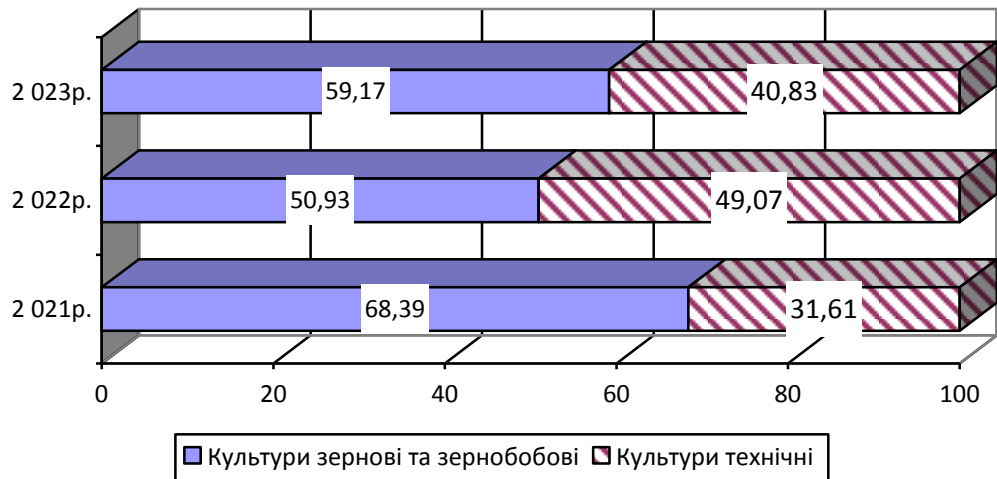

Рис. 2.4. Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» за групами сільськогосподарських культур у 2021-2023 рр., %

У 2021-2023 рр. у структурі посівних площ господарства за групами культур більшою була питома вага зернових та зернобобових культур.

Структуру посівних площ СФГ «Зелений клин» за видами сільськогосподарських культур відобразимо на рис. 2.5.

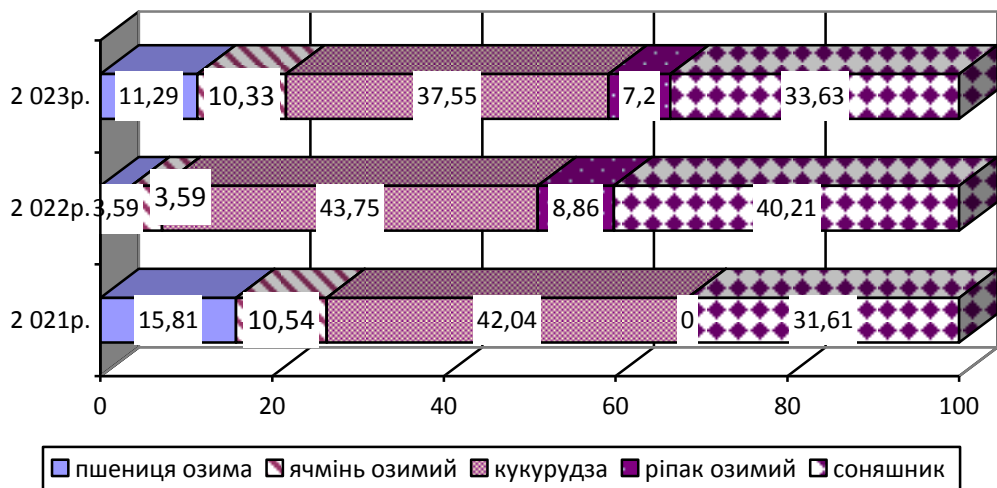

Рис. 2.5. Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» за видами сільськогосподарських культур у 2021-2023 рр., %

Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» під зерновими та зернобобовими культурами у 2021-2023 рр. відображена на рис. 2.6.

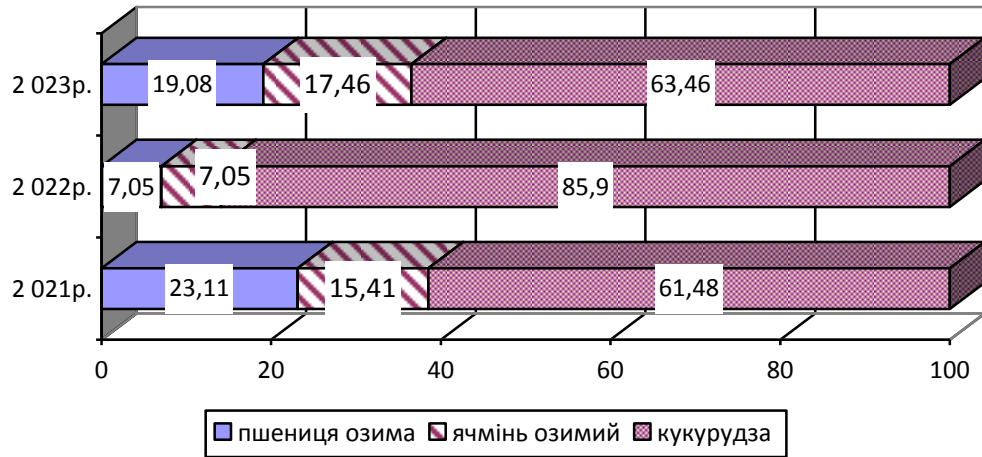

Рис. 2.6. Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» під зерновими та зернобобовими культурами у 2021-2023 рр., %

Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» під технічними культурами у 2021-2023 рр. відображена на рис. 2.7.

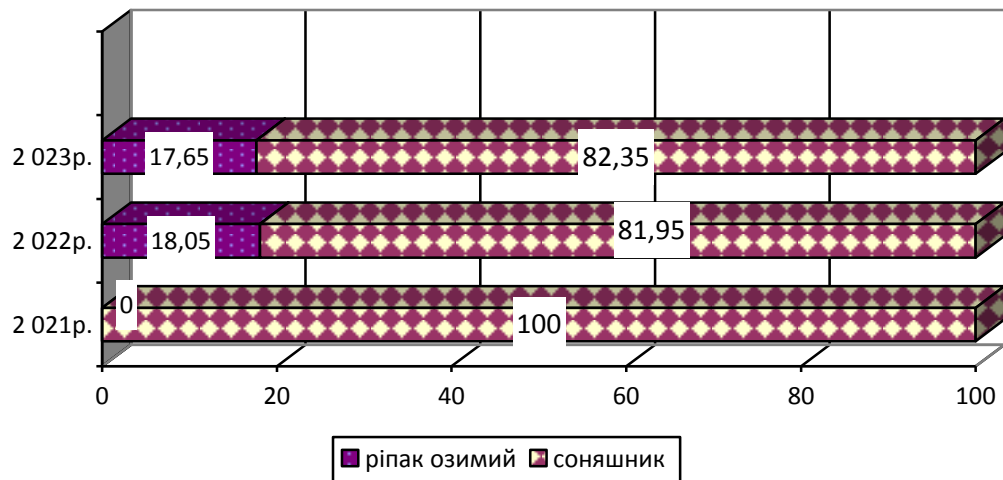

Рис. 2.7. Структура посівних площ СФГ «Зелений клин» під технічними культурами у 2021-2023 рр., %

Отже, у 2021-2023 рр. у структурі посівних площ СФГ «Зелений клин» під зерновими та зернобобовими культурами найбільшу питому вагу займала кукурудза - 61,48-85,9 %, під технічними культурами - соняшник (81,95-100 %).

Для підвищення урожайності сільськогосподарських культур в господарстві застосовують добрива та пестициди. При проведенні аналізу площ, оброблених мінеральними добривами та пестицидами, використовуємо інформацію з форми № 9-сг (додатки И.1, И.2). Результати аналізу узагальнюємо в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Площа СФГ «Зелений клин», на якій у 2021-2022 рр. були застосовані добрива та пестициди, га

Назва культур	Площа, оброблена мінеральними добривами:						Площа, оброблена пестицидами:					
	2021 р.		2022 р.		абсолютна зміна		2021 р.		2022 р.		абсолютна зміна	
	га	% у посівній площі	га	% у посівній площі	га	% у посівній площі	га	% у посівній площі	га	% у посівній площі	га	% у посівній площі
Пшениця	45,00	100	15,00	100	-30,00	-	45,00	100	15,00	100	-30,00	-
Кукурудза	119,70	100	182,78	100	63,08	-	119,70	100	182,78	100	63,08	-
Ячмінь озимий	30,00	100	15,00	100	-15,00	-	30,00	100	15,00	100	-15,00	-
Ріпак	-	-	37,00	100	37,00	100	-	-	37,00	100	37,00	100
Соняшник	90,00	100	68,00	40,48	-22,00	-59,52	90,00	100	128,00	76,19	38,00	-23,81

З табл. 2.10 видно, що у 2021 та 2022 рр. вся посівна площа під пшеницею, кукурудзою, озимим ячменем та ріпаком оброблялася мінеральними добривами та пестицидами. Що стосується соняшника, то у 2021 р. мінеральними добривами та пестицидами оброблялася вся посівна площа, але у 2022 р. питома вага площі, обробленої мінеральними добривами, склала 40,48 %, а пестицидами - 76,19 %.

Інформація про обсяги унесення мінеральних та органічних добрив, застосування пестицидів по СФГ «Зелений клин» у 2021 та 2022 рр. відображена в табл. 2.11 (додатки И.1, И.2).

Таблиця 2.11

Унесення мінеральних та органічних добрив, застосування пестицидів по СФГ «Зелений клин» у 2021 та 2022 рр.

Культура	Назва виду засобу (мінеральних добрив, органічних добрив, пестицидів)	Обсяг унесених засобів у фізичній масі (мінеральні та органічні добрива - т., пестициди - кг/л)			
		2021 р.		2022 р.	
		всього	на 1 га	всього	на 1 га
Пшениця	Корвет	3,15	0,07	1,00	0,07
	Добрива комплексні азотно-фосфорні інші	4,50	0,10	1,50	0,10
	Аміачна селітра (нітрат амонію)	6,75	0,15	-	-
	Карбамідно-аміачна суміш (КАС)	-	-	3,00	0,20
Кукурудза	Крейсер	5,50	0,05	9,00	0,05
	Сулам	60,00	0,50	90,00	0,50
	Добрива азотні інші	24,00	0,20	18,30	0,10
	Карбамідно-аміачна суміш (КАС)	15,00	0,13	-	-
Ячмінь озимий	Корвет	2,10	0,07	1,00	0,07
	Добрива комплексні азотно-фосфорні інші	3,00	0,10	1,50	0,10
	Аміачна селітра (нітрат амонію)	4,25	0,14	-	-
	Карбамідно-аміачна суміш (КАС)	-	-	3,00	0,20
Ріпак	Маврік	-	-	10,00	0,27
	Добрива комплексні азотно-фосфорні інші	-	-	3,70	0,10
	Карбамідно-аміачна суміш (КАС)	-	-	7,40	0,20
Соняшник	Каптора	60,00	0,67	128	1,00
	Нітроамофоска (амофоска)	20,00	0,22	-	-
	Добрива комплексні азотно-фосфорні інші	-	-	6,70	0,10

Отже, у господарстві проводяться агротехнічні заходи. Також здійснюється посів озимих культур під урожай року, наступного за звітним.

Інформація про посів озимих культур під урожай року, наступного за звітним узагальнюється у формі № 29-сг (додатки Ж.1, Ж.2, Ж.3). Для аналізу такої інформації будуємо табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Посів озимих культур по СФГ «Зелений клин» під урожай року, наступного за звітним, га

Культури	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. порівняно з (+,-):			
	га	% у підсумку	га	% у підсумку	га	% у підсумку	2021 р.		2022 р.	
							га	% у підсумку	га	% у підсумку
Культури озимі на зерно та зелений корм	67,00	100,00	150,00	100,00	107,00	100,00	40,0	-	-43,00	-
з них:										
- культури зернові на зерно	30,00	44,78	90,00	60,00	60,00	56,08	30,0	11,3	-30,00	-3,92
у т.ч.:										
• пшениця	15,00	22,39	47,00	31,33	30,00	28,04	15	5,65	-17,00	-3,29
• ячмінь	15,00	22,39	43,00	28,67	30,00	28,04	15	5,65	-13,00	-0,63
- ріпак на зерно	37,00	52,55	60,00	40,00	47,00	43,92	10	-11,3	-13,00	3,92

Структуру посіву зернових культур на зерно під урожай року, наступного за звітним, по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр. відображено на рис. 2.8.

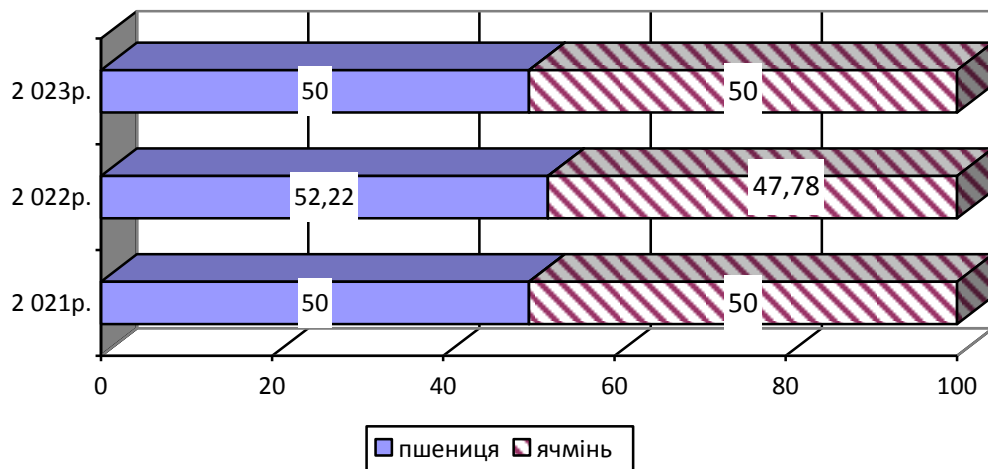

Рис. 2.8. Структура посіву зернових культур на зерно під урожай року, наступного за звітним, по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр., %

Заходом з проведення агротехнічних робіт під урожай року, наступного за звітним, була зяблева оранка ґрунту (рис. 2.9, додатки Ж.1, Ж.2, Ж.3).

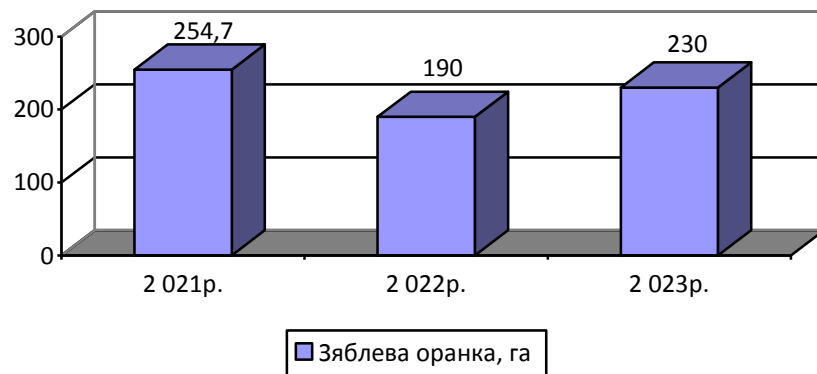

Рис. 2.9. Зяблева оранка ґрунту (площа, на якій проведено агротехнічні роботи) по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр., га

У 2023 р. зяблева оранка ґрунту проводилася на площі 230 га, тоді як у 2021 р. - на площі 254,7 га, а у 2022 р. - на площі 190 га.

Отже, загалом результати діяльності СФГ «Зелений клин» у 2023 р. порівняно з 2021 та 2022 рр., судячи з динаміки чистого прибутку та основних показників рентабельності, покращилися. Проте господарство має невикористані резерви щодо нарощування обсягів виробництва продукції рослинництва за рахунок підвищення урожайності до рівня 2021 р.

2.2. Особливості формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності господарства

В СФГ «Зелений клин» обліково-аналітичний процес представлений сукупністю процедур щодо формування та обробки даних, яку здійснює голова господарства для забезпечення управління фінансово-господарською діяльністю. Даний процес сприяє перетворенню початкових даних у результуючі та відслідковується як за своїм змістом, так і за технологією обробки інформації.

Виходячи зі свого змісту, обліково-аналітичний процес у господарстві є системою збору та обробки обліково-економічної інформації, що поєднує об'єкти обліку та його методичні прийоми з джерелами інформації. При цьому об'єктами обліку виступають: майно та джерела його формування; матеріально-технічні, фінансові, трудові ресурси, інвестиції; розрахункові операції та обсяги зобов'язань; господарські процеси та результати діяльності.

До джерел інформації відносять: нормативно-правові документи; планову та організаційно-розпорядчу документацію; первинні документи, облікові реєстри; фінансову, статистичну та фінансову звітність.

При формуванні та обробці даних у господарстві використовують різні методичні прийоми: загальнонаукові (аналіз та синтез, індукцію та дедукцію, аналогію, абстрагування тощо); емпіричні (порівняння, групування, органолептичні і т. ін.).

У процесі дослідження формування інформаційних потоків враховуються джерела інформації, на основі використання яких приймаються управлінські рішення. Серед них найбільш важливим джерелом виступає інформація, яка надходить з підсистеми обліку. Така інформація є достатньо деталізованою, релевантною й відповідною вимогам внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Якість інформації, її повнота залежать від раціональної організації обліку. Організація обліку в СФГ «Зелений клин» зводиться до вирішення таких важливих завдань:

- безперервне, своєчасне, повне й достовірне відображення господарської діяльності;
- використання адекватних умовам процедур, прийомів та способів обробки даних;
- формування звітності на основі обробленої та узагальненої інформації, подача її користувачам.

В СФГ «Зелений клин» облік ведеться безперервно, починаючи з дня реєстрації господарства в ЄДР. Питання організації обліку входить у сферу компетенцій голови господарства, він є відповідальним за організацію обліку й забезпечення фіксування фактів здійснення господарських операцій в первинних документах, за збереження документів, облікових реєстрів, форм звітності упродовж встановленого терміну (не менше трьох років). При цьому враховуються норми законодавства та інформація, прописана у статуті господарства.

Суб'єктом в організації обліку виступає голова СФГ, а об'єктом - обліковий процес, його організаційне та інформаційно-технічне забезпечення. Підставою для ведення обліку є первинні документи, які складають у паперовій чи електронній формі. Документи в електронній формі створюються автоматично програмним забезпеченням та застосовуються в обліку з використанням електронного підпису.

З метою здійснення контролю та для упорядкування даних на основі первинних документів складають зведені облікові документи. Інформація з первинних документів систематизується на рахунках обліку в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку на основі застосування подвійного запису, контролюється тотожність даних аналітичних рахунків даним синтетичного обліку.

СФГ «Зелений клин» веде облік за спрощеним планом рахунків, а фінансову звітність складає з використанням НП(С)БО 25 за наступними формами: № 1-м «Баланс»; № 2-м «Звіт про фінансові результати». Щоб забезпечити достовірність даних обліку та фінансової звітності, у господарстві проводять інвентаризацію активів та зобов'язань, об'єкти і періодичність якої визначаються головою господарства (за виключенням, коли її проведення є обов'язковим). Фінансову звітність підписує голова СФГ «Зелений клин» з використанням електронного підпису (додатки Е.1, Е.2, Е.3). Відповідальність за своєчасність і повноту її подання та оприлюднення несе голова господарства.

Особливості формування обліково-аналітичного забезпечення здійснюють вплив на проведення аудиту фінансової звітності господарства, який слугує дієвим інструментом для виявлення порушень та недоліків.

При організації та проведенні аудиту враховуються такі важливі моменти: специфіка документального оформлення операцій у рослинницькій галузі; послідовність розподілу витрат та розрахунку собівартості одиниці продукції; дотримання вимог законодавства стосовно належності господарства до четвертої групи платників ЄП.

В організаційному аспекті аудит фінансової звітності у господарстві включає такі узагальнені етапи:

- планування аудиту;
- збір інформації, дослідження взаємозв'язків, встановлення достовірності її відображення в обліку й звітності;
- узагальнення переваг та недоліків, розробка підсумкової документації та висновків за результатами аудиту.

Аудиторська перевірка передбачає ознайомлення з нормативною базою, методикою перевірки, детальне вивчення предметної області проведення аудиту. Джерелами аудиту фінансової звітності виступають первинні документи, облікові регістри, форми фінансової звітності.

Основними завданнями аудиту фінансової звітності є:

- оцінка стану обліку та внутрішнього контролю в господарстві;
- дослідження стану, збереженості активів та їх використання, стану зобов'язань;
- оцінка змін в обліковій політиці та їх впливу на формування показників фінансової звітності;
- перевірка достовірності облікового процесу, відповідності показників, відображених в обліку та звітності;
- перевірка взаємоузгодженості показників, відображених у формах фінансової звітності.

При проведенні аудиту фінансової звітності в СФГ «Зелений клин» використовують наступні методи й методичні прийоми: фізична перевірка наявності та стану активів; документальна перевірка; спостереження; аналітичні процедури; підтвердження; опитування; узагальнення.

На етапі планування аудиту фінансової звітності розробляється його стратегія і тактика, визначаються обсяги аудиту та строки перевірки. При цьому враховують: особливості сільськогосподарського виробництва та діяльності фермерського господарства; специфіку організації та ведення обліку й складання фінансової звітності в СФГ «Зелений клин».

У рамках основного етапу проведення аудиту здійснюється оцінка системи внутрішнього контролю, а також попередній огляд та оцінка стану обліку в господарстві. При цьому на основі спостереження та з використанням опитувань здійснюється збір даних, вивчаються й аналізуються дані обліку та фінансової звітності. Одночасно використовуються такі важливі методичні прийоми, як індукція та дедукція, аналіз та синтез, абстрагування та конкретизація, системний підхід.

Для оцінювання повноти та достовірності інформації фінансових звітів застосовують аналітичні процедури, спостереження, запити та підтвердження. У процесі оцінювання аудитор отримує максимальний обсяг інформації стосовно об'єктів аудиту для подальшого формування власної думки про достовірність фінансової звітності й формулювання аудиторського звіту. При виявленні фактів фальсифікації та помилок аудитор досліджує потенційні впливи, використовуючи додаткові процедури контролю.

Для характеристики фінансово-майнового стану господарства використовують, передусім, бухгалтерський баланс. Встановлення достовірності відображених у ньому даних ґрунтується на підтвердженні достовірності відображення в системі бухгалтерських рахунків інформації про активи, власний капітал, зобов'язання, доходи, витрати та фінансові результати. Висловлюючи думку про достовірність фінансової звітності,

аудитор має бути впевненим, що у ній не міститься значних помилок та викривлень.

На основі урахування зазначених вище моментів при проведенні аудиту виявляються недоліки або помилки в процесі ведення бухгалтерського обліку й формування звітності. Це дає можливість удосконалювати систему внутрішнього контролю та ведення обліку, сприяє підвищенню ефективності господарювання.

Завершальним етапом аудиту фінансової звітності є формулювання аудитором думки про відповідність системи обліку вимогам законодавства, ефективність системи внутрішнього контролю, достовірність відображення даних в обліку та фінансовій звітності.

2.3. Перевірка повноти, правильності складання та порівнянності показників фінансової звітності селянського (фермерського) господарства «Зелений клин»

СФГ «Зелений клин» веде облік, здійснює розрахунки (у т.ч. за податками та платежами), складає фінансову та інші форми звітності.

Фінансовий звіт за формами №№ 1-м та 2-м складається у тисячах гривень на кінець останнього дня відповідного звітного періоду. Річний фінансовий звіт формується на 31.12. Відповідно до Порядку № 419 [83], СФГ «Зелений клин» подає річну фінансову звітність не пізніше 28 лютого року, який настає за звітним.

При перевірці повноти та правильності складання фінансової звітності, перш за все, звіряють дані обліку за відповідними залишками по рахунках з даними, відображеними в балансі. За наданими для проведення такої звірки бухгалтерськими документами по СФГ «Зелений клин» станом на 31.12.2021 р.- 31.12.2023 р. розбіжностей виявлено не було.

Для перевірки порівнянності показників балансу СФГ «Зелений клин» застосовуємо Методичні рекомендації № 476 [65].

Спочатку перевіримо порівнянність показників балансу господарства на 31.12.2021 р. (табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Перевірка порівнянності показників балансу СФГ «Зелений клин» на
31.12.2021 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Баланс підприємства на 31.12.2021 р.
1.	Р. 1000:	Ф. № 1-м, р.1001 - р. 1002	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
2.	Р. 1010:	Ф. № 1-м, р.1011 - р. 1012	
	- графа 3	- графа 3	8894,9 = 9022,0-127,1
	- графа 4	- графа 4	9738,5 = 9936,8 - 198,3
3.	Р. 1095:	Ф. № 1-м, \sum р.(1000, 1005, 1010, 1020, 1030, 1090)	
	- графа 3	- графа 3	8894,9 = 8894,9
	- графа 4	- графа 4	9738,5 = 9738,5
4.	Р. 1100:	Ф. № 1-м, \geq р. 1103	
	- графа 3	- графа 3	851,8 > 560,0
	- графа 4	- графа 4	1008,1 > 673,5
5.	Р. 1135:	Ф. № 1-м, \geq р. 1136	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
6.	Р. 1195:	Ф. № 1-м, \sum р.(1100, 1110, 1125, 1135, 1155, 1160, 1165, 1170, 1190)	
	- графа 3	- графа 3	1280,9 = 851,8 + 258,0 + 171,1
	- графа 4	- графа 4	1054,4 = 1008,1 + 46,3
7.	Р. 1300:	Ф. № 1-м, \sum р.(1095, 1195, 1200)	
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 8894,9 + 1280,9
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 9738,5 + 1054,4
8.	Р. 1425:	Ф. № 1-м, як правило, \leq р. 1400	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
9.	Р. 1495:	Ф. № 1-м, \sum р.(1400, 1410, 1415+ або - р. 1420 - р. 1425)	
	- графа 3	- графа 3	9551,3 = 8894,9 + 656,4
	- графа 4	- графа 4	10312,0 = 9623,4 + 688,6
10.	Р. 1620:	Ф. № 1-м, \geq р. 1621	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
11.	Р. 1695:	Ф. № 1-м, \sum р.(1600, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1665, 1690)	
	- графа 3	- графа 3	624,5 = 258,0 + 366,5
	- графа 4	- графа 4	480,9 = 480,9
12.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, \sum р.(1495, 1595, 1695, 1700)	
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 9551,3 + 624,5
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 10312,0 + 480,9
13.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, р. 1300	
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 10175,8
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 10792,9

Подібним чином перевіряємо порівнянність показників балансу господарства на 31.12.2022 р. (табл. 2.14).

Таблиця 2.14

Перевірка порівнянності показників балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Баланс підприємства на 31.12.2022 р.
1.	Р. 1000:	Ф. № 1-м, р.1001 - р. 1002	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
2.	Р. 1010:	Ф. № 1-м, р.1011 - р. 1012	
	- графа 3	- графа 3	9738,5 = 9936,8 - 198,3
	- графа 4	- графа 4	9725,5 = 10023,4 - 297,9
3.	Р. 1095:	Ф. № 1-м, \sum р.(1000, 1005, 1010, 1020, 1030, 1090)	
	- графа 3	- графа 3	9738,5 = 9738,5
	- графа 4	- графа 4	9725,5 = 9725,5
4.	Р. 1100:	Ф. № 1-м, \geq р. 1103	
	- графа 3	- графа 3	1008,1 > 673,5
	- графа 4	- графа 4	1263,8 > 876,4
5.	Р. 1135:	Ф. № 1-м, \geq р. 1136	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
6.	Р. 1195:	Ф. № 1-м, \sum р.(1100, 1110, 1125, 1135, 1155, 1160, 1165, 1170, 1190)	
	- графа 3	- графа 3	1054,4 = 1008,1 + 46,3
	- графа 4	- графа 4	1292,1 = 1263,8 + 28,3
7.	Р. 1300:	Ф. № 1-м, \sum р.(1095, 1195, 1200)	
	- графа 3	- графа 3	10792,9 = 9738,5 + 1054,4
	- графа 4	- графа 4	11017,6 = 9725,5 + 1292,1
8.	Р. 1425:	Ф. № 1-м, як правило, \leq р. 1400	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
9.	Р. 1495:	Ф. № 1-м, \sum р.(1400, 1410, 1415+ або - р. 1420 - р. 1425)	
	- графа 3	- графа 3	10312,0 = 9623,4 + 688,6
	- графа 4	- графа 4	10830,7 = 10128,6 + 702,1
10	Р. 1620:	Ф. № 1-м, \geq р. 1621	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
11.	Р. 1695:	Ф. № 1-м, \sum р.(1600, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1665, 1690)	
	- графа 3	- графа 3	480,9 = 480,9
	- графа 4	- графа 4	186,9 = 186,9
12.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, \sum р.(1495, 1595, 1695, 1700)	
	- графа 3	- графа 3	10792,9 = 10312,0 + 480,9
	- графа 4	- графа 4	11017,6 = 10830,7 + 186,9
13.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, р. 1300	
	- графа 3	- графа 3	10792,9 = 10792,9
	- графа 4	- графа 4	11017,6 = 11017,6

Аналогічно перевіряємо порівнянність показників балансу господарства на 31.12.2023 р. (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Перевірка порівнянності показників балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Баланс підприємства на 31.12.2023 р.
1.	Р. 1000:	Ф. № 1-м, р.1001 - р. 1002	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
2.	Р. 1010:	Ф. № 1-м, р.1011 - р. 1012	
	- графа 3	- графа 3	9725,5 = 10023,4 - 297,9
	- графа 4	- графа 4	11163,7 = 11523,4 - 359,7
3.	Р. 1095:	Ф. № 1-м, \sum р.(1000, 1005, 1010, 1020, 1030, 1090)	
	- графа 3	- графа 3	9725,5 = 9725,5
	- графа 4	- графа 4	11163,7 = 11163,7
4.	Р. 1100:	Ф. № 1-м, \geq р. 1103	
	- графа 3	- графа 3	1263,8 > 876,4
	- графа 4	- графа 4	1369,8 > 1025,1
5.	Р. 1135:	Ф. № 1-м, \geq р. 1136	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
6.	Р. 1195:	Ф. № 1-м, \sum р.(1100, 1110, 1125, 1135, 1155, 1160, 1165, 1170, 1190)	
	- графа 3	- графа 3	1292,1 = 1263,8 + 28,3
	- графа 4	- графа 4	1382,5 = 1369,8 + 12,7
7.	Р. 1300:	Ф. № 1-м, \sum р.(1095, 1195, 1200)	
	- графа 3	- графа 3	11017,6 = 9725,5 + 1292,1
	- графа 4	- графа 4	12546,2 = 11163,7 + 1382,5
8.	Р. 1425:	Ф. № 1-м, як правило, \leq р. 1400	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
9.	Р. 1495:	Ф. № 1-м, \sum р.(1400, 1410, 1415+ або - р. 1420 - р. 1425)	
	- графа 3	- графа 3	10830,7 = 10128,6 + 702,1
	- графа 4	- графа 4	12347,7 = 11544,0 + 803,7
10	Р. 1620:	Ф. № 1-м, \geq р. 1621	
	- графа 3	- графа 3	-
	- графа 4	- графа 4	-
11.	Р. 1695:	Ф. № 1-м, \sum р.(1600, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1665, 1690)	
	- графа 3	- графа 3	186,9 = 186,9
	- графа 4	- графа 4	198,5 = 198,5
12.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, \sum р.(1495, 1595, 1695, 1700)	
	- графа 3	- графа 3	11017,6 = 10830,7 + 186,9
	- графа 4	- графа 4	12546,2 = 12347,7 + 198,5
13.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, р. 1300	
	- графа 3	- графа 3	11017,6 = 11017,6
	- графа 4	- графа 4	12546,2 = 12546,2

З табл. 2.13-2.15 видно, що розбіжності між порівнюваними показниками на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. відсутні, спостерігається рівність сум за складовими активів та пасивів у валюті балансу.

Наступним етапом перевірки є оцінка дотримання узгодженості порівнянностей та перехідних залишків балансу господарства на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Перевірка узгодженості порівнянностей та перехідних залишків балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р.- 31.12.2023 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Баланс підприємства на:		
			31.12.2021 р.	31.12.2022 р.	31.12.2023 р.
1	2	3	4	5	6
1.	Р. 1000:	Ф. № 1-м, р.1001 - р. 1002			
	- графа 3	- графа 3	-	-	-
	- графа 4	- графа 4	-	-	-
2.	Р. 1010:	Ф. № 1-м, р.1011 - р. 1012			
	- графа 3	- графа 3	8894,9 = 9022,0- 127,1	9738,5 = 9936,8 - 198,3	9725,5 = 10023,4 - 297,9
	- графа 4	- графа 4	9738,5 = 9936,8 - 198,3	9725,5 = 10023,4 - 297,9	11163,7 = 11523,4 - 359,7
3.	Р. 1095:	Ф. № 1-м, Σр.(1000, 1005, 1010, 1020, 1030, 1090)			
	- графа 3	- графа 3	8894,9 = 8894,9	9738,5 = 9738,5	9725,5 = 9725,5
	- графа 4	- графа 4	9738,5 = 9738,5	9725,5 = 9725,5	11163,7 = 11163,7
4.	Р. 1100:	Ф. № 1-м, ≥ р. 1103			
	- графа 3	- графа 3	851,8 > 560,0	1008,1 > 673,5	1263,8 > 876,4
	- графа 4	- графа 4	1008,1 > 673,5	1263,8 > 876,4	1369,8 > 1025,1
5.	Р. 1135:	Ф. № 1-м, ≥ р. 1136			
	- графа 3	- графа 3	-	-	-
	- графа 4	- графа 4	-	-	-
6.	Р. 1195:	Ф. № 1-м, Σр.(1100, 1110, 1125, 1135, 1155, 1160, 1165, 1170, 1190)			
	- графа 3	- графа 3	1280,9 = 851,8 + 258,0 + 171,1	1054,4 = 1008,1 + 46,3	1292,1 = 1263,8 + 28,3
	- графа 4	- графа 4	1054,4 = 1008,1 + 46,3	1292,1 = 1263,8 + 28,3	1382,5 = 1369,8 + 12,7
7.	Р. 1300:	Ф. № 1-м, Σр.(1095, 1195, 1200)			

Продовження табл. 2.16

1	2	3	4	5	6
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 8894,9 + 1280,9	10792,9 = 9738,5 + 1054,4	11017,6 = 9725,5 + 1292,1
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 9738,5 + 1054,4	11017,6 = 9725,5 + 1292,1	12546,2 = 11163,7 + 1382,5
8.	Р. 1425:	Ф. № 1-м, як правило, ≤ р. 1400			
	- графа 3	- графа 3	-	-	-
	- графа 4	- графа 4	-	-	-
9.	Р. 1495:	Ф. № 1-м, Σр.(1400, 1410, 1415+ або - р. 1420 - р. 1425)			
	- графа 3	- графа 3	9551,3 = 8894,9 + 656,4	10312,0 = 9623,4 + 688,6	10830,7 = 10128,6 + 702,1
	- графа 4	- графа 4	10312,0 = 9623,4 + 688,6	10830,7 = 10128,6 + 702,1	12347,7 = 11544,0 + 803,7
10	Р. 1620:	Ф. № 1-м, ≥ р. 1621			
	- графа 3	- графа 3	-	-	-
	- графа 4	- графа 4	-	-	-
11.	Р. 1695:	Ф. № 1-м, Σр.(1600, 1610, 1615, 1620, 1625, 1630, 1665, 1690)			
	- графа 3	- графа 3	624,5 = 258,0 + 366,5	480,9 = 480,9	186,9 = 186,9
	- графа 4	- графа 4	480,9 = 480,9	186,9 = 186,9	198,5 = 198,5
12.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, Σр.(1495, 1595, 1695, 1700)			
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 9551,3 + 624,5	10792,9 = 10312,0 + 480,9	11017,6 = 10830,7 + 186,9
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 10312,0 + 480,9	11017,6 = 10830,7 + 186,9	12546,2 = 12347,7 + 198,5
13.	Р. 1900:	Ф. № 1-м, р. 1300			
	- графа 3	- графа 3	10175,8 = 10175,8	10792,9 = 10792,9	11017,6 = 11017,6
	- графа 4	- графа 4	10792,9 = 10792,9	11017,6 = 11017,6	12546,2 = 12546,2

З табл. 2.16 видно, що перехідні залишки за складовими балансу є узгодженими. Отже, розбіжностей не встановлено.

При перевірці правильності відображення фінансових результатів важливе значення аудитор надає співставленню показників, відображених в обліку та звітності.

Основними завданнями аудиту фінансових результатів у господарстві є:

- встановлення повноти відображення фінансових результатів на рахунках обліку та в фінансовій звітності, дотримання господарством меж звітного періоду;
- перевірка правильності використання рахунків обліку, ведення документів аналітичного та синтетичного обліку при відображенні фінансових результатів;
- оцінка правильності визначення фінансових результатів, віднесення витрат до собівартості продукції, їх розподілу, а також розподілу та використання чистого прибутку.

Систематизація завдань аудиту фінансових результатів створює умови для їх урахування при плануванні й організації проведення аудиту. При їх постановці також враховуються процеси планування, формування фінансових результатів, розподілу прибутку. Важливе значення відводиться перевірці повноти та правильності відображення в обліку й звітності доходів та витрат (як сукупних, так і за видами діяльності).

У СФГ «Зелений клин» доходи та витрати в 2021-2023 рр. формувалися виключно у рамках основної діяльності (додатки Е.1, Е.2, Е.3). Під час тестування обліку доходів та витрат з'ясовують відповідність їх визнання концептуальній основі формування фінансової звітності, враховують дотримання критеріїв визнання доходів та витрат у відповідності з їх існуючою класифікацією.

При проведенні перевірки по суті здійснюється порівняння показників доходів та витрат, відображених у фінансовій звітності, з даними по рахунках обліку, обираються складові доходів і витрат, що підлягатимуть поглибленому вивченню на основі використання аудиторської вибірки. Також доходи і витрати від операційної діяльності досліджуються вибірковою способом з використанням первинних документів та документів на відвантаження продукції. При вибірковій перевірці показники про

відвантаження порівнюються за даними первинних документів та складського обліку за одними й тими ж видами сільськогосподарської продукції.

Важливим етапом аудиту є перевірка порівнянності показників форми № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Проведемо перевірку порівнянності показників форми № 2-м по СФГ «Зелений клин» за 2021р. (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Перевірка порівнянності показників «Звіту про фінансові результати»
по СФГ «Зелений клин» за 2021 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Звіт про фінансові результати за 2021 р.
1.	Р. 2280, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2000, 2120, 2240), гр. 3	4535,4 = 4535,4
2.	Р. 2285, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2050, 2180, 2270), гр. 3	3472,5 = 3472,5
3.	Р. 2290, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2280 - р. 2285, гр. 3	1062,9 = 4535,4 - 3472,5
4.	Р. 2350, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2290 - р. 2300, гр. 3	1062,9 = 1062,9
5.	Рр. 2000 - 2350, гр. 4	Ф. № 2-м за аналогічний період попереднього року, рр. 2000-2350, гр. 3 (якщо в звітному році не було встановлено помилок за попередні роки)	Р. 2000 = 5197,8 Р. 2280 = 5197,8 Р. 2050 = 3278,1 Р. 2285 = 3278,1 Р. 2290 = 1919,7 Р. 2350 = 1919,7

З табл. 2.17 видно, що у формі № 2-м за 2021 р. спостерігалася відповідність сум доходів та витрат за порівнюваними показниками. На основі порівняння доходів та витрат розраховано фінансовий результат.

Оскільки фінансові результати у господарстві формуються виключно у рамках операційної діяльності, а саме за основним видом діяльності - вирощування продукції рослинництва, то фінансовий результат від операційної діяльності та загальний фінансовий результат до оподаткування є ідентичними величинами. Господарство, як платник єдиного податку IV групи, не сплачує податок на прибуток. Тому фінансовий результат до оподаткування дорівнює чистому фінансовому результату.

Подібним чином здійснюємо перевірку порівнянності показників форми № 2-м по СФГ «Зелений клин» за 2022 р. (табл. 2.18).

Таблиця 2.18

Перевірка порівнянності показників «Звіту про фінансові результати» по СФГ «Зелений клин» за 2022 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Звіт про фінансові результати за 2022 р.
1.	Р. 2280, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2000, 2120, 2240), гр. 3	6434,3 = 6434,3
2.	Р. 2285, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2050, 2180, 2270), гр. 3	4968,9 = 4968,9
3.	Р. 2290, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2280 - р. 2285, гр. 3	1465,4 = 6434,3 - 4968,9
4.	Р. 2350, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2290 - р. 2300, гр. 3	1465,4 = 1465,4
5.	Рр. 2000 - 2350, гр. 4	Ф. № 2-м за аналогічний період попереднього року, рр. 2000-2350, гр. 3 (якщо в звітному році не було встановлено помилок за попередні роки)	Р. 2000 = 4535,4 Р. 2280 = 4535,4 Р. 2050 = 3472,5 Р. 2285 = 3472,5 Р. 2290 = 1062,9 Р. 2350 = 1062,9

З табл. 2.18 видно, що у формі № 2-м за 2022 р. спостерігалася відповідність сум доходів, витрат та фінансових результатів за порівнюваними показниками.

Аналогічно здійснюємо перевірку порівнянності показників форми № 2-м по СФГ «Зелений клин» за 2023 р. (табл. 2.19).

Таблиця 2.19

Перевірка порівнянності показників «Звіту про фінансові результати» по СФГ «Зелений клин» за 2023 р., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Звіт про фінансові результати за 2023 р.
1.	Р. 2280, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2000, 2120, 2240), гр. 3	6318,8 = 6318,8
2.	Р. 2285, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2050, 2180, 2270), гр. 3	4624,8 = 4624,8
3.	Р. 2290, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2280 - р. 2285, гр. 3	1694,0 = 6318,8 - 4624,8
4.	Р. 2350, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2290 - р. 2300, гр. 3	1694,0 = 1694,0
5.	Рр. 2000 - 2350, гр. 4	Ф. № 2-м за аналогічний період попереднього року, рр. 2000-2350, гр. 3 (якщо в звітному році не було встановлено помилок за попередні роки)	Р. 2000 = 6434,3 Р. 2280 = 6434,3 Р. 2050 = 4968,9 Р. 2285 = 4968,9 Р. 2290 = 1465,4 Р. 2350 = 1465,4

Отже, у формі № 2-м за 2023 р. спостерігалася відповідність сум доходів, витрат та фінансових результатів за порівнюваними показниками.

Також важливо узагальнити результати порівнянності показників форми № 2-м за 2021-2023 рр. з метою перевірки узгодженості перехідних показників (табл. 2.20).

Таблиця 2.20

Узагальнення результатів перевірки порівнянності показників форми № 2-м по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр., тис. грн.

№ з/п	Показники, що порівнюються	Порівнювальні показники	Звіт про фінансові результати за:		
			2021 р.	2022 р.	2023 р.
1.	Р. 2280, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2000, 2120, 2240), гр. 3	4535,4 = 4535,4	6434,3 = 6434,3	6318,8 = 6318,8
2.	Р. 2285, гр. 3	Ф. № 2-м, Σ р. (2050, 2180, 2270), гр. 3	3472,5 = 3472,5	4968,9 = 4968,9	4624,8 = 4624,8
3.	Р. 2290, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2280 - р. 2285, гр. 3	1062,9 = 4535,4 - 3472,5	1465,4 = 6434,3 - 4968,9	1694,0 = 6318,8 - 4624,8
4.	Р. 2350, гр. 3	Ф. № 2-м, р. 2290 - р. 2300, гр. 3	1062,9 = 1062,9	1465,4 = 1465,4	1694,0 = 1694,0
5.	Рр. 2000 - 2350, гр. 4	Ф. № 2-м за аналогічний період попереднього року, рр. 2000-2350, гр. 3 (якщо в звітному році не було встановлено помилок за попередні роки)	Р. 2000 = 5197,8 Р. 2280 = 5197,8 Р. 2050 = 3278,1 Р. 2285 = 3278,1 Р. 2290 = 1919,7 Р. 2350 = 1919,7	Р. 2000 = 4535,4 Р. 2280 = 4535,4 Р. 2050 = 3472,5 Р. 2285 = 3472,5 Р. 2290 = 1062,9 Р. 2350 = 1062,9	Р. 2000 = 6434,3 Р. 2280 = 6434,3 Р. 2050 = 4968,9 Р. 2285 = 4968,9 Р. 2290 = 1465,4 Р. 2350 = 1465,4

З табл. 2.20 видно, що перехідні показники форми № 2-м за 2021-2023 рр. є ідентичними.

На завершальному етапі аудиторської перевірки проводиться узагальнення й аналіз встановлених викривлень в обліку та фінансовій звітності. У той же час, за результатами перевірки фінансової звітності СФГ «Зелений клин» за 2021 - 2023 рр. таких викривлень не встановлено.

2.4. Узагальнення результатів аудиту фінансової звітності та оцінка фінансового стану господарства

Ретельно проведений аудит фінансової звітності дає можливість виявляти проблемні аспекти й розробляти з урахуванням цього заходи стосовно покращення як системи обліку і внутрішнього контролю, так і фінансового стану господарства. Від раціональної організації обліку, підтвердження повноти відображення у ньому інформації про активи, власний капітал та зобов'язання, доходи та витрати, правильності розрахунку фінансового результату залежить зацікавленість власника та потенційних інвесторів.

Аудит фінансової звітності селянського (фермерського) господарства «Зелений клин» проведено з використанням:

- даних бухгалтерського обліку за 2021-2023 рр.;
- Балансу на 31 грудня 2021 р., 31 грудня 2022 р. та 31 грудня 2023 р.;
- Звіту про фінансові результати за 2021, 2022 та 2023 рр.

Аудит проводився з 16.04.2024 р. по 21.05.2024 р.

На нашу думку, фінансова звітність відображає достовірно та в усіх суттєвих аспектах фінансовий стан СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р., а також фінансові результати діяльності господарства за рік, який закінчився вказаною датою, відповідно до НП(С)БО та Закону України № 996-XIV. На основі проведеного аудиту складено аудиторський звіт (додаток К).

Перевірена на предмет достовірності й повноти відображення у ній даних про діяльність СФГ «Зелений клин» фінансова звітність є основою для проведення розрахунку важливих показників, що характеризують фінансовий стан господарства.

Першим етапом оцінки фінансового стану є аналіз складу та структури активів і пасивів бухгалтерського балансу. Для аналізу складу та динаміки змін активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. складаємо табл. 2.21 (додатки Е.1, Е.2, Е.3).

Таблиця 2.21

Активи балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр.

Складові активів	На 31.12. 2021 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	На 31.12. 2022 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	На 31.12. 2023 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	Абсолютна зміна показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на:		Відносна зміна показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на :	
							31.12.2021 р.	31.12.2022 р.	31.12.2021 р.	31.12.2022 р.
I. Необоротні активи										
Основні засоби:	9738,5	90,23	9725,5	88,27	11163,7	88,98	1425,2	1438,2	14,63	14,79
первісна вартість	9936,8	x	10023,4	x	11523,4	x	1586,6	1500,0	15,97	14,96
знос	198,3	x	297,9	x	359,7	x	161,4	61,8	81,39	20,75
Інші необоротні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом I	9738,5	90,23	9725,5	88,27	11163,7	88,98	1425,2	1438,2	14,63	14,79
II. Оборотні активи										
Запаси	1008,1	9,34	1263,8	11,47	1369,8	10,92	361,7	106	35,88	8,39
у т. ч. готова продукція	673,5	6,24	876,4	7,95	1025,1	8,17	351,6	148,7	52,20	16,97
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Гроші та їх еквіваленти	46,3	0,43	28,3	0,26	12,7	0,10	-33,6	-15,6	-72,57	-55,12
Інші оборотні активи	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за розділом II	1054,4	9,77	1292,1	11,73	1382,5	11,02	328,1	90,4	31,12	7,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	10792,9	100	11017,6	100	12546,2	100	1753,3	1528,6	16,24	13,87

Структуру активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р. показано на рис. 2.10.

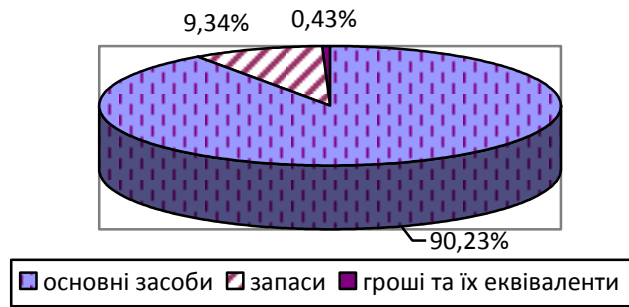

Рис. 2.10. Структура активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р.

Структуру активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р. показано на рис. 2.11.

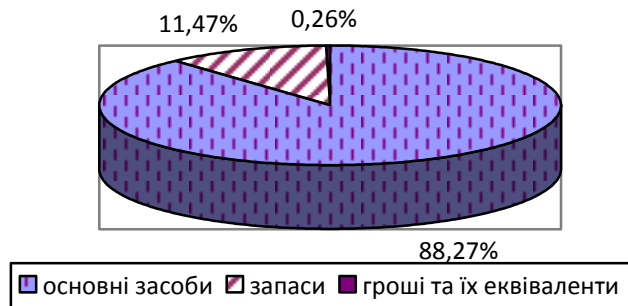

Рис. 2.11. Структура активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р.

Структуру активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р. показано на рис. 2.12.

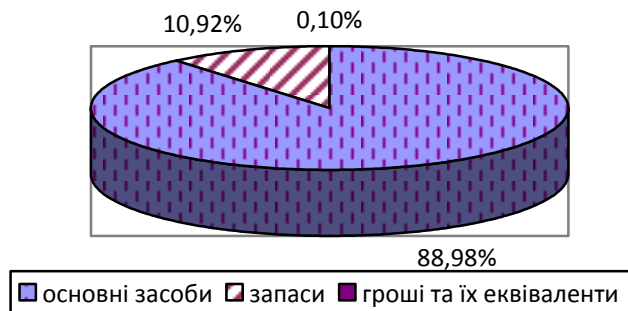

Рис. 2.12. Структура активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р.

З рис. 2.10-2.12 видно, що у структурі активів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. не відбулося істотних змін. Так, у складі активів господарства значною була питома вага основних засобів - 88,27-90,23 %. На частку запасів припадало 9,34-11,47 %, а на частку грошей та їх еквівалентів - 0,1-0,43 %.

Вартість активів фермерського господарства зросла з 10792,9 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 12546,2 тис. грн. на 31.12.2023 р., тобто на 1753,3 тис. грн. (на 16,24 %).

Пасиви балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. формували такі складові:

- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток;
- інші поточні зобов'язання.

У складі пасивів значною є величина резервного капіталу. Так, його обсяг з кожним наступним звітним періодом зростає: з 9623,4 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 10128,6 тис. грн. на 31.12.2022 р. та до 11544,0 тис. грн. на 31.12.2023 р. Також з кожним наступним звітним періодом спостерігалось зростання сум нерозподіленого прибутку: з 688,6 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 702,1 тис. грн. на 31.12.2022 р. та до 803,7 тис. грн. на 31.12.2023 р.

На балансі СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. відсутні залишки як по дебіторській, так і по кредиторській заборгованості за продукцію (товари, роботи, послуги). Отже, розрахунки з контрагентами за продукцію здійснювалися вчасно, а кошти господарства спрямовувалися на підтримку його діяльності. Водночас, зменшився обсяг інших поточних зобов'язань з 480,9 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 198,5 тис. грн. на 31.12.2023 р.

Результати проведеного аналізу складу і структури пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. узагальнені в табл. 2.22 (додатки Е.1. Е.2, Е.3).

Таблиця 2.22

Пасиви балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр.

Складові пасивів	На 31.12. 2021 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	На 31.12. 2022 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	На 31.12. 2023 р., тис. грн.	Питома вага у валюті балансу, %	Абсолютна зміна показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на		Відносна зміна показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на :	
							31.12. 2021 р.	31.12. 2022 р.	31.12. 2021 р.	31.12. 2022 р.
I. Власний капітал										
Резервний капітал	9623,4	89,16	10128,6	91,93	11544,0	92,01	1920,6	1415,4	19,96	13,97
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	688,6	6,38	702,1	6,37	803,7	6,41	115,1	101,6	16,72	14,47
Усього за розділом I	10312,0	95,54	10830,7	98,30	12347,7	98,42	2035,7	1517,0	19,74	14,01
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Поточні зобов'язання	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:										
товари, роботи, послуги	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
розрахунками з бюджетом	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
розрахунками зі страхування	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
розрахунками з оплати праці	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші поточні зобов'язання	480,9	4,46	186,9	1,70	198,5	1,58	-282,4	11,6	-58,72	6,21
Усього за розділом III	480,9	4,46	186,9	1,70	198,5	1,58	-282,4	11,6	-58,72	6,21
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	10792,9	100	11017,6	100	12546,2	100	1753,3	1528,6	16,24	13,87

Відобразимо структуру пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. з використанням секторних діаграм.

Структуру пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р. показано на рис. 2.13.

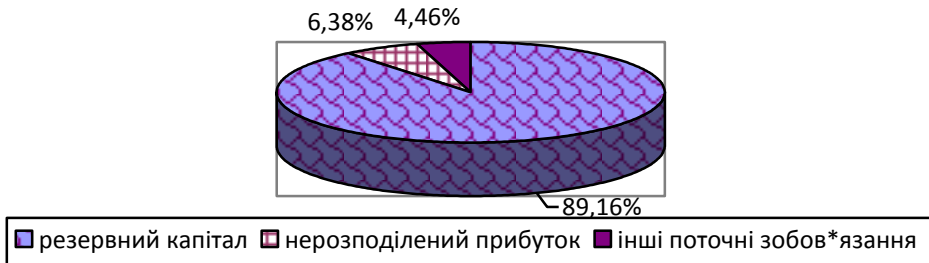

Рис. 2.13. Структура пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р.

Структуру пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р. показано на рис. 2.14.

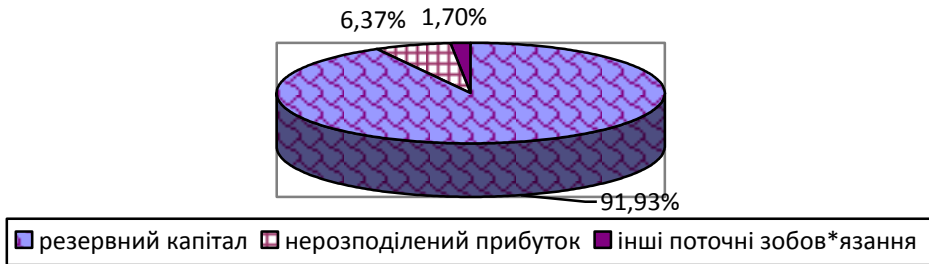

Рис. 2.14. Структура пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р.

Структуру пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р. показано на рис. 2.15.

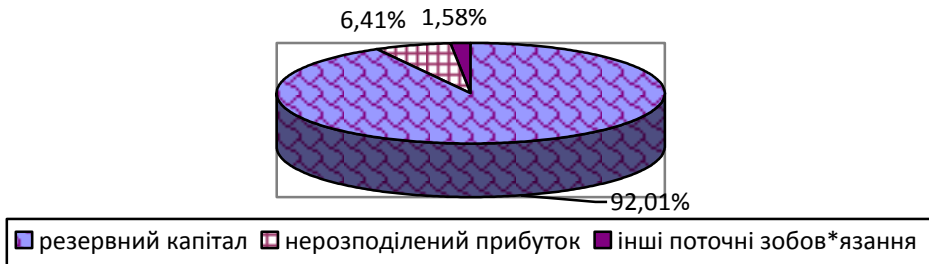

Рис. 2.12. Структура пасивів балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2023 р.

На 31.12.2021 - 31.12.2023 рр. у структурі пасивів балансу СФГ «Зелений клин» значною була питома вага резервного капіталу - 89,16-92,01 %. На частку нерозподіленого прибутку в структурі пасивів приходилося 6,37-6,41 %, а на частку інших поточних зобов'язань - 1,58-4,46 %.

Для оцінки складу і динаміки змін фінансових результати діяльності СФГ «Зелений клин» будемо табл. 2.23.

Таблиця 2.23

Фінансові результати діяльності СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

Складові фінансового результату	2021 р., тис. грн.	2022 р., тис. грн.	2023 р., тис. грн.	Абсолютна зміна показника за 2023 р. порівняно з показником (+,-), тис. грн.:		Відносна зміна показника за 2023 р. порівняно з показником (+,-), %	
				2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4535,4	6434,3	6318,8	1783,4	-115,5	39,32	-1,80
Інші операційні доходи	-	-	-	-	-	-	-
Інші доходи	-	-	-	-	-	-	-
Разом доходи	4535,4	6434,3	6318,8	1783,4	-115,5	39,32	-1,80
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	3472,5	4968,9	4624,8	1152,3	-344,1	33,18	-6,93
Інші операційні витрати	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати	-	-	-	-	-	-	-
Разом витрати	3472,5	4968,9	4624,8	1152,3	-344,1	33,18	-6,93
Фінансовий результат до оподаткування	1062,9	1465,4	1694,0	631,1	228,6	59,38	15,60
Податок на прибуток	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	1062,9	1465,4	1694,0	631,1	228,6	59,38	15,60

З табл. 2.23 видно, що чистий прибуток господарства збільшився з 1062,9 тис. грн. у 2021 р. до 1694,0 тис. грн. у 2023 р., тобто на 59,38 %.

Для оцінки змін підсумку валюти балансу, чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), чистого прибутку по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр. будемо табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Зміни підсумку валюти балансу, чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), чистого прибутку по СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

№ з/п	Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Вихідні дані для здійснення розрахунку:				
1.	Середня величина підсумку балансу, тис. грн.	10484,35	10905,25	11781,9
2.	Чиста виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.	4535,4	6434,3	6318,8
3.	Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	1062,9	1465,4	1694,0
Результати розрахунку:				
1.	Темп зміни валюти балансу, %:			
	- за 2021-2022 рр.		+4,01 %	
	- за 2022-2023 рр.		+8,04 %	
2.	Темп зміни чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), %:			
	- за 2021-2022 рр.		+41,87 %	
	- за 2022-2023 рр.		-1,80 %	
3.	Темп зміни чистого прибутку, %:			
	- за 2021-2022 рр.		+37,87 %	
	- за 2022-2023 рр.		+15,60 %	

Отже, приріст валюти балансу за 2021-2022 рр. становив 4,01 %, за 2022-2023 рр. - 8,04 %. Приріст чистого прибутку за 2021-2022 рр. становив 37,87 %, за 2022-2023 рр. - 15,60 %. Приріст чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) за 2021-2022 рр. становив 41,87 %, але за 2022-2023 рр. виручка зменшилася на 1,80 %.

Для оцінки управління активами розраховуємо наступні показники:

- оборотний (робочий) капітал на 31.12.2021-31.12.2023 рр.;
- коефіцієнт оборотності запасів за 2021-2023 рр.;
- середню річну норму запасів у днях за 2021-2023 рр.

При розрахунку коефіцієнта оборотності запасів та середньої річної норми запасів у днях за 2021-2023 рр. використовуємо два варіанти розрахунку: через виручку та через собівартість реалізованої продукції.

Оборотний (робочий) капітал на 31.12.2021-31.12.2023 рр. (Ок), тис. грн:

- $Ок_на_31.12.2021_р. = 10312,0 - 9738,5 = 573,5$
- $Ок_на_31.12.2022_р. = 10830,7 - 9725,5 = 1105,2$
- $Ок_на_31.12.2023_р. = 12347,7 - 11163,7 = 1184,0$

Коефіцієнт оборотності запасів, розрахований з використанням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2021-2023 рр. (Коб. з.в):

- $Коб..з.в_2021_р. = \frac{4535,4}{929,95} = 4,88$
- $Коб..з.в_2022_р. = \frac{6434,3}{1135,95} = 5,66$
- $Коб..з.в_2023_р. = \frac{6318,8}{1316,8} = 4,80$

Коефіцієнт оборотності запасів, розрахований з використанням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) за 2021-2023 рр. (Коб. з.с):

- $Коб..з.с_2021_р. = \frac{3472,5}{929,95} = 3,73$
- $Коб..з.с_2022_р. = \frac{4968,9}{1135,95} = 4,37$
- $Коб..з.с_2023_р. = \frac{4624,8}{1316,8} = 3,51$

Середня норма запасів у днях (річна), розрахована з використанням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2021-2023 рр. (Нс.в):

- $Нс.в_2021_р. = \frac{365}{4,88} = 75$

$$- Нс.в _{2022} _{р.} = \frac{365}{5,66} = 65$$

$$- Нс.в _{2023} _{р.} = \frac{365}{4,80} = 76$$

Середня норма запасів у днях (річна), розрахована з використанням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) за 2021-2023 рр. (Нс.с):

$$- Нс.с _{2021} _{р.} = \frac{365}{3,73} = 98$$

$$- Нс.с _{2022} _{р.} = \frac{365}{4,37} = 84$$

$$- Нс.с _{2023} _{р.} = \frac{365}{3,51} = 104$$

Результати розрахунку показників по СФГ «Зелений клин» узагальнимо в табл. 2.25.

Таблиця 2.25

Основні показники управління активами СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютна зміна значення показника за 2023 р. порівняно з (+,-):	
				2021 р.	2022 р.
1. Оборотний (робочий) капітал (Ок) на 31.12, тис. грн.	573,5	1105,2	1184,0	610,5	78,8
2. Коефіцієнт оборотності запасів (Коб. з):					
- з використанням чистого доходу від реалізації	4,88	5,66	4,80	-0,08	-0,86
- з використанням собівартості	3,73	4,37	3,51	-0,22	-0,86
3. Середня норма запасів у днях (річна) (Нс):					
- з використанням чистого доходу від реалізації	75	65	76	1	11
- з використанням собівартості	98	84	104	6	20

Власний оборотний капітал господарства збільшився з 573,5 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 1184,0 тис. грн. на 31.12.2023 р. Коефіцієнт оборотності запасів знизився, а середні норма запасів зросла, що свідчить про негативний момент у роботі господарства.

Для оцінювання структури джерел фінансових ресурсів СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. розраховуємо такі показники:

- коефіцієнт автономності;
- коефіцієнт залучених коштів;
- коефіцієнт фінансового ризику.

Коефіцієнт автономності на 31.12.2021-31.12.2023 рр. (Ка):

$$Ka_{на\ 31.12.2021\ p.} = \frac{10312,0}{10792,9} = 0,96$$

$$Ka_{на\ 31.12.2022\ p.} = \frac{10830,7}{11017,6} = 0,98$$

$$Ka_{на\ 31.12.2023\ p.} = \frac{12347,7}{12546,2} = 0,98$$

Коефіцієнт залучених коштів на 31.12.2021-31.12.2023 рр. (Кз):

$$Kz_{на\ 31.12.2021\ p.} = \frac{480,9}{10792,9} = 0,04$$

$$Kz_{на\ 31.12.2022\ p.} = \frac{186,9}{11017,6} = 0,02$$

$$Kz_{на\ 31.12.2023\ p.} = \frac{198,5}{12546,2} = 0,02$$

Коефіцієнт фінансового ризику на 31.12.2021-31.12.2023 рр. (Кфр):

$$Kфр_{на\ 31.12.2021\ p.} = \frac{480,9}{10312,0} = 0,05$$

$$K_{фр_на_31.12.2022_р.} = \frac{186,9}{10830,7} = 0,02$$

$$K_{фр_на_31.12.2023_р.} = \frac{198,5}{12347,7} = 0,02$$

Результати розрахунку показників по СФГ «Зелений клин» узагальнено в табл. 2.26.

Таблиця 2.26

Результати оцінювання структури джерел фінансових ресурсів
СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр.

Показник	На 31.12. 2021 р.	На 31.12. 2022 р.	На 31.12. 2023 р.	Абсолютна зміна значення показника на 31.12.2023 р. порівняно з показником на 31.12 (+,-):	
				2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт автономності (Ка)	0,96	0,98	0,98	0,02	-
Коефіцієнт залучених коштів (Кз)	0,04	0,02	0,02	-0,02	-
Коефіцієнт фінансового ризику (Кфр)	0,05	0,02	0,02	-0,03	-

СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. було фінансово незалежним: питома вага власних коштів у структурі пасивів становила 96-98 %, відповідно, на частку залучених коштів припадало 2-4 %. На 1 грн. власних коштів припадало 0,02-0,05 грн. залучених коштів.

З метою оцінки ліквідності балансу використовують балансову модель, оснований на групуванні активів за ступенем їх ліквідності, а пасивів - за терміновістю здійснення оплати. При цьому виокремлюють чотири групи активів та пасивів.

Групи активів:

- найбільш ліквідні (А1);
- активи, які швидко реалізуються (А2);
- активи, які повільно реалізуються (А3);
- активи, які важко реалізувати (А4).

У відповідності з цим виокремлюють чотири групи пасивів:

- найбільш термінові зобов'язання (П1);
- короткострокові позики (П2);
- довгострокові позики (П3);
- постійні (стійкі) пасиви (П4).

Баланс вважається абсолютно ліквідним при виконанні такої умови:

$$A_1 \geq P_1; A_2 \geq P_2; A_3 \geq P_3; A_4 \leq P_4 \quad (2.1)$$

У відповідності з цією моделлю поточна ліквідність оцінюється за співвідношенням:

$$Пл = (A_1 + A_2) - (P_1 + P_2) \quad (2.2)$$

Баланс вважається ліквідним, коли дотримується умова:

$$Пл \geq 0 \quad (2.3)$$

Баланс вважається неліквідним, коли дотримується умова:

$$Пл \leq 0 \quad (2.4)$$

Для оцінки ліквідності балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. використовуємо інформацію, відображену в балансах підприємства (додатки Е.1, Е.2, Е.3).

Вихідні дані для оцінки ліквідності балансу СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр. узагальнюємо в табл. 2.27.

З метою зручності розробки висновків стосовно дотримання умов моделі поточної ліквідності будують баланс ліквідності.

Таблиця 2.27

Вихідні дані для оцінки ліквідності балансу СФГ «Зелений клин» на
31.12.2021-31.12.2023 рр.

Група	Умовне позначення	Характеристика	Сума, тис. грн.:		
			на 31.12. 2021 р.	на 31.12. 2022 р.	на 31.12. 2023 р.
АКТИВИ:					
1. Високоліквідні	A1	Грошові кошти й поточні фінансові інвестиції	46,3	28,3	12,7
2. Середньо ліквідні	A2	Дебіторська заборгованість, що буде погашена за умовами договорів	-	-	-
3. Низько ліквідні	A3	Запаси й інші оборотні активи	1008,1	1263,8	1369,8
4. Важко ліквідні	A4	Активи, які передбачено використовувати більше року (операційного циклу)	9738,5	9725,5	11163,7
Баланс			10792,9	11017,6	12546,2
ПАСИВИ:					
1. Поточні зобов'язання за розрахунками	П1	Поточні зобов'язання за розрахунками	480,9	186,9	198,5
2. Короткострокові кредити банків і позики	П2	Короткострокові кредити й позикові кошти	-	-	-
3. Довгострокові зобов'язання	П3	Довгострокові зобов'язання	-	-	-
4. Постійні пасиви	П4	Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу	10312,0	10830,7	12347,7
Баланс			10792,9	11017,6	12546,2

Баланс ліквідності СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022-31.12.2023 рр. відображено в табл. 2.28.

Таблиця 2.28.

Баланс ліквідності СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022-31.12.2023 рр.

Групи активів	Сума, тис. грн.:		Групи зобов'язань	Сума, тис. грн.:		Порівняння величини активів та зобов'язань, тис. грн.:	
	на 31.12. 2022 р.	на 31.12. 2023 р.		на 31.12. 2022 р.	на 31.12. 2023 р.	на 31.12. 2022 р.	на 31.12. 2023 р.
A1	28,3	12,7	П1	186,9	198,5	158,6	185,8
A2	-	-	П2	-	-	-	-
A3	1263,8	1369,8	П3	-	-	-1263,8	-1369,8
A4	9725,5	11163,7	П4	10830,7	12347,7	1105,2	1184,0
Баланс	11017,6	12546,2	Баланс	11017,6	12546,2	-	-

З табл. 2.28 видно, що умова (2.1) не дотримується.

Перевіряємо дотримання умови (2.2):

$$Пл_на_31.12.2022р. = 28,3 - 186,9 = -158,6$$

$$Пл_на_31.12.2023р. = 12,7 - 198,5 = -185,8$$

З розрахунку видно, що дотримується умова (2.4). Отже, баланс СФГ «Зелений клин» на 31.12.2022 р. та на 31.12.2023 р. є неліквідним.

Крім абсолютних показників ліквідності балансу розраховують відносні показники. Основними з них є:

- коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- коефіцієнт покриття;
- коефіцієнт критичної ліквідності.

Розрахуємо ці показники по СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал):

$$Кал_на_31.12.2021_р. = \frac{46,3}{480,9} = 0,096$$

$$Кал_на_31.12.2022_р. = \frac{28,3}{186,9} = 0,151$$

$$Кал_на_31.12.2023_р. = \frac{12,7}{198,5} = 0,064$$

Коефіцієнт покриття (Кп):

$$Кп_на_31.12.2021_р. = \frac{1054,4}{480,9} = 2,193$$

$$Кп_на_31.12.2022_р. = \frac{1292,1}{186,9} = 6,913$$

$$Kп_на_31.12.2023_р. = \frac{1382,5}{198,5} = 6,965$$

Коефіцієнт критичної ліквідності (Ккл):

$$Kкл_на_31.12.2021_р. = \frac{46,3}{480,9} = 0,096$$

$$Kкл_на_31.12.2022_р. = \frac{28,3}{186,9} = 0,151$$

$$Kкл_на_31.12.2023_р. = \frac{12,7}{198,5} = 0,064$$

Узагальнимо результати розрахунку в табл. 2.29.

Таблиця 2.29

Показники ліквідності (платоспроможності) СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021-31.12.2023 рр.

Показник	На 31.12. 2021 р.	На 31.12. 2022 р.	На 31.12. 2023 р.	Абсолютна зміна значення показника на 31.12.2023 р. (+,-) порівняно з показником на:	
				31.12. 2021 р.	31.12. 2022 р.
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кал)	0,096	0,151	0,064	-0,032	-0,087
2. Коефіцієнт покриття (Кп)	2,193	6,913	6,965	4,772	0,052
3. Коефіцієнт критичної ліквідності (Ккл)	0,096	0,151	0,064	-0,032	-0,087

На 31.12.2021-31.12.2023 рр. на 1 грн. поточних зобов'язань припадало 0,064-0,151 грн. грошових коштів та їх еквівалентів. Обсяг оборотних активів перевищував величину поточних зобов'язань в 2,193-6,965 рази. Коефіцієнт критичної ліквідності мав таке ж саме значення, як і коефіцієнт абсолютної ліквідності, оскільки господарство не мало короткострокової дебіторської заборгованості та короткострокових фінансових вкладень.

Заключним етапом оцінки фінансового стану господарства є розрахунок показників рентабельності діяльності. Основними серед таких показників є:

- рентабельність понесених витрат;
- прибуток на власний капітал;
- рентабельність сумарного капіталу;
- рентабельність продажу.

Розрахуємо ці показники за даними СФГ «Зелений клин»:

1. Рентабельність понесених витрат (P_c), %:

$$P_c \text{ _ 2021 _ p.} = \frac{1062,9}{3472,5} \times 100\% = 30,61\%$$

$$P_c \text{ _ 2022 _ p.} = \frac{1465,4}{4968,9} \times 100\% = 29,49\%$$

$$P_c \text{ _ 2023 _ p.} = \frac{1694,0}{4624,8} \times 100\% = 36,63\%$$

2. Прибуток на власний капітал ($P_{вк}$), грн./грн.

$$P_{вк} \text{ _ 2021 _ p.} = \frac{1062,9}{9931,7} = 0,11$$

$$P_{вк} \text{ _ 2022 _ p.} = \frac{1465,4}{10571,4} = 0,14$$

$$P_{вк} \text{ _ 2023 _ p.} = \frac{1694,0}{11589,2} = 0,15$$

3. Рентабельність сумарного капіталу ($P_{сум}$), %

$$P_{сум} \text{ _ 2021 _ p.} = \frac{1062,9}{10484,4} \times 100\% = 10,14\%$$

$$P_{сум} \text{ _ 2022 _ p.} = \frac{1465,4}{10905,3} \times 100\% = 13,44\%$$

$$P_{\text{сум}}_{2023 \text{ р.}} = \frac{1694,0}{11781,9} \times 100\% = 14,38\%$$

4. Рентабельність продажу (Рп), %

$$Pn_{2021 \text{ р.}} = \frac{1062,9}{4535,4} \times 100\% = 23,44\%$$

$$Pn_{2022 \text{ р.}} = \frac{1465,4}{6434,3} \times 100\% = 22,77\%$$

$$Pn_{2023 \text{ р.}} = \frac{1694,0}{6318,8} \times 100\% = 26,81\%$$

Узагальнимо результати розрахунку в табл. 2.30.

Таблиця 2.30

Динаміка змін показників рентабельності діяльності СФГ «Зелений клин» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютна зміна значення показника за 2023 р. порівняно з показником за ((+,-), тис. грн.):	
				2021 р.	2022 р.
1. Рентабельність понесених витрат (Рс), %	30,61	29,49	36,63	6,02	7,14
2. Прибуток на власний капітал підприємства (Пвк), грн./грн.	0,11	0,14	0,15	0,04	0,01
3. Рентабельність сумарного капіталу (Рсум), %	10,14	13,44	14,38	4,24	0,94
4. Рентабельність продажу (Рп), %	23,44	22,77	26,81	3,37	4,04

З табл. 2.30 видно, що за всіма показниками рентабельності спостерігалось збільшення значень. Це дає можливість позитивно оцінити роботу господарства, адже приріст прибутку відбувався більш швидкими темпами порівняно зі зміною витрат, виручки від реалізації, власного та сумарного капіталу.

Висновки до розділу 2

Практична частина дослідження виконана з використанням інформації селянського (фермерського) господарства «Зелений клин» (СФГ «Зелений клин»), яке знаходиться у с. Добрянка Вільшанського р-ну Кіровоградської обл. У господарстві працює 5 осіб, його чистий прибуток та доходи формуються виключно за рахунок основної діяльності. У 2023 р. порівняно з 2021 р. чистий прибуток СФГ «Зелений клин» зріс на 59,38 %, підвищилися показники рентабельності продукції й норми прибутку, збільшилася середньорічна вартість основних засобів та оборотних активів.

У 2023 р. господарство займалося вирощуванням зернових та технічних сільськогосподарських культур. За всіма культурами у 2023 р. порівняно з 2021 р. відбулося зниження урожайності при одночасному зростанні розмірів зібраних площ. У структурі посівних площ під зерновими та зернобобовими культурами найбільшу питому вагу займала кукурудза - 61,48-85,9 %, під технічними культурами - соняшник (81,95-100 %).

Обліково-аналітичний процес представлений сукупністю процедур щодо формування та обробки даних, виконання яких забезпечує голова господарства для здійснення управління фінансово-господарською діяльністю. СФГ «Зелений клин» веде облік за спрощеним планом рахунків, а фінансову звітність складає з використанням НП(С)БО 25 за формами № 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Аудит фінансової звітності у господарстві включає такі узагальнені етапи: планування аудиту; збір інформації, дослідження взаємозв'язків, встановлення достовірності її відображення в обліку й звітності; узагальнення переваг та недоліків, розробка підсумкової документації та висновків за результатами аудиту.

При перевірці повноти та правильності складання фінансової звітності здійснювалася звірка даних обліку за залишками по рахунках з даними, відображеними в балансі СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р.- 31.12.2023 р.

У процесі проведення такої звірки розбіжностей не виявлено. Також спостерігалася рівність сум за складовими активів та пасивів у валюті балансу й узгодженість перехідних залишків. У формі № 2-м підтверджена відповідність сум доходів та витрат за порівнюваними показниками.

Вартість активів СФГ «Зелений клин» станом на 31.12.2023 р. зросла порівняно з показником на 31.12.2021 р. на 16,24 %. У складі активів значною була питома вага основних засобів - 88,27-90,23 % (на частку запасів припадало 9,34-11,47 %, а на частку грошей та їх еквівалентів - 0,1-0,43 %). У структурі пасивів балансу значною була питома вага резервного капіталу - 89,16-92,01 % (на частку нерозподіленого прибутку приходилося 6,37-6,41 %, а на частку інших поточних зобов'язань - 1,58-4,46 %).

Власний оборотний капітал господарства збільшився з 573,5 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 1184,0 тис. грн. на 31.12.2023 р. Коефіцієнт оборотності запасів знизився, а середні норма запасів зросла, що свідчить про негативний момент у роботі господарства. У той же час, СФГ «Зелений клин» є фінансово незалежним: питома вага власних коштів у структурі пасивів становила 96-98 %, відповідно, на частку залучених коштів припадало лише 2-4 %.

Баланс СФГ «Зелений клин» є неліквідним. На 31.12.2021-31.12.2023 рр. на 1 грн. поточних зобов'язань припадало 0,064-0,151 грн. грошових коштів та їх еквівалентів. Обсяг оборотних активів перевищував величину поточних зобов'язань в 2,193-6,965 рази.

Приріст прибутку СФГ «Зелений клин» відбувався більш швидкими темпами порівняно зі зміною витрат, виручки від реалізації, власного та сумарного капіталу. Отже, за основними показниками рентабельності спостерігалася збільшення значень, що дає можливість позитивно оцінити роботу господарства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

3.1. Проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку

На основі розгляду теоретичних основ формування обліково-аналітичного забезпечення, у тому числі у фермерських господарствах, можна виокремити проблемні аспекти, які є предметом дискусій та проявляються на наступних рівнях (рис. 3.1):

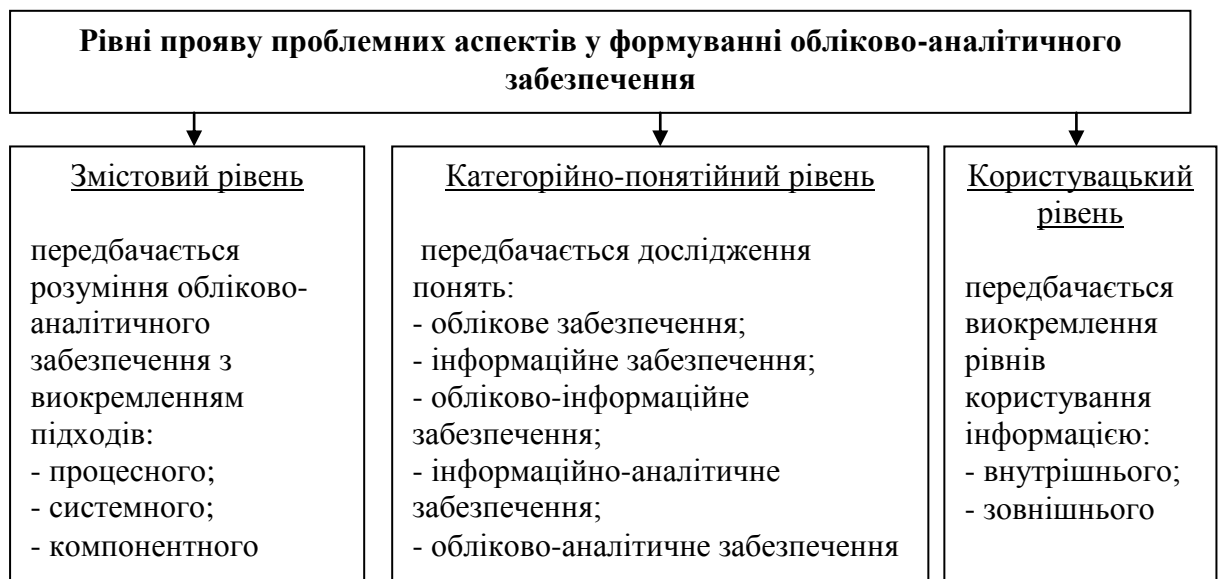

Рис. 3.1. Рівні прояву проблемних аспектів у формуванні обліково-аналітичного забезпечення

Для вирішення таких проблем доцільно:

- 1) розробити загальноприйнятне розуміння змісту обліково-аналітичного забезпечення;
- 2) здійснити чітку класифікацію термінології;

3) обґрунтувати ієрархічну підпорядкованість користувачів обліково-аналітичним забезпеченням виходячи з пріоритетності.

На нашу думку, зміст обліково-аналітичного забезпечення повною мірою розкривається виключно на основі поєднання трьох підходів, а саме: процесного, системного та компонентного. Отже, обліково-аналітичне забезпечення доречно визначати як систему, компонентами якої є інформаційні блоки та взаємозв'язки підсистем обліку, контролю, аудиту та аналізу, які ефективно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, забезпечуючи необхідною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

На категорійно-понятійному рівні передбачається дослідження таких понять:

- облікове забезпечення;
- інформаційне забезпечення;
- обліково-інформаційне забезпечення;
- інформаційно-аналітичне забезпечення;
- обліково-аналітичне забезпечення.

Вважаємо, що в сукупності зазначених понять саме поняття «обліково-аналітичне забезпечення» включає чітке поєднання компонентів, необхідних для прийняття рішень в економічній площині. Так, у процесі ведення обліку відслідковується поетапне формування інформації, починаючи з її відображення у первинному документі та завершуючи складанням форм звітності. Облікова інформація є підтвердженою документально, а отже саме така інформація може слугувати основою для проведення аудиту, аналізу та прийняття рішень.

Градація обліково-аналітичного забезпечення за користувацькими рівнями залежить від того, яка саме частина обліково-аналітичного забезпечення розглядатиметься виключно на внутрішньому управлінському рівні (адже такі дані можуть містити комерційну таємницю), а яка може мати вихід назовні.

Наявна система обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства, на відміну від системи обліково-аналітичного забезпечення середніх за розмірами та крупних підприємницьких структур, має певні переваги, які проявляються у наступному:

- внаслідок відсутності значної кількості керівних ланок у фермерському господарстві відпадає потреба у налагодженні зв'язку з управлінським персоналом у будь-який момент часу, адже всі важливі рішення голова господарства приймає одноосібно, або на основі їх узгодження з членами власної родини;

- збір інформації у невеликому за розміром господарстві є набагато оперативнішим, ніж у середніх за розмірами та крупних підприємницьких структурах;

- відсутнє дублювання інформації, оскільки вся вона генерується головою господарства особисто.

У той же час, система обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства не є досконалою, тому що не кожен фермер має достатній рівень економічних знань, а аналіз господарської діяльності проводиться, як правило, з використанням виключно традиційних способів обробки даних, без оцінки факторних впливів.

«На рівні суб'єкта господарювання аграрної сфери питання організації аналізу фінансово-господарської діяльності належать до компетенції власників (засновників), уповноваженого органу або ж конкретної посадової особи. У процесі розподілу обов'язків щодо проведення аналізу враховують обсяги діяльності, особливості побудови управлінських структур тощо. Водночас, на більшості приватних суб'єктів господарювання аграрної сфери, зокрема у фермерських господарствах, аналіз фінансово-господарської діяльності не проводиться належним чином: не приділяється достатньо уваги питанням формування структури сівозмін, оптимізації доходів та витрат, не здійснюється розрахунок факторних впливів на формування та динаміку змін важливих результативних показників, натомість обмежуються здійсненням

простих математичних розрахунків. Це призводить до погіршення результатів фінансово-господарської діяльності таких суб'єктів господарювання» [52, с. 534].

Для ефективного функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування ним фінансової звітності необхідно сформувавши раціональну структуру такої системи (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Пропонована структура обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування фінансової звітності

Розробку раціонального обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства пропонуємо здійснювати з урахуванням таких підходів:

- виявлення потреб в конкретному виді обліково-аналітичної інформації та спрямованість на максимальне задоволення таких потреб;
- відображення у системі обліково-аналітичного забезпечення даних щодо обліку та аналізу використання різних видів ресурсів за відсутності дублювання даних з першоджерел;
- забезпечення швидкої обробки та передачі даних для раціонального управління та формування звітності.

Важливими принципами обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства є впровадження інформаційних систем й створення на цій основі бази даних для ефективного управління.

Пропонуємо формувати структуру обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті розробки ним фінансової звітності з виокремленням трьох складових:

- 1) організаційного компонента (який включає вибір форми обліку, технічного забезпечення, розробку облікових реєстрів та реєстрів, форм аналітичних таблиць, графіка документообігу і т. ін.);
- 2) облікового забезпечення (у межах якого формується автоматизований банк даних, вводиться в систему первинна документація, здійснюється обробка даних, формуються облікові реєстри та звітність);
- 3) аналітичного забезпечення (що передбачає арифметичну перевірку узгодженості форм фінансової звітності, проведення її аналізу, комплексну оцінку фінансового стану господарства).

Така структура спрямована на раціональну організацію обліково-аналітичного процесу, чітке виокремлення облікової й аналітичної підсистем у системі обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства в контексті формування ним фінансової звітності.

Ефективність функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства залежить від компетентності персоналу, який задіяний у виконанні обліково-аналітичних завдань, а також від уваги голови господарства до оцінки результатів діяльності та фінансового стану. При цьому цикл обробки обліково-аналітичної інформації здійснює значний вплив на діяльність господарства, адже результат обробки даних здійснює вплив на якість прийнятих рішень, у тому числі й у фінансовій площині.

Пропонуємо встановлювати конкретизований перелік основних показників для оцінки фінансового стану за даними фінансової звітності господарства, з урахуванням чого здійснюватиметься організація збору облікової інформації за об'єктами обліку. Такий підхід забезпечить формування надійної системи даних для прийняття рішень, що одночасно сприятиме й підвищенню рівня довіри користувачів.

Потрібно враховувати основні тенденції та фактори впливу на фінансово-господарську діяльність, а отже й на формування обліково-аналітичного забезпечення:

- розширення форм та змісту господарської діяльності, збільшення рівня невизначеності зовнішнього середовища в умовах розвитку ринкових відносин;
- підвищення вимог до обліково-аналітичного забезпечення та вибору методів регулювання господарської діяльності в умовах поглиблення поділу праці;
- ускладнення техніко-технологічних процесів внаслідок впровадження нових технологій та прискорення НТП;
- активну комп'ютеризацію систем та процесів у сфері обліку та аналізу;
- поширення інтеграційних процесів та світового досвіду в сфері обліково-аналітичної та аудиторської діяльності;

- пришвидшення динаміки розвитку економічних процесів і явищ, а отже й значне підвищення впливу фактора часу.

Зазначені тенденції та фактори впливу на фінансово-господарську діяльність потребують підвищеної уваги до формування обліково-аналітичного забезпечення з боку фермерського господарства. У відповідності з цим відбуватиметься й зміна підходів до організації обліку, аудиту та аналізу фінансової звітності.

Так, традиційні підходи у веденні обліково-аналітичної роботи в фермерському господарстві повинні доповнюватися більш складними аналітичними розрахунками, дієвим й ефективним інструментарієм економічного моделювання та математичного програмування, зважаючи на підвищення впливу зовнішніх факторів та ступеня невизначеності навколишнього середовища. Крім того, підвищення вимог до оцінки динаміки змін важливих економічних показників діяльності фермерського господарства передбачає застосування інструментарію прогнозування як складової, яка є логічним завершенням процесу виконання аналітичних робіт. При цьому зростають вимоги щодо повноти, достовірності, якості та своєчасності інформації, яка формує систему обліково-аналітичного забезпечення фінансово-господарської діяльності.

Формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення фермерських господарств у контексті формування ними фінансової звітності не можливе без удосконалення аналітичної складової. У зв'язку з цим функції обліково-аналітичного забезпечення діяльності фермерських господарств та управління ними будуть розширюватися з урахуванням наступних напрямів:

- аналітичної обробки даних, отриманих з підсистеми обліку, з використанням методик факторного аналізу;

- прогнозування розвитку господарства у динаміці з урахуванням фінансових ризиків, а також можливостей виникнення загрозливих ситуацій;

- оцінки фінансового стану господарства з використанням чітко встановленої системи показників;
- діагностики економічного потенціалу та резервів підвищення ефективності використання ресурсів;
- моніторингу фінансово-економічної безпеки господарства та екологічного середовища.

Ефективність функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення є значно залежною від розбудови комунікаційних зв'язків, у тому числі й між ключовими підсистемами бухгалтерського обліку й управління. Невирішеність цієї проблеми пояснюється наступними основними причинами:

- по-перше, нормативно-правовою регламентацією обліку та складанням форм звітності на основі урахування регламентів, встановлених у значній кількості документів;
- по-друге, формуванням паралельної системи збору інформації управлінського характеру з урахуванням даних так званого оперативно-технічного обліку, недостатнім розвитком управлінського обліку.

Інформація, отримана з системи бухгалтерського обліку, повинна максимально використовуватися в управлінні фермерським господарством. Водночас, для якісного управління доцільно використовувати оптимальну кількість інформації, адже неповна інформація не сприятиме всебічному розумінню об'єкта, який вивчається, а надлишкова інформація призведе до розпорошування уваги, що негативно позначатиметься на виборі раціонального рішення. Тому перед використанням фінансово-економічної інформації в управлінні господарством потрібно ретельно її обробити.

Обсяг та структура інформації, яка формує обліково-аналітичне забезпечення фермерського господарства, залежить від наступних факторів:

- структури аграрного виробництва й спеціалізації господарства;
- організаційної побудови обліку та формування звітності, особливостей управління господарством, розвитку комунікаційних зв'язків;

- бачення головою господарства потреб у конкретній інформації, доцільності її узагальнення та аналізу з використанням тих чи інших способів обробки даних;

- рівня орієнтованості внутрішньої системи менеджменту на запити та вимоги ринку, частки охоплення ринкових сегментів.

Вважаємо, що для обґрунтованого прийняття управлінських рішень фермерам потрібна інформація, яка характеризує:

- зовнішнє конкурентне середовище, а також виробничий потенціал, сильні та слабкі сторони господарства, його стратегічний потенціал та внутрішньосистемні можливості;

- кон'юнктуру ринку за видами продукції, що виробляються господарством, внутрішню систему планування та бюджетування;

- результативність організації системи менеджменту та процесу ухвалення рішень.

На сьогоднішній день у недостатньому обсязі формується інформація про конкурентоспроможність фермерських господарств та продукції. Вагомими причинами такого стану є:

- недостатність економічних знань у голів господарств (адже переважна більшість із них не мають економічної освіти), їх завантаженість завданнями операційної діяльності та відсутність стратегічного бачення;

- слабка інтегрованість обліково-аналітичної функції, відсутність чіткого визначення суб'єктів і об'єктів обліково-аналітичного забезпечення.

Сполучною ланкою зв'язку суб'єкта господарювання із зовнішнім середовищем є фінансова звітність. Фермерське господарство може надавати фінансову звітність зовнішнім користувачам, передусім, з метою одержання додаткових фінансових ресурсів. Оскільки, за інших рівних умов, зовнішні користувачі приймають рішення стосовно фінансування господарств з використанням обмеженого кола показників, відображених у фінансовій звітності, то саме ключові фінансові показники повинні знаходитися у полі зору голови фермерського господарства, а отже й враховуватися ним при

здійсненні оцінки впливу прийнятих рішень на основні показники фінансового стану господарства.

Сфера обліково-аналітичного забезпечення розширюється, охоплюючи процес ведення бухгалтерського обліку, проведення аудиту та аналізу, здійснення планових та прогнозних розрахунків, а також фінансового менеджменту, складовою якого і є оцінка фінансового стану господарства.

На основі фінансової звітності можна визначити платоспроможність та фінансову стійкість господарства, його доходність, оцінити внутрішні та зовнішні відносини. Розрахунок фінансових коефіцієнтів дасть можливість голові господарства реально оцінити фінансовий стан, а для зовнішніх користувачів - оцінити ефективність вкладення коштів та структуру формування майна.

Серед об'єктів фінансового менеджменту важливими є необоротні та оборотні активи, управління якими здійснюється у різних формах. Частково функції з управління такими активами вирішуються у сфері фінансового менеджменту, а їх різні види передбачають необхідність здійснення класифікації для забезпечення цілеспрямованого управління. При цьому важливе значення відіграє функція забезпечення контролю, завдяки якій підвищується оперативність та аналітичність облікових даних, якість інформації, що надходить в систему менеджменту.

Фінансова звітність є основою для прийняття важливих управлінських рішень, оскільки:

- важливі рішення у своїй більшості оснований на здійсненні фінансових розрахунків. Бухгалтерський облік забезпечує такі розрахунки необхідною базисною інформацією, надає орієнтир для аналітичної оцінки чинників впливу та наслідків альтернатив;

- результати попередньо прийнятих рішень повинні бути вчасно врахованими, а фінансова звітність містить у собі відомості щодо економічних наслідків прийнятих рішень. У такий спосіб забезпечується

зворотній зв'язок між системою обліково-аналітичного забезпечення та сферою управління;

- у фінансовій звітності відображаються залишки коштів на рахунках, поточна заборгованість, вартість майна господарства та інші важливі показники, необхідні для прийняття рішень.

Без надійної системи обліково-аналітичного забезпечення господарство не може успішно реалізувати власні функції з управління фінансовими ресурсами. Дані обліку використовують при плануванні та прогнозуванні фінансово-господарської діяльності, при аналітичній оцінці використання ресурсів та формування фінансових результатів, при складанні форм звітності.

В умовах трансформації системи управління доцільно проводити адекватні зміни в обліково-аналітичній системі. Це сприятиме усуненню дисгармонії між системою управління господарством й системою його обліково-аналітичного забезпечення.

До складу облікової системи зараз входять нові методологічні інструменти (зокрема, метод обліку активів та зобов'язань за справедливою вартістю), які забезпечують зростаючі потреби менеджменту й підвищують якість прийняття рішень у фінансово-інвестиційній площині. При цьому враховується, що однією з важливих функцій обліку є надання інформації для забезпечення процесу управління господарством.

Результати діяльності фермерських господарств залежать від впливу значної кількості зовнішніх та внутрішніх чинників. Для ефективного управління ними повинна бути побудована раціональна управлінська інформаційна система. Якщо раніше в управлінні переважно зосереджувалась увага на внутрішньому середовищі, то в сучасних умовах важливу роль відіграє інформація про зовнішнє середовище та його вплив на формування внутрішнього середовища.

Розбудова системи стратегічного управління, основаної на використанні моделі стратегічного (зовнішньо-орієнтованого) планування,

стала одним з важливих факторів розвитку системи бухгалтерського обліку, яка й зумовила необхідність створення підсистеми обліково-аналітичного забезпечення в системі стратегічного управління суб'єктом господарювання. При цьому виникла необхідність у проведенні якісних змін на рівні як облікової теорії, так і бухгалтерської практики, що полягають у налагодженні ефективних механізмів отримання, надання й інтерпретації облікової інформації для стратегічного менеджменту.

На сучасному етапі формується стратегічно орієнтована система обліково-аналітичного забезпечення, у рамках якої облік тісно пов'язується із трансформацією парадигми 1 (тактичної управлінської парадигми) до парадигми 2 (розширеної управлінської парадигми, яка поєднує тактичну управлінську парадигму з удосконаленою стратегічною управлінською парадигмою), зважаючи на перехід від тактичного управління до системи стратегічного управління (рис. 3.3).

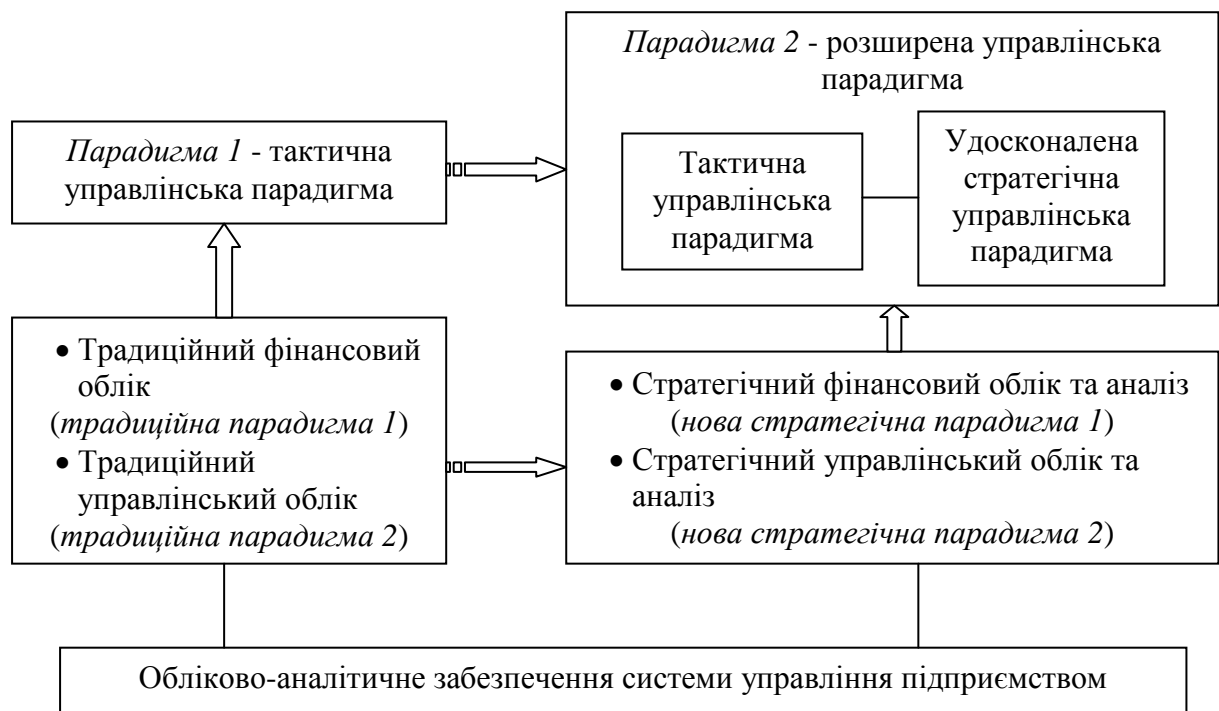

Рис. 3.3. Парадигмальний розвиток системи бухгалтерського обліку та обліково-аналітичного забезпечення в контексті трансформації системи управління суб'єктом господарювання

Водночас слід враховувати, що стратегічна управлінська парадигма постійно розвивається з урахуванням нових аспектів функціонування суб'єктів господарювання у зовнішньому середовищі, особливостей формування й реалізації стратегій кожним окремим суб'єктом господарювання, а також з урахуванням розвитку форм та методів стратегічного управління.

3.2. Удосконалення організації та методики аудиту фінансової звітності фермерських господарств

Аудит фінансової звітності виступає важливою передумовою для забезпечення голови фермерського господарства достовірною інформацією з метою подальшого прийняття ним ефективних управлінських рішень.

Аудиторська діяльність регулюється значною кількістю нормативних документів (МСА). З огляду на це при проведенні аудиту фінансової звітності виникає багато проблемних питань, при вирішенні яких забезпечується якість звітної інформації, що використовується відповідними користувачами при ухваленні ними управлінських рішень.

Під час проведення аудиту фінансової звітності є висока імовірність виникнення помилок, пов'язаних з використанням інформації. Враховуючи це, Сурніна К.С. рекомендує виокремлювати такі можливі помилки:

- неправильний відбір сукупності досліджуваної інформації. При цьому допускається використання значного або недостатнього обсягу інформації, застарілої інформації;
- ізольований розгляд фінансової звітності. Доцільно вивчати звітність у динаміці, здійснювати огляд показників за подібними підприємствами;
- недостовірність показників, відображених у документах. На достовірність інформації здійснюють вплив причини об'єктивного характеру (втрата споживчої вартості матеріальних ресурсів та цінних паперів із-за

інфляції; неможливість точно визначити фізичний та моральний знос основних засобів; імовірні неплатежі постачальникам та за банківськими позиками) та суб'єктивного характеру (свідоме викривлення фінансової звітності; недостатньо кваліфікований персонал);

- невідповідність показників, відображених у фінансовій звітності, реальному фінансовому становищу суб'єкта господарювання. У балансі відображається виключно облікова оцінка активів підприємства та джерел їхнього покриття. Абсолютно інакшою може бути поточна ринкова оцінка активів. При цьому, чим більшим є термін експлуатації такого активу і відображення його на балансі, тим більшою є різниця між обліковою й поточною оцінкою відповідного активу;

- неоднозначність трактувань показників. Перш за все, це стосується розрахунку показників, пропонованих у різних методиках проведення фінансового аналізу [104, с. 23-24].

Фінансова звітність повинна бути дієвим засобом для здійснення ефективного контролю та управління, тому вона повинна формуватися з урахуванням усіх вимог, які висуваються до забезпечення повноти й достовірності даних бухгалтерського обліку. При цьому повинні бути достовірно відображені в обліку та підтверджені відповідними документами дані про наявні ресурси та їх використання фермерським господарством, про фінансові результати діяльності тощо. Крім того, невід'ємною умовою є своєчасність складання і подання господарством форм фінансової звітності у відповідні інстанції.

Важливими аспектами, які повинні враховуватися під час аудиту фінансової звітності є:

- забезпечення відповідності вимогам чинного законодавства України та МСА кожного етапу організації й планування аудиту, його безпосереднього проведення та узагальнення результатів;

- дотримання норм ділового спілкування із забезпеченням незалежності аудиторської думки й контролю якості аудиторських послуг.

При плануванні аудиту, його організації на рівні конкретного господарства та у процесі безпосереднього проведення аудиту необхідно застосовувати МСА повною мірою, а не лише на етапах вирішення загальних питань щодо організації перевірки та оформлення її результатів.

В системі управління фермерським господарством часто виникає ряд проблемних питань, які можуть бути вирішені із застосуванням аудиту фінансової звітності:

- недостовірність обліково-аналітичних даних для прийняття рішень, наявність значних помилок та фальсифікацій в обліку та, відповідно, у фінансовій звітності;

- низький рівень фахової підготовки особи, відповідальної за складання звітності, або недобросовісний підхід до формування звітності;

- відсутність ефективних технологій забезпечення контролю якості обліку і звітності.

Думка аудитора щодо достовірності фінансової звітності повинна ґрунтуватися на зібраних й достатніх доказах (документальному підтвердженні). При зборі доказової бази слід враховувати, що фінансова звітність виступає важливим інформаційним джерелом для ухвалення рішень стосовно поточного й стратегічного планування, ефективного ведення господарської діяльності, забезпечення розробки дієвої СВК. Отже, відслідковується залежність між результатами рішень та якістю інформації, у тому числі й відображеної у фінансовій звітності, на підставі якої приймаються такі рішення.

Достовірність фінансової звітності підтверджується звітом незалежного аудитора. У той же час, адекватність аудиторського звіту залежить як від професійної компетентності аудитора, так і від якості й суттєвості проведених аудиторських процедур. При цьому важливими передумовами для забезпечення якості аудиту є:

- дотримання вимог щодо незалежності аудиту;

- використання єдиних кваліфікаційних вимог та забезпечення належного, атестаційно підтвердженого кваліфікаційного рівня аудиторів;
- здійснення контролю якості виконання аудиту на основі забезпечення державно-громадського нагляду.

Судження аудитора щодо викривлення показників фінансової звітності повинні ґрунтуватися на урахуванні рівня суттєвості аудиту, який визначається на трьох рівнях:

- фінансової звітності у цілому;
- конкретних класів операцій;
- виконання аудиторських процедур.

Ключові проблеми аудиту фінансової звітності, які виявляються у тому числі й у процесі аналізу та здійснюють вплив на якість управлінських рішень, пов'язані з:

- якістю нормативно-правового покриття усіх етапів організації аудиту, його планування й безпосереднього проведення, узагальнення результатів;
- забезпеченням етики ділового спілкування та незалежності аудиторських суджень, а також неупередженості, достовірності та адекватності аудиторської думки;
- повнотою застосування МСА при проведенні аудиту фінансової звітності, вибором та застосуванням відповідних аудиторських процедур;
- визначенням суттєвості в аудиті.

Водночас, фактичний перелік проблем також включає:

- нестабільність нормативно-правової бази, у тому числі й при формуванні звітності та проведенні її аудиту;
- приховування замовником інформації, або її неповне надання;
- формальність проведення аудиту внаслідок недостатнього обсягу інформації;
- спроба використовувати міжнародні стандарти без урахування специфіки діяльності українських господарюючих суб'єктів.

З метою вирішення проблем аудиту фінансової звітності пропонуються заходи, які повинні здійснюватися на наступних рівнях:

- законодавчому (міжнародному та національному);
- органу регулювання аудиторської діяльності;
- виконавців аудиту;
- замовників аудиту (рис. 3.4).

Рис. 3.4. Рівні вирішення проблем аудиту фінансової звітності

З метою удосконалення організації та методики проведення аудиту фінансової звітності необхідно:

- систематизувати перелік аудиторських процедур, які повинні використовуватися при проведенні аудиту фінансової звітності, на рівні органу регулювання аудиторської діяльності;
- розробити рекомендації щодо встановлення рівня суттєвості для фінансової звітності й окремих процедур аудиту, а також щодо використання

аудиторських процедур при забезпеченні якості аудиторського висновку стосовно достовірності формування показників фінансової звітності;

- на рівні надавачів аудиторських послуг розробити внутрішньофірмові стандарти та документацію з планування, організації аудиту та відображення його результатів;

- періодично організовувати та проводити для аудиторів підвищення кваліфікації, у тому числі й з питань аудиту фінансової звітності;

- підвищити рівень інформування голів фермерських господарств як замовників аудиту фінансової звітності щодо потреб у застосуванні відповідних аудиторських процедур.

Організацію аудиту фінансової звітності у фермерському господарстві доцільно здійснювати за такими етапами (рис. 3.5):

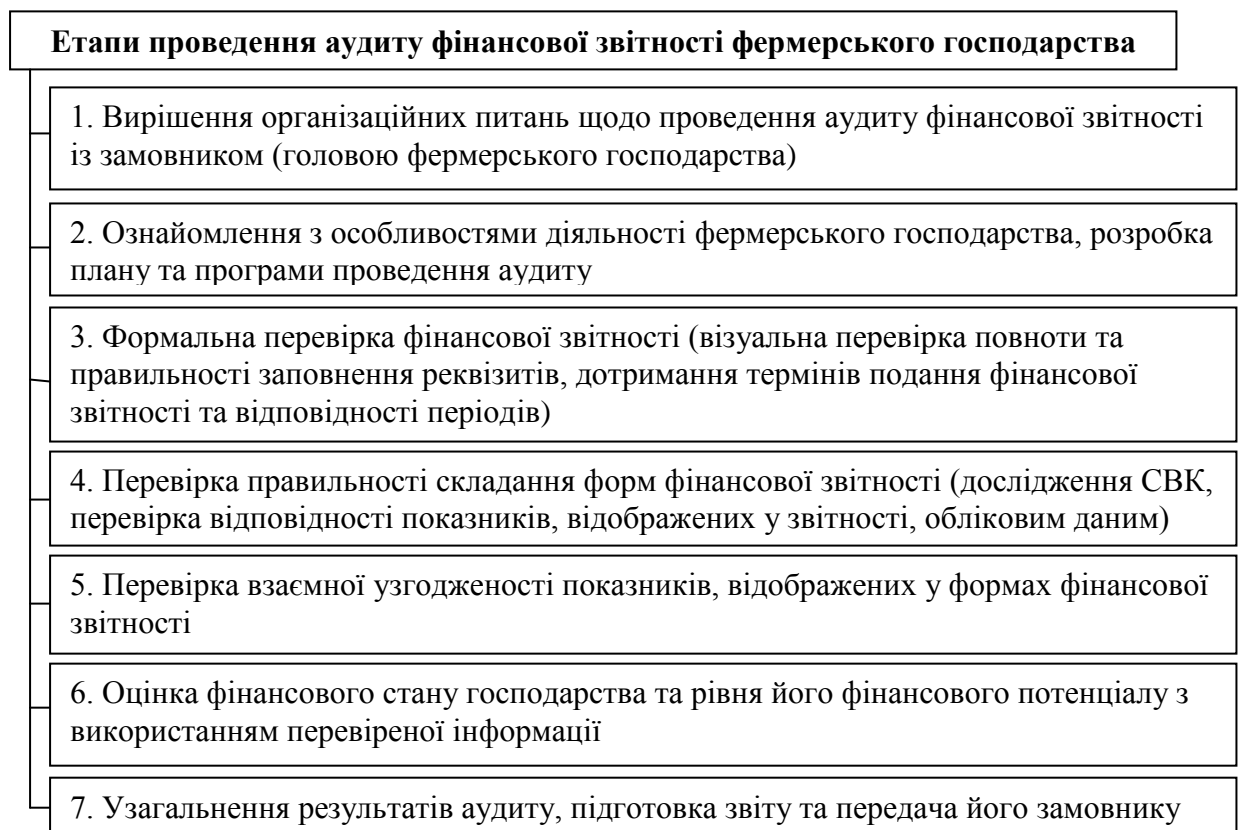

Рис. 3.5. Пропоновані етапи проведення аудиту фінансової звітності фермерського господарства

Для підвищення рівня аналітичності фінансової звітності необхідно забезпечити логічну й зрозумілу побудову її форм для максимального полегшення розуміння керівником існуючих взаємозв'язків між економічними показниками.

Зважаючи на те, що основним джерелом інформації про фінансово-майновий стан фермерського господарства на звітну дату є бухгалтерський баланс, пропонуємо внести наступні зміни у форму № 1-м для підвищення об'єктивності відображення у ній інформації:

- деталізувати дебіторську та кредиторську заборгованість за товари, роботи й послуги, виходячи з термінів її погашення;
- деталізувати розділ II пасиву бухгалтерського балансу з виокремленням груп «довгострокові зобов'язання», «цільове фінансування та забезпечення».

У формі № 2-м пропонуємо виокремити доходи, витрати, фінансові результати за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова).

Рекомендуємо здійснювати оцінку фінансового потенціалу з використанням системи показників, розробленої вітчизняними науковцями (додаток Л).

Для оцінки рівня фінансового потенціалу СФГ «Зелений клин» за рекомендованою методикою необхідно додатково розрахувати наступні показники:

- коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_m):

$$K_m = \frac{O_k}{B_k} \quad (3.1)$$

де O_k - власний оборотний капітал;

B_k - власний капітал.

$$K_m \text{ на } 31.12.2021 \text{ р.} = \frac{573,5}{10312,0} = 0,056$$

$$K_m \text{ на } 31.12.2022 \text{ р.} = \frac{1105,2}{10830,7} = 0,102$$

$$K_m \text{ на } 31.12.2023 \text{ р.} = \frac{1184,0}{12347,7} = 0,096$$

- частка грошових коштів та їх еквівалентів у обсязі виручки від реалізації (Чгкв):

$$Чгкв = \frac{\bar{\bar{Гк}}}{B} \quad (3.2)$$

де $\bar{\bar{Гк}}$ - середній залишок грошових коштів та їх еквівалентів;

B - виручка від реалізації продукції (послуг, робіт, товарів).

$$Чгкв_{2021 \text{ р.}} = \frac{108,7}{4535,4} = 0,024$$

$$Чгкв_{2022 \text{ р.}} = \frac{37,3}{6434,3} = 0,006$$

$$Чгкв_{2023 \text{ р.}} = \frac{20,5}{6318,8} = 0,003$$

- коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами (Кз):

$$K_z = \frac{O_k}{З} \quad (3.3)$$

де O_k - власний оборотний капітал;

$З$ - вартість запасів.

$$K_z \text{ на } 31.12.2021 \text{ р.} = \frac{573,5}{1008,1} = 0,569$$

$$K_z \text{ на } 31.12.2022 \text{ р.} = \frac{1105,2}{1263,8} = 0,875$$

$$Kз_на_31.12.2023р. = \frac{1184,0}{1369,8} = 0,864$$

- частка власного оборотного капіталу в обсязі оборотних активів (Чокоа):

$$Чокоа = \frac{Ок}{Оа} \quad (3.4)$$

де $Ок$ - власний оборотний капітал;

$Оа$ - обсяг оборотних активів.

$$Чокоа_на_31.12.2021р. = \frac{573,5}{1054,4} = 0,544$$

$$Чокоа_на_31.12.2022р. = \frac{1105,2}{1292,1} = 0,855$$

$$Чокоа_на_31.12.2023р. = \frac{1184,0}{1382,5} = 0,856$$

- частка грошових коштів та їх еквівалентів у власному оборотному капіталі (Чгкок):

$$Чгкок = \frac{Гк}{Ок} \quad (3.5)$$

де $Гк$ - обсяг грошових коштів та їх еквівалентів;

$Ок$ - власний оборотний капітал.

$$Чгкок_на_31.12.2021р. = \frac{46,3}{573,5} = 0,081$$

$$Чгкок_на_31.12.2022р. = \frac{28,3}{1105,2} = 0,026$$

$$Чгкок_на_31.12.2023р. = \frac{12,7}{1184,0} = 0,011$$

Узагальнюємо результати розрахунку, додавши до них відповідні показники, попередньо розраховані у розділі 2, в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Оцінка рівня фінансового потенціалу СФГ «Зелений клин»

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	значення	бали	значення	бали	значення	бали
1. Коефіцієнт покриття на 31.12	2,193	25	6,913	25	6,965	25
2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	-	0	-	0	-	0
3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	-	0	-	0	-	0
4. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів на 31.12	0,05	25	0,02	25	0,02	25
5. Коефіцієнт автономії на 31.12	0,96	25	0,98	25	0,98	25
6. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на 31.12	0,056	25	0,102	25	0,096	25
7. Частка грошових коштів та їх еквівалентів у обсязі виручки від реалізації	0,024	25	0,006	25	0,003	25
8. Коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами на 31.12	0,569	50	0,875	50	0,864	50
9. Частка власного оборотного капіталу в обсязі оборотних активів на 31.12	0,544	50	0,855	50	0,856	50
10. Частка грошових коштів та їх еквівалентів у власному оборотному капіталі на 31.12	0,081	50	0,026	50	0,011	50
11. Сума балів	x	275	x	275	x	275

Отже, за рівнем фінансового потенціалу СФГ «Зелений клин» у 2021-2023 рр. займало середню позицію у рейтингу (додаток Л).

Господарство враховує у своїй діяльності проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку, впроваджує пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності, що підтверджується актом (додаток М).

Висновки до розділу 3

Встановлено, що проблемні аспекти у формуванні обліково-аналітичного забезпечення проявляються на трьох рівнях: змістовому, категорійно-понятійному та користувацькому. Для вирішення цих проблем запропоновано: розробити загальноприйнятне розуміння змісту обліково-аналітичного забезпечення; здійснити чітку класифікацію термінології; обґрунтувати ієрархічну підпорядкованість користувачів обліково-аналітичним забезпеченням виходячи з пріоритетності.

Узагальнено переваги та недоліки системи обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у порівнянні з системами обліково-аналітичного забезпечення середніх за розмірами та крупних підприємницьких структур, систематизовано підходи, які доцільно враховувати при розробці раціонального обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства.

Для забезпечення ефективного функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування ним фінансової звітності розроблено раціональну структуру такої системи, складовими якої є організаційний компонент, облікове забезпечення та аналітичне забезпечення. Пропонована структура спрямована на раціональну організацію обліково-аналітичного процесу, чітке виокремлення облікової й аналітичної підсистем у системі обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства.

Систематизовано основні тенденції та фактори впливу на фінансово-господарську діяльність, а отже й на формування обліково-аналітичного забезпечення, запропоновано доповнювати традиційні підходи у веденні обліково-аналітичної роботи в фермерському господарстві більш складними аналітичними розрахунками, дієвим й ефективним інструментарієм економічного моделювання та математичного програмування.

Узагальнено фактори, від яких залежить обсяг та структура обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства. Доведено, що на сучасному етапі формується стратегічно орієнтована система обліково-аналітичного забезпечення, у рамках якої облік тісно пов'язується із трансформацією тактичної управлінської парадигми до розширеної управлінської парадигми, зважаючи на перехід від тактичного управління до системи стратегічного управління.

Досліджено можливі помилки, імовірність виникнення яких пов'язана з використанням інформації під час проведення аудиту фінансової звітності, а також проблемні питання, які можуть бути вирішені із застосуванням аудиту фінансової звітності. Для вирішення проблем аудиту фінансової звітності запропоновано заходи, які повинні здійснюватися на чотирьох рівнях: законодавчому (міжнародному та національному), на рівні органу регулювання аудиторської діяльності, виконавців аудиту, замовників аудиту.

Розроблено напрями удосконалення організації та методики проведення аудиту фінансової звітності, запропоновано виокремлювати сім етапів проведення аудиту фінансової звітності фермерського господарства. Для підвищення рівня аналітичності фінансової звітності запропоновано внести наступні зміни у форму № 1-м: деталізувати дебіторську та кредиторську заборгованість, виходячи з термінів її погашення; деталізувати розділ II пасиву бухгалтерського балансу з виокремленням окремих груп «довгострокові зобов'язання», «цільове фінансування та забезпечення». У формі № 2-м пропонуємо виокремлювати доходи, витрати, фінансові результати за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова).

Встановлено, що за рівнем фінансового потенціалу СФГ «Зелений клин» у 2021-2023 рр. займало середню позицію у рейтингу. Запропоновано встановлювати конкретизований перелік основних показників для оцінки фінансового стану та рівня фінансового потенціалу за даними фінансової звітності господарства, з урахуванням чого здійснюватиметься організація збору облікової інформації за об'єктами обліку.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній магістерській роботі досліджено теоретико-методичні основи формування обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств, розглянуто обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності селянського (фермерського) господарства «Зелений клин», розроблено напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств.

Фермерське господарство - одна з найбільш розповсюджених організаційно-правових форм господарювання на селі. Будучи економічно самостійними, такі господарства визначають напрями своєї діяльності, організують внутрішню структуру та обліково-аналітичне забезпечення.

При визначенні поняття «обліково-аналітичне забезпечення» пропонуємо виокремлювати такі підходи: процесний (організація процесу збирання, обробки, узагальнення й зберігання інформації); системний (урахування взаємодії через інформаційні потоки підсистем обліку, контролю, аудиту, аналізу); компонентний (розгляд інформаційного забезпечення як складової формування потоків інформації для вирішення управлінських завдань). Пропонуємо визначати обліково-аналітичне забезпечення як систему, компонентами якої є інформаційні блоки та взаємозв'язки підсистем обліку, контролю, аудиту та аналізу, які ефективно взаємодіють між собою та із зовнішнім середовищем, забезпечуючи необхідною інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Формуючи обліково-аналітичне забезпечення аудиту фінансової звітності фермерських господарств необхідно враховувати, що такі господарства ведуть бухгалтерський облік та складають фінансову звітність у відповідності до Закону України № 996-XIV, загалом керуючись чинними НП(С)БО. Фермерські господарства можуть обирати просту або спрощену форми обліку, застосовувати регістри журнально-ордерної форми обліку,

вести облік за спрощеним або за звичайним планом рахунків. З урахуванням цього аудит фінансової звітності потребує раціональної організації, об'єктивного та незалежного огляду фінансових звітів з метою перевірки їх достовірності, точності та надійності, відповідності чинним стандартам. Аудитор повинен забезпечити можливість отримання достатньої кількості аудиторських доказів, що сприятиме об'єктивному оцінюванню повноти та достовірності звітності.

Практична частина дослідження виконана з використанням інформації селянського (фермерського) господарства «Зелений клин» (СФГ «Зелений клин»), яке знаходиться у с. Добрянка Вільшанського р-ну Кіровоградської обл., є платником єдиного податку IV групи, займається вирощування зернових та технічних культур. У господарстві працює 5 осіб, його чистий прибуток та доходи формуються виключно за рахунок основної діяльності. За всіма культурами у 2023 р. порівняно з 2021 р. відбулося зниження урожайності при одночасному зростанні розмірів зібраних площ. У структурі посівних площ під зерновими та зернобобовими культурами найбільшу питому вагу займала кукурудза - 61,48-85,9 %, під технічними культурами - соняшник (81,95-100 %).

Обліково-аналітичний процес представлений сукупністю процедур щодо формування та обробки даних, виконання яких забезпечує голова господарства для здійснення управління фінансово-господарською діяльністю. СФГ «Зелений клин» веде облік за спрощеним планом рахунків, а фінансову звітність складає з використанням НП(С)БО 25 за формами № 1-м «Баланс» та № 2-м «Звіт про фінансові результати».

Аудит фінансової звітності у господарстві включає такі узагальнені етапи: планування аудиту; збір інформації, дослідження взаємозв'язків, встановлення достовірності її відображення в обліку й звітності; узагальнення переваг та недоліків, розробка підсумкової документації та висновків за результатами аудиту.

При перевірці повноти та правильності складання фінансової звітності здійснювалася звірка даних обліку за залишками по рахунках з даними, відображеними в балансі СФГ «Зелений клин» на 31.12.2021 р.- 31.12.2023 р. У процесі проведення такої звірки розбіжностей не виявлено. Також спостерігалася рівність сум за складовими активів та пасивів у валюті балансу й узгодженість перехідних залишків. У формі № 2-м підтверджена відповідність сум доходів та витрат за порівнюваними показниками.

Вартість активів СФГ «Зелений клин» станом на 31.12.2023 р. зросла порівняно з показником на 31.12.2021 р. на 16,24 %. У складі активів значною була питома вага основних засобів - 88,27-90,23 %. У структурі пасивів балансу вагомою була частка резервного капіталу - 89,16-92,01 %.

Власний оборотний капітал господарства збільшився з 573,5 тис. грн. на 31.12.2021 р. до 1184,0 тис. грн. на 31.12.2023 р. Коефіцієнт оборотності запасів знизився, а середні норма запасів зросла. У той же час, СФГ «Зелений клин» є фінансово незалежним: питома вага власних коштів у структурі пасивів становила 96-98 %, відповідно, на частку залучених коштів припадало лише 2-4 %. На 31.12.2021-31.12.2023 рр. на 1 грн. поточних зобов'язань припадало 0,064-0,151 грн. грошових коштів та їх еквівалентів. Обсяг оборотних активів перевищував величину поточних зобов'язань в 2,193-6,965 рази.

У 2023 р. порівняно з 2021 р. чистий прибуток СФГ «Зелений клин» зріс на 59,38 %, збільшилася середньорічна вартість основних засобів та оборотних активів. Приріст прибутку відбувався більш швидкими темпами порівняно зі зміною витрат, виручки від реалізації, власного та сумарного капіталу. За основними показниками рентабельності спостерігалася збільшення значень, що дає можливість позитивно оцінити роботу господарства.

Встановлено, що проблемні аспекти у формуванні обліково-аналітичного забезпечення проявляються на трьох рівнях: змістовому, категорійно-понятійному та користувацькому. Для вирішення цих проблем

запропоновано: розробити загальноприйнятне розуміння змісту обліково-аналітичного забезпечення; здійснити чітку класифікацію термінології; обґрунтувати ієрархічну підпорядкованість користувачів обліково-аналітичним забезпеченням виходячи з пріоритетності.

Систематизовано підходи, які доцільно враховувати при розробці раціонального обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства. Для забезпечення ефективного функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства у контексті формування ним фінансової звітності розроблено раціональну структуру такої системи, складовими якої є організаційний компонент, облікове забезпечення та аналітичне забезпечення. Пропонована структура спрямована на раціональну організацію обліково-аналітичного процесу, чітке виокремлення облікової й аналітичної підсистем у системі обліково-аналітичного забезпечення фермерського господарства.

Узагальнено основні тенденції та фактори впливу на фінансово-господарську діяльність, а отже й на формування обліково-аналітичного забезпечення, запропоновано доповнювати традиційні підходи у веденні обліково-аналітичної роботи в фермерському господарстві більш складними аналітичними розрахунками, дієвим й ефективним інструментарієм економічного моделювання та математичного програмування, зважаючи на підвищення впливу зовнішніх факторів та ступеня невизначеності навколишнього середовища. Доведено, що на сучасному етапі формується стратегічно орієнтована система обліково-аналітичного забезпечення, у рамках якої облік тісно пов'язують із трансформацією тактичної управлінської парадигми до розширеної управлінської парадигми, зважаючи на перехід від тактичного управління до системи стратегічного управління.

Для вирішення проблем аудиту фінансової звітності запропоновано заходи, які повинні здійснюватися на чотирьох рівнях: законодавчому (міжнародному та національному), на рівні органу регулювання аудиторської діяльності, виконавців аудиту, замовників аудиту. Розроблено напрями

удосконалення організації та методики проведення аудиту фінансової звітності, запропоновано виокремлювати сім етапів проведення аудиту фінансової звітності фермерського господарства.

З метою підвищення рівня аналітичності фінансової звітності запропоновано внести наступні зміни у форму № 1-м: деталізувати дебіторську та кредиторську заборгованість, виходячи з термінів її погашення; деталізувати розділ II пасиву бухгалтерського балансу з виокремленням окремих груп «довгострокові зобов'язання», «цільове фінансування та забезпечення». У формі № 2-м пропонуємо виокремлювати доходи, витрати, фінансові результати за видами діяльності (операційна, інвестиційна, фінансова).

Встановлено, що за рівнем фінансового потенціалу СФГ «Зелений клин» у 2021-2023 рр. займало середню позицію у рейтингу. Запропоновано встановлювати конкретизований перелік основних показників для оцінки фінансового стану та рівня фінансового потенціалу за даними фінансової звітності господарства, з урахуванням чого здійснюватиметься організація збору облікової інформації за об'єктами обліку. Такий підхід забезпечить формування надійної системи даних для прийняття рішень, що одночасно сприятиме й підвищенню рівня довіри користувачів.

СФГ «Зелений клин» враховує у своїй діяльності проблемні аспекти обліково-аналітичного забезпечення у контексті формування фінансової звітності та парадигмального розвитку системи бухгалтерського обліку, впроваджує пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення аудиту фінансової звітності, що підтверджується відповідним актом (додаток М).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія / За заг. ред. проф. О.А. Петрик / О.А. Петрик, Н.В. Гойло, І.І. Матієнко-Зубенко, І.О. Мариніч, Ю.Б. Слободяник та ін. - Київ: КНЕУ, 2021. 231 с.
2. Беженар Г.М. Правове регулювання використання земель сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.06 / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – Київ, 2007. 20 с.
3. Беренда Н.І. Особливості аудиту сільськогосподарських підприємств як одного з напрямів вдосконалення ефективності системи фінансово-економічного контролю. *Наукові праці НУХТ*, 2005. № 17. С. 46-49. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/9243>.
4. Бондаренко Н., Федорко В. Місце та роль аудиту фінансової звітності в діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*, 2023. № 5(84). С. 50-59. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/43137>.
5. Брохун Н.С., Новіченко Л.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: теоретичне осмислення економічного змісту. *Науковий вісник УжНУ*, 2017. Вип. 2(50). С. 299-304. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/146>.
6. Бугай В.З., Білий Є.Л. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства. *Вісник запорізького національного університету*. 2009, №1(4). С. 28-33. URL: https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2009/econom_2009_1/028-33.pdf.
7. Бунда О.М., Білоконь М.С. Аналітичні процедури діяльності фермерських господарств. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*, 2017. № 12. С. 90-102. URL: https://nonproblem.net/wp-content/uploads/2019/12/2017_12_090.pdf.

8. Бутинець Ф.Ф., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Аудит: стан і тенденції розвитку в Україні: моногр. - Житомир: ЖДТУ, 2004. 564 с.
9. Вакун О.В. Економічна сутність обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємством. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2016. Т. 21. Вип. 1. С. 210-213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2016_21_1_48.
10. Винниченко Н.В., Федяй А.Ю. Аналітичні процедури для отримання аудиторських доказів. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7536>.
11. Волкова Н.А., Подвальна Н.Е., Семенова К.Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
12. Волощук Л.О. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства. *Праці Одеського політехнічного університету*. 2011. № 2. С. 329-334. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Popu_2011_2_57.
13. Вольська В.В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 2012. Вип. 3(24). С. 83-88. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2936/1/8.pdf>.
14. Гарасим П.М., Приймак С.В., Гарасим М.П. Організація обліку і звітності: навч. посіб. - Львів: Українські технології, 2012. 330 с.
15. Гедз М.Й. Роль аудиту в обліково-аналітичному забезпеченні системи управління за умов економічної кризи. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2014. № 2(9). С.126-129. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i9.29334>.
16. Гедз М.Й. Сутність обліково-аналітичного забезпечення системи управління. *Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 2015. Т. 20. Вип. 4. С. 249-251. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2015_20_4_60.

17. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія. - Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. 384 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/Hohol-Oblik-analit-upr-na-MP-MON-1.pdf>.
18. Головка А.М., Лисенко А.М. Особливості обліку, аудиту, аналізу та оподаткування фермерських господарств в Україні. Підприємництво, облік та фінанси: сучасний стан й перспективи повоєнного відродження: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 24 квіт. 2024 р. - Херсон - Кропивницький : ХДАЕУ, 2024. С. 7-12. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14043>.
19. Головка А. Особливості формування системи обліково-інформаційного забезпечення аудиту та аналізу у фермерських господарствах. Облік, оподаткування і контроль в управлінні : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. здобувачів вищої освіти і учнівської молоді, м. Кропивницький, 17 квіт. 2024 р. Кропивницький : ЦНТУ, 2024.
20. Головка А. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. / Запрошення і програма проведення Дня науки-2023, 20.04.2023 р. - Кропивницький: ЦНТУ, 2023. С. 52. URL: <http://www.kntu.kr.ua/doc/science/den23.pdf>.
21. Головка А. Удосконалення підходів щодо формування показників звітності фермерських господарств. / Запрошення і програма проведення Дня науки-2024, 16.05.2024 р. - Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С. 48. URL: <https://kntu.kr.ua/science/2024-nv-npp-zvo>.
22. Голячук Н.В. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті: Навчальний посібник. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2012. 240 с.
23. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2010. Вип. 6. Ч. 3. С. 408-410.
24. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (редакція від 08.03.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n646>.

25. Грицишен Д.О., Прокопенко Ж.В., Кочин Т.М. Процедури отримання аудиторських доказів як засіб виявлення викривлень у фінансовій звітності та зниження її якості. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*, 2019. №1(65). С. 166-178. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2019/31.pdf.
26. Гуцаленко Л.В. Внутрішній аудит у системі управління сучасного підприємства. *Формування ринкової економіки*. 2015. № 33. С. 532-539. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/card.php?lang=uk&id=8852>.
27. Давидов Г.М. Аудит: навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. - Київ: Знання, 2009. 363 с.
28. Давидов Г.М., Шалімова Н.С. Сучасні тенденції регулювання аудиторської діяльності в Європейському співтоваристві. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. № 44. С. 136-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_29.
29. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
30. Дорош Н.І. Аудит: методологія і організація: монографія. - Київ: Знання, 2001. 402 с.
31. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник Ю.М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/1260>.
32. Жидєєва Л.І., Колісник О.П., К.Д. Сялямон-Міхеєва. Аудит: навч. посібник. - Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. 312 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1N9xJOFVE11ItYLVfq7AbkdJYHS8lOuJx/view>.
33. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 / Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.

34. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України: наук.-навч. посіб. / за ред. Н.І.Титової. Львів: ПАІС. 2005. 368 с.
35. Зіміна А.В. Особливості аудиту фінансових результатів підприємства. Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти. Всеукраїнська науково-практична конференція докторантів, молодих учених та студентів, 27 квітня 2018 р. - Харків: Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця, 2018. С. 1007-1011. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/%D0%97%D1%96%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%94%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D1%8C.pdf>.
36. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ МФУ № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text>.
37. Касич А.О., Циган Р.М., Карбан О.І. Науково-методичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства. Проблеми економіки. 2013. № 1. С. 191-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pekon_2013_1_28.
38. Кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
39. Колісник Г.М., Слюсаренко В.Є. Аудит: навч. посіб. - Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2015. 296 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9340/1/%2016.06.pdf>.
40. Колісник О.П. Сутність облікової інформації та її нормативно-правове забезпечення. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*, 2017. Вип. 1. С. 78-84. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268452929.pdf>.
41. Кононенко Ж., Грибовська Ю., Карнаухова Г. Інформаційно-аналітичне забезпечення в системі управління підприємством.

- Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-74> .
42. Король Г.О., Труш Ю.Т., Акімова Т.В. Облік у фермерських господарствах: навч. посіб. - Дніпро: НМетАУ, 2017. 139 с. URL: <https://nmetau.edu.ua/file/ofg-2017.pdf>.
43. Костецький Я.І. Облік та аналіз діяльності фермерських господарств. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук. - Тернопіль: ТДЕУ, 2006. 19 с.
44. Кочин Т.М. Сучасний стан аудиту в Україні та напрями розвитку аудиту якості фінансової звітності. *Економічний простір*. 2020. № 153. С. 97-104. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/458> .
45. Кравцова Ю.М. Методичні аспекти аудиту фінансової звітності та шляхи його удосконалення. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/823/1>.
46. Краснікова Н.Г. Шляхи вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення діяльності комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 212-218. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-9_0-pages-212_218.pdf.
47. Крисоватий А.І., Панасюк В.М., Мельничук І.В. Основи обліку і оподаткування: підручник (е-видання). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 565 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48317> .
48. Кудрицький Б.В. Методичні та організаційні аспекти аудиту фінансової звітності в умовах сучасних інформаційних технологій. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук. - Київ: КНЕУ, 2007. 18 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ebaa7ed7-9181-4bb0-870e-f07120fc4cff/content> .

49. Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. Організація і методика аудиту: Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2004. 568 с.
50. Кулинич М.Б., Коваль Н.І. Удосконалення методики складання та аналізу фінансової звітності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 6. С. 367-372. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/63.pdf.
51. Лисенко А.М., Акімов С.С. Аудиторські послуги у контексті виникнення загроз незалежності аудиту. *Держава та регіони*. Серія : Економіка та підприємництво. 2022. № 3 (126). С. 67-72. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/3_2022/12.pdf.
52. Лисенко А.М., Акімов С.С. Організація аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання аграрної сфери. Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : зб. матеріалів засід. № 5 постійно діючої Міжнар. наук.-практ. конф., 24 берез. 2023 р. Кропивницький, 2023. С. 532-535. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12836>.
53. Лисенко А.М., Акімов С.С. Особливості проведення аудиту в сфері агробізнесу. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листоп. 2022 р. Кропивницький: ЦНТУ, 2022. С. 142-145. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12301>.
54. Лисенко А.М., Гришин О.В. Система показників комплексного економічного аналізу діяльності фермерських господарств. Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю факультету міжнародного туризму та управління персоналом Запорізького національного технічного університету, м. Запоріжжя, 30-31 березня 2017 р. : в 2 Т. / колектив авторів за аг. ред. проф. В.М. Зайцевої. - Запоріжжя: «Просвіта», 2017. Т.2. С. 286-289.

- 55.Лисенко А.М. Детермінований факторний аналіз у дослідженні фінансово-господарської діяльності малого підприємства: методичний аспект. *Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. Серія: Економіка та підприємництво*, 2020, №3 (114), Ч. 2, с. 116-122. URL: <http://www.econom.stateandregions.zp.ua/archive?id=129> .
- 56.Лисенко А.М. Економічний потенціал суб'єктів господарювання сфери агробізнесу: особливості формування, систематизація показників, методи оцінки. Концептуальні підходи та механізми стимулювання розвитку соціально-економічних систем та суб'єктів ринку : монографія / за заг. ред. Н.В. Шандової. Херсон : Вишемирський В. С., 2023. Розд. 2.2. С. 90-149. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12996>.
- 57.Лисенко А.М. Методологічні основи прогнозування та планування в сфері розробки стратегічних рішень в аудиті, аналізі та оподаткуванні. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. Полтава: ПНТУ, 2023. Т. (2(89)). С. 112-117. URL: <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2942> .
- 58.Лисенко А.М. Нормативно-правове регулювання як основа раціонального функціонування агробізнесу України в умовах воєнного стану. *Moderní aspekty vědy: XXVI. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o.* Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022, pp. 71-81. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12510>.
- 59.Лисенко А.М. Особливості організації економічного аналізу у фермерському господарстві. Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 листоп. 2018 р. Харків: ХНАУ, 2018. Вип. 1. С. 284-287. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12599>.
- 60.Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки Таврійського*

- національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Видавничий дім «Гельветика», Т. 31(70), №4, 2020, ч. 2, с. 119-125. URL: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_4/31_70_4_2/21.pdf.
- 61.Макаренко І.О. Конвергентна стейкхолдерська модель обліку, звітності та аудиту в умовах сталого розвитку. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня д-ра. екон. наук. - Житомир: ЖДТУ, 2018. 43 с. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7345/Makarenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- 62.Мардус Н.Ю. Аудит: навч. посіб. для студ. спец. 071 «Облік і оподаткування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання вищих навчальних закладів. - Харків: НТУ «ХПІ», 2022. 203 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/bb597fc1-aaaf-4e7b-b40e-078777675bc7/content> .
- 63.Маркус О.В., Колесник Ю.Ю. Організація обліку та оподаткування фермерських господарств. *Young Scientist*, 2020. № 10(86). С. 219-222. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/304>.
- 64.Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах : Затверджено наказом Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 р. № 189. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/99128_99128
- 65.Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності / Затверджені наказом Міністерства фінансів України 11.04.2013 р. № 476 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0476201-13#Text>.
- 66.Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами / Затверджені наказом Міністерства

- фінансів України від 25.06.2003 р. № 422. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF03202>.
- 67.Методичні рекомендації щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств / Затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0390555-09#Text>.
- 68.Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text.
- 69.Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.
- 70.Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навч. посіб. - Рівне: НУВГП, 2017. 156 с.
- 71.Назаренко О.В. Інформаційне забезпечення та формування фінансової звітності фермерськими господарствами в контексті міжнародних стандартів. *Агросвіт*. 2022. № 11-12. С. 12-20. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2022.11-12.12>.
- 72.Нестеренко Ю.О. Організація обліку фермерських господарств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2017. Вип. 31. С. 219-229.
- 73.Обліково-аналітичне забезпечення суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції: монографія / Н.М. Позняковська, С.Я Зубілевич, О.Л. Міклуха та ін. Рівне: НУВГП, 2019. 414 с. URL: https://ep3.nuwm.edu.ua/14323/1/%21%21%21%21%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F3_2%20%281%29.pdf.
- 74.Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія / за ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської / Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М.,

- Дробот Н.М., Ільчак О.В. - Київ: ЦП «Компринт», 2013. 228 с. URL: <https://dglip.nubip.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b5e77ee-ca37-47d9-9291-cfdb0a6cbbe3/content>.
- 75.Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств : монографія / Р.Ф. Бруханський, М.К. Пархомець, П.Р. Пуцентейло та ін. Тернопіль: Крок, 2015. 300 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/2553/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84_%D0%9E%D0%9F%D0%97.pdf .
- 76.Олійничук О.І. Обліково-інформаційне забезпечення формування й імплементації стратегії економічної безпеки підприємства. *Вісник ЖДТУ*, 2015. № 1(71). С. 41-46. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/50124>.
- 77.Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю: офіційний сайт. URL: <https://www.apob.org.ua/> .
- 78.Основи економічного аналізу: навч.-метод. посібник / В.М. Микитюк, Т.М. Паламарчук, О.П. Русак та ін. / За ред. В.М. Микитюка. - Житомир: Рута, 2018. 440 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10003/1/OEA_2018_44_0.pdf .
- 79.Остап'юк Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ*, 2011. № 1(55). С. 127-129. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/issue/view/3962>.
- 80.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (у редакції Наказу Міністерства фінансів України від 09.12.2011 р. № 1591). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>.

- 81.Побережець О.В., Макаревич Г.В. Обліково-аналітичне забезпечення процесу управління результатами діяльності підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 2(2). С. 58-61. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_2\(2\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_2(2)_14).
- 82.Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (редакція від 01.04.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n6944> .
- 83.Порядок подання фінансової звітності / Затверджений постановою Кабінету міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>.
- 84.Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII (редакція від 16.03.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
- 85.Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (редакція від 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#n113> .
- 86.Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI (редакція від 29.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#n57>.
- 87.Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.01.1993 р. № 2939-XII (редакція від 19.08.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-12#Text>.
- 88.Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV (редакція від 20.10.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> .
- 89.Проценко Т.П. Правовий режим майна селянських (фермерських) господарств України : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.06 / Т.П. Проценко; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – Київ, 1996. 20 с.

90. Пуцентейло П.Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2015. № 11. С. 224-232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2015_11_34.
91. Радіонова Н.Й., Гайдей І.С. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 136-148. URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/57>.
92. Рослинництво України - 2022 : статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2023. 183 с. URL: https://csrv2.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/09/zb_rosl_2022.pdf.
93. Рослинництво України - 2019 : статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2020. 183 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_rosl_2019.pdf.
94. Рубейкін В.А. Організація та методика аудиту фінансової звітності. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*, 2016. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4924>.
95. Рудницький В.С. Методологія і організація аудиту. - Тернопіль: Економічна думка, 1998. 196 с. <https://buklib.net/books/21880/>.
96. Сизоненко О.А. Види аудиторських послуг: теорія, практика, тенденції змін. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.16. С. 284-289. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2013/23_16/284_Syz.pdf.
97. Сименко І.В. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2017. 384 с.
98. Сирцева С.В. Методичні підходи до формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління аграрними підприємствами. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип.

- 2(1.1). С. 85-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vanp_2015_2%281.1%29_13.
- 99.Скращук Л.В., Брехова К.В. Інформаційні системи та технології в обліку й аудиті: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. 64 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/5164> .
100. Смакота Я. Оподаткування фермерських господарств у 2023 р. URL: <https://agroapp.com.ua/uk/blog/opodatкування-fermerskix-gospodarstv-v-ukraini-u-2023/>.
101. Спрощена фінансова звітність: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України № 39 від 25.02.2000 р. (у редакції наказу Міністерства фінансів України № 25 від 24.01.2011 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>.
102. Спрощений план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств / Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text>.
103. Статистичний збірник «Сільське господарство України» за 2022 р. Київ: Державна служба статистики України, 2023. 162 с.
104. Сурніна К.С. Аналітичні процедури в аудиті: методологія та організація. Автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня д.е.н. - Київ: НАСОА, 2012. 38 с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/738/1/%D0%A1%D1%83%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B0.PDF>.
105. Сучасний аудит: підручник / за ред. І.І. Пилипенка. - Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. 643 с. URL: <https://kpdі.edu.ua/biblioteka/%D0%90/%D0%90%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%82%20%D0%9F%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%86.%D0%86..pdf>.

106. Титаренко І.В. Удосконалення процесу інформаційного забезпечення як інструменту ефективного управління підприємством. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2011. Вип. 1(19). URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/4830> .
107. Ткачук Г.О., Іванченкова Л.В., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М. Процедури аудиторського підтвердження достовірності фінансової звітності: вирішення проблемних питань. *Економіка харчової промисловості*. 2021. Вип. 2. Т. 13. С. 95-104. Doi: 10.15673/fie.v13i2.2045.
108. Труш В.Е. Організація і методика аудиту підприємницької діяльності. - Київ: Кондор, 2009. 124 с.
109. Утенкова К.О. Аудит: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2011. 408 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2017/Utenkova_2011_408.pdf .
110. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. 435-IV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n4906> .
111. Черниш С.С. Економічний аналіз. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 310 с.
112. Шалімова Н.С., Роєва О.С. Потенціал аудиторських послуг в контексті дослідження використання запасів в інноваційній діяльності підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 3 (108). С. 269-275. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2019/3_2019/51.pdf .
113. Шматковська Т.О., Східницька Г.В. Організаційно-економічні засади розвитку фермерських господарств в Україні. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/70.pdf .
114. Ярмолюк О.Ф., Вітер С. А. Раціональний документообіг в організації обліку фермерських господарств. *Електронне наукове*

фахове видання «Ефективна економіка», 2021. № 7. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.91.

115. Яценко В.Ф. Теоретико-методологічний генезис сутності та змісту обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. *Вісник ЖДТУ.* 2013. № 3(65). С. 75-84. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/33857>.

ДОДАТКИ